

**Externé hodnotenie Operačného programu Ľudské zdroje
pre programové obdobie 2014 – 2020**

realizované v rámci projektu

Technická pomoc OP ĽZ pre MPSVR SR 2019 – 2023

**Hodnotenie pokroku k naplneniu cieľov PO Technická
vybavenosť v obciach s prítomnosťou
marginalizovaných rómskych komunít v rámci OP ĽZ**

ZÁVEREČNÁ HODNOTIACA SPRÁVA

Objednávateľ:

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Poskytovateľ:

Skupina dodávateľov v zložení: Octigon, a. s., Projektové služby, s. r. o., RADELA, s. r. o.

Autori výstupov hodnotenia:

Lucia Ulbriková
Miroslav Košík

Za obsah, zistenia a odporúčania tejto hodnotiacej správy je zodpovedný Poskytovateľ. Vyjadrenia a názory uvedené v tejto správe sa nemusia nutne zhodovať s názormi Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Obsah

Zoznam použitých skratiek	4
Zoznam tabuliek	6
Zoznam grafov	7
Zhrnutie	8
Executive summary	10
1 Kontext hodnotenia	12
2 Metodika hodnotenia	14
3 Zistenia	15
3.1 EO1: Do akej miery sa naplňajú spoločné a programovo špecifické ukazovatele PO Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komún v rámci OP ĽZ?	15
3.2 EO2: Aké je priebežné plnenie ukazovateľov výkonnostného rámca a do akej miery je možné minimalizovať prípadné riziko nenaplnenia ukazovateľov?	36
3.3 EO3: Do akej miery prispieva PO Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komún v rámci OP ĽZ k naplňaniu stratégie Európa 2020?	41
3.4 EO4: Do akej miery je vhodne nastavený systém zberu dát vo vzťahu k cieľovej skupine alebo prípadne do akej miery je možné zefektívniť a zjednodušiť proces získania týchto informácií?	45
3.5 EO5: Do akej miery je možné zintenzívniť implementáciu PO?	48
3.6 EO6: Do akej miery zodpovedajú finančné alokácie rozsahu cieľov OP ĽZ zvolenej formy podpory a štruktúre financovania?	65
3.7 EO7: Do akej miery je zdôvodnené použitie konkrétneho finančného nástroja/formy podpory?	71
3.8 EO8: Do akej miery sú použité finančné prostriedky primerané cieľom PO a využívané efektívne a hospodárne v zmysle stratégie finančného riadenia EŠIF?	76
4 Odporúčania	83
5 Prílohy	87
5.1 Príloha 1 – Evaluačná matica	88
5.2 Príloha 3 – Zoznam osôb, s ktorými bol vedený rozhovor	92
5.3 Príloha 4 – Použité zdroje informácií	94

Zoznam použitých skratiek

3D princíp	princíp desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie
a i.	a iné
a pod.	a podobne
a. s.	akciová spoločnosť
AP	akčný plán
Atlas RK	Atlas rómskych komunít
BBSK	Banskobystrický samosprávny kraj
CARE	Cohesion's Action for Refugees in Europe
CKO	Centrálny koordinačný orgán
CO	certifikačný orgán
CO ₂	oxid uhličitý
CO ₂ e	emisie oxidu uhličitého
COV	celkové oprávnené výdavky
COVID-19	infekčné ochorenie (z angl. Coronavirus disease 2019)
CURI	Iniciatíva Catching-up Regions
DOP	dopytovo-orientovaný projekt
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EK	Európska komisia
ekv.	ekvivalent
EO	evaluačná otázka
EP	Európsky parlament
EPSP	Európsky pilier sociálnych práv
ESF	Európsky sociálny fond
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EU SILC MRK	Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností v prostredí marginalizovaných rómskych komunít
EU SILC	Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach
EÚ	Európska únia
FAQ	najčastejšie kladené otázky
FN	finančné nástroje
FTE	ekvivalent plného pracovného úväzku
IHV	indikatívny harmonogram výziev
IP	investičná priorita
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
ITMS2014+	centrálny informačný systém
KC	komunitné centrum
KSK	Košický samosprávny kraj
kWh	kilowatthodina
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
mil.	milión
MIRRI SR	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky
MNO	mimovládna nezisková organizácia
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MRK	marginalizované rómske komunity
MŠ	materská škola
MU	merateľný ukazovateľ

MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
napr.	napríklad
NDF	National Development Fund II., a. s.
NFP	nenávratný finančný príspevok
NP MaH	národný projekt Monitorovanie a hodnotenie
NP	národný projekt
NP PVP	národný projekt Podpora vysporiadania právnych vzťahov k pozemkom v obciach s prítomnosťou MRK
NPR SR	Národný program reforiem SR
OP	operačný program
OP KŽP	Operačný program Kvalita životného prostredia
OP ĽZ	Operačný program Ľudské zdroje
OSN	Organizácia Spojených národov
PM	projektový manažér
PO5	prioritná os 5 Integrácia marginalizovaných rómskych komunít
PO6	prioritná os 6 Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít
PO	prioritná os
pozn.	poznámka
PSK	Prešovský samosprávny kraj
resp.	respektíve
RK	rómska komunita
RO	riadiaci orgán
SIH	Slovak Investment Holding, a. s.
SO	sprostredkovateľský orgán
SR	Slovenská republika
ŠC	špecifický cieľ
ŠR	štátny rozpočet
TISE	poľská spoločnosť Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaný
UNDP	Rozvojový program Spojených národov
ÚSVRK	Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity
ÚVO	Úrad pre verejné obstarávanie
VO	verejné obstarávanie
VR	výkonnostný rámec
Z. z.	zbierka zákonov
ZMOS	Združenie miest a obcí Slovenska
ZŠ	základná škola
ŽoNFP	žiadosť o nenávratný finančný príspevok
ŽoP	žiadosť o platbu

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Prehľad zmien cieľových hodnôt MU výstupu po uskutočnených revíziách OP ĽZ	18
Tabuľka 2: Programovo špecifické a spoločné ukazovatele výstupu PO6 OP ĽZ s cieľovými hodnotami	21
Tabuľka 3: Hodnoty špecifických MU výsledku a ich relevancia k špecifickým cieľom PO6	25
Tabuľka 4: Medziročné porovnanie pokroku schvaľovania a zazmluvnenia projektov PO6 k 31. 12. 2021 (počty projektov a sumy NFP v EUR, pri riadne ukončených suma za EÚ zdroj).....	31
Tabuľka 5: Celkový počet kôl podľa zamerania výziev k 31. 12. 2021	31
Tabuľka 6: Stav realizácie otvorených výziev PO6 v priebehu roka 2021 (sumy v EUR)	33
Tabuľka 7: Vývoj hodnôt a priebežné plnenie ukazovateľov výkonnostného rámca PO6 k 31. 12. 2021	37
Tabuľka 8: Výsledkové ukazovatele pre trh práce a sociálne veci v rámci EPSP	41
Tabuľka 9: Prehľad podaných a schválených ŽoNFP vo výzvach v rámci PO6 k 31. 12. 2021	48
Tabuľka 10: Porovnanie úspešnosti vybraných výziev z pohľadu ŽoNFP a jednotlivých projektových zámerov	49
Tabuľka 11: Prehľad zazmluvnenia a ukončenia DOP v PO6 k 31. 12. 2021	51
Tabuľka 12: Príklad procesných úkonov a ich termínov konkrétneho „spiaceho projektu“	56
Tabuľka 13: Indikované a reálne termíny vyhlásenia výziev v PO6 v roku 2021.....	57
Tabuľka 14: Zoznam úloh Akčného plánu SO MV SR na zabezpečenie implementácie PO6 a ich aktuálny stav	60
Tabuľka 15: Úpravy výziev PO6 v rámci IHV na rok 2021.....	67
Tabuľka 16: Alokované, žiadané, schválené a zazmluvnené finančné prostriedky podľa zamerania výziev PO6	68
Tabuľka 17: Implementácia finančných nástrojov v PO6 k 31. 12. 2021	72
Tabuľka 18: Prehľad alokovaných, zazmluvnených a čerpaných prostriedkov podľa typu aktivít PO6	76
Tabuľka 19: Prepočet efektívnosti vybraných MU výstupu vzhľadom na alokované, kontrahované a čerpané finančné zdroje PO6	77
Tabuľka 20: Prehľad priemernej sumy NFP vo výzvach PO6.....	81
Tabuľka 21: Prehľad zistení, odporúčaní a prijatých opatrení k 2. etape hodnotenia pokroku k naplneniu cieľov PO6.....	83
Tabuľka 22: Prehľad zistení, odporúčaní a plánovaných opatrení k 2. etape hodnotenia pokroku k naplneniu cieľov PO6.....	84

Zoznam grafov

Graf 1: Medziročný vývoj v plnení cieľových hodnôt MU výstupu PO6 (v %)	20
Graf 2: Miera navštevovania MŠ (podiel detí v danom veku v %).....	29
Graf 3: Doterajší priebeh vývoja ukazovateľa F0002 za PO6 OP ĽZ	39
Graf 4: Podiel jednotlivcov pod hranicou rizika chudoby (v %).....	43
Graf 5: Prehľad mimoriadne ukončených projektov PO6 z pohľadu miesta realizácie a zamerania	52
Graf 6: Prehľad súm schválených NFP mimoriadne ukončených projektov podľa ich zamerania (v EUR)	52
Graf 7: Prehľad „spiacich projektov“ PO6 z pohľadu miesta realizácie a zamerania.....	54
Graf 8: Prehľad zostatku čerpania (COV) „spiacich projektov“ podľa ich zamerania (v EUR).....	55
Graf 9: Vývoj alokovaných zdrojov na PO6 OP ĽZ (v mil. EUR).....	65
Graf 10: Vývoj kontrahovania a čerpania PO6 (EÚ zdroje)	65
Graf 11: Vývoj kontrahovania a čerpania PO6 v pomere k aktuálnej alokácii	66
Graf 12: Podiel alokovaných prostriedkov podľa zamerania výziev/vyzvania PO6.....	67
Graf 13: Podiel schválených NFP z alokácie podľa zamerania výziev/vyzvania PO6.....	68
Graf 14: Prehľad finančnej implementácie realizovaných výziev/vyzvania PO6 (NFP v mil. EUR).....	69

Zhrnutie

Kontext

Prioritná os 6 Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít sa zameriava na implementáciu investičných nástrojov, ktorých cieľom je podporiť obce s prítomnosťou MRK a zlepšiť životné podmienky pre MRK. Intervencie v rámci PO6 sú zamerané na oblasti, v ktorých sú najvýraznejšie rozdiely medzi MRK a majoritnou populáciou: oblasť bývania, prístup k pitnej vode, technická infraštruktúra, systém nakladania s odpadom, prístup k sociálnej infraštruktúre, vzdelávaniu a tiež oblasť podpory subjektov sociálnej ekonomiky. Pomoc poskytovaná cez PO6 je adresovaná do obcí z Atlasu rómskych komunít 2013 a 2019. PO6 je postavená na dvoch investičných prioritách, ktoré sledujú dosahovanie štyroch špecifických cieľov.

Metodika hodnotenia

Tretia etapa hodnotenia pokroku k naplneniu cieľov PO6 prebiehala od júla do októbra 2022, pričom bola vykonaná k termínu 31. 12. 2021. Na základe stanovených evaluačných otázok sa hodnotitelia zameriavali na napĺňanie spoločných a programovo špecifických ukazovateľov, vyhodnotenie plnenia výkonnostného rámca, zhodnotenie príspevku PO k napĺňaniu Stratégie Európa 2020 a tiež hospodárnosti, účelnosti a účinnosti vykonávania PO.

Hodnotitelia analyzovali dáta z rôznych zdrojov, predovšetkým poskytnutých sprostredkovateľským orgánom, z verejne dostupných databáz a dokumentov súvisiacich s implementáciou PO6 a s podporou MRK v Slovenskej republike. Okrem analýzy sekundárnych dát hodnotitelia uskutočnili rozhovory s predstaviteľmi inštitúcií priamo zapojených do realizácie intervencií v PO6, a to so SO MV SR, Slovak Investment Holding, a. s. a Dostupný Domov, j. s. a. Hodnotitelia zrealizovali rozhovory aj s vybranou vzorkou žiadateľov/prijímateľov.

Hlavné zistenia

PO6 má potenciál prispieť k plneniu európskych strategických cieľov v štyroch kľúčových oblastiach: vzdelávanie, zamestnanosť, sociálne začlenenie a klíma. V oblasti vzdelávania ide najmä o pozitívny vplyv výstavby a rekonštrukcie materských škôl na zvýšenie kapacít predprimárneho vzdelávania, čo zvyšuje úspešnosť detí v systéme primárneho vzdelávania a má dopad na ich ďalší vývoj. V oblasti trhu práce sa PO6 nepodarilo podporiť zamestnanosť MRK prostredníctvom sociálnych podnikov tak, ako bolo plánované. Najvýznamnejší príspevok PO6 je dosahovaný v oblasti odstraňovania chudoby a sociálneho vylúčenia, kde sa už 53 370 osobám z MRK zlepšili podmienky bývania vďaka zlepšeniu dostupnosti služieb a kvality prostredia v ich okolí.

K 31. 12. 2021 je plnenie cieľových hodnôt väčšiny MU výstupu (s výnimkou O0194) oneskorené a nedostatočné. Kritický stav je pri MU O0199, CO01, CO03, O0307, ktoré naďalej vykazujú nulové hodnoty a je tak pri nich vysoké riziko nenaplnenia v roku 2023. Nízke hodnoty MU súvisia s nízkym čerpaním finančných prostriedkov PO6. Napriek pokročilej fáze implementácie dosahuje k 31. 12. 2021 úroveň kontrahovania 84,54 % (medziročný nárast o 25,35 %) a úroveň čerpania 25,62 %, čo predstavuje vysoké riziko nedočerpania a decommitmentu alokovaných prostriedkov.

K 31. 12. 2021 bolo celkovo vyhlásených 15 dopytovo-orientovaných výziev a jedno vyzvanie na finančné nástroje, v rámci ktorých sa prostredníctvom 63 hodnotiacich kôl podarilo zazmluvniť 679 projektov z 1 250 prijatých ŽoNFP.

V priebehu roka 2021 boli vyhlásené dve výzvy v rámci PO6 – výzva na prestupné bývanie a Cesty 2, v ktorých SO zohľadnil súčasnú situáciu a nárast cien stavebného materiálu a navýšil relevantné benchmarky a finančné limity. Miera úspešnosti podaných ŽoNFP zostala naďalej nízka, priemerne 61,27 % za všetky výzvy, resp. 64,92 % za uzavreté výzvy. Naopak priemerný podiel zazmluvnenia

schválených ŽoNFP je uspokojivý a dosahuje 89 %. V danej fáze implementácie je kriticky nízky podiel riadne ukončených projektov, ktorý predstavuje len približne tretinu kontrahovaných projektov.

V súvislosti s implementáciou PO6 sa v roku 2021 objavili nové riziká v súvislosti s prípravou a implementáciou nového programového obdobia. Kompetenciami pre oblasť MRK bol poverený Úrad vlády SR, čo malo tiež negatívny dopad na fluktuáciu administratívnych kapacít zo SO MV SR na iné orgány.

V implementácii finančných nástrojov bol dosiahnutý len mierny pokrok. V úverovom nástroji na podporu aktivít sociálnej ekonomiky bolo k 30. 9. 2022 zazmluvnených 29 úverov v celkovej sume 566 000 EUR; čerpanie z PO6 predstavuje 111 358,35 EUR. V rámci záručného nástroja pre sociálnu ekonomiku boli poskytnuté úvery trom podnikom.

Hlavné odporúčania

Súčasná tretia etapa hodnotenia pokroku k naplneniu cieľov PO6 neprinesla nové/odlišné zistenia ako predchádzajúce zrealizované hodnotenia. SO plánuje prijať viaceré opatrenia, ktoré vyplývajú z ich zistení, ako aj implementačnej praxe. Prioritne je však potrebné posilniť personálne kapacity SO na zintenzívnenie implementačných procesov tak, aby sa minimalizovali súčasné procesné omeškania a zvýšila sa úroveň čerpania finančných prostriedkov.

Je taktiež nevyhnutné bezodkladne poskytnúť cielenú podporu implementácie zazmluvneným, no neaktívnym projektom, aby sa riziko ich mimoriadneho ukončovania znížilo. Celkovo spolu predstavujú objem zdrojov vo výške viac ako 35 mil. EUR.

Napriek kriticky nízkej miere riadne ukončených projektov je evidentné, že špecifické intervencie pre cieľovú skupinu MRK je potrebné prioritizovať aj v nasledujúcom programovom období; je však naďalej nutné poskytovať podporu a pomoc potenciálnym žiadateľom o NFP prípravou a zverejnením vzorových materiálov, podkladov, či zabezpečením školení.

Vzhľadom na doterajšie skúsenosti sa taktiež odporúča vytvoriť systém opatrení na zvýhodnenie či dokonca podmienenie využívania ostatných zdrojov EŠIF realizáciou kľúčových intervencií na zlepšenie stavu v segregovaných rómskych komunitách, a to aj v prípade absencie záujmu o tieto investície zo strany miestnej samosprávy.

Executive summary

Context

Priority axis 6 Technical facilities in municipalities with the presence of marginalised Roma communities focuses on the implementation of investment mechanisms aimed at supporting municipalities with the presence of marginalised Roma communities and improving living conditions for MRC. Interventions within PA6 focus on areas where the gap between MRC and the majority of the population is most significant: housing, access to drinking water, technical infrastructure, waste management system, access to social infrastructure, education and support for social economy actors. The assistance provided through PA6 is directed to municipalities from the Atlas of Roma Communities 2013 and 2019. PA6 is built on two investment priorities which pursue four specific objectives.

Evaluation methodology

The third stage of evaluation of progress towards achieving the PA6 objectives took place from July to October 2022 with the cut-off date of 31 December 2021. Based on the defined evaluation questions, the evaluators focused on the fulfilment of common and programme-specific indicators, evaluation of the performance framework implementation, assessment of the PA's contribution to the Europe 2020 Strategy as well as on the efficiency, relevance and effectiveness of the PA implementation.

The evaluators analysed data from various sources, in particular those provided by the intermediate body, from publicly available databases and documents relating to the PA6 implementation and to the support of MRC in the Slovak Republic. In addition to the analysis of secondary data, the evaluators carried out interviews with the representatives of institutions directly involved in the implementation of interventions within PA6, namely with the intermediary body of the Ministry of Interior of the Slovak Republic, Slovak Investment Holding, a. s. and Dostupný Domov, j. s. a. The evaluators also conducted interviews with a selected sample of applicants/beneficiaries.

Key findings

PA6 has a potential to contribute to achieving the European strategic objectives in four key areas: education, employment, social inclusion and climate. In the area of education, this particularly includes a positive impact of the kindergarten construction and reconstruction to increase the capacities of pre-primary education, which improves children's attainment in the primary education system and positively affects their future development. Regarding the labour market, PA6 has not succeeded in supporting the employment of MRC via social enterprises as planned. The most significant PA6 contribution has been reached in the area of elimination of poverty and social exclusion, where 53,370 MRC persons have already improved their housing conditions thanks to the improvement of accessibility of services and the quality of environment in their surroundings.

As of 31 December 2021, the achievement of target values in the majority of measurable output indicators (except for O0194) is delayed and insufficient. Values of measurable indicators O0199, CO01, CO03 and O0307 are critical as they still report zero values and thus there is a high risk of non-fulfilment in 2023. Low values of MIs are related to low absorption of PA6 funds. Despite the advanced stage of implementation, as of 31 December 2021, the level of contracting reaches 84.54% (year-on-year increase of 25.35%) and the level of absorption 25.62%, which poses a high risk of underspending and decommitment of allocated funds.

As of 31 December 2021, 15 demand-oriented calls and one call for financial instruments were issued, within which 679 projects out of 1,250 applications for non-refundable financial contribution were contracted through 63 evaluation rounds.

During 2021, two calls within PA6 were issued: the Call for improved forms of housing for municipalities with the presence of MRC with transitional housing elements within the initiative Catching up Regions and the Call to support the completion of basic technical infrastructure, in which the IB considered the current situation and the increase in the construction material prices and thus raised relevant benchmarks and financial limits. The success rate of submitted applications for non-refundable financial contribution remained low – 61.27% on average for all calls or 64.92% for closed calls. Conversely, the average contracting ratio of approved applications for non-refundable financial contribution is satisfactory, reaching 89%. Given the implementation phase, the ratio of duly completed projects is critically low and represents one third of contracted projects only.

In 2021, in connection with the PA6 implementation, new risks emerged with regard to the preparation and implementation of the new programming period. The competencies for the MRC area were assigned to the Government Office of the Slovak Republic, which had a negative impact on fluctuation of administrative capacities from the IB of the Ministry of Interior of the Slovak Republic to other bodies.

Only a minor progress has been reached in the implementation of financial instruments. As of 30 September 2022, 29 loans were contracted within the credit instrument for the support of social economy activities in the total amount of EUR 566,000; the absorption from PA6 represents EUR 111,358.35. Within the guarantee instrument for the social economy, three enterprises were provided with loans.

Key recommendations

The current third stage of evaluation of progress towards achieving the PA6 objectives has not brought any new/different findings in comparison with the previous evaluations. The IB plans to adopt multiple measures, which result from evaluation findings as well as from the implementation practice. However, as a priority, it is required to strengthen the personnel capacity of the IB to intensify implementation procedures to minimise current procedural delays and increase the absorption level of funds.

Also, it is essential to forthwith provide targeted support of implementation to contracted yet inactive projects to reduce the risk of their early termination. Overall, they represent a total of more than EUR 35 million.

Despite the critically low ratio of duly completed projects, it is evident that it is important to prioritise specific interventions for the MRC target group in the following programming period. However, it is essential to provide support and assistance to potential applicants for non-refundable financial contribution by preparing and publishing template materials, background documents, or by providing training.

Considering the experience so far, it is also recommended to create a system of measures to favour or even condition the use of other ESIF resources by implementing key interventions to improve the situation in segregated Roma communities, even in the absence of interest in these investments from the local government.

1 Kontext hodnotenia

OP ĽZ pre programové obdobie 2014 – 2020, ktorý bol prijatý a schválený rozhodnutím EK z 9. 12. 2014, sa strategicky zameriava na opatrenia, ktoré prispievajú k naplneniu národných cieľov definovaných na základe stratégie Európa 2020 a Národného programu reforiem SR. Úlohu RO pre OP ĽZ v tomto programovom období plní MPSVR SR.

V záujme dosiahnutia presne určených cieľov v oblasti inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu ide v prvom rade o opatrenia namierené na posilňovanie ekonomického rastu a zamestnanosti v SR. Vzhľadom na skúsenosti s implementáciou Horizontálnej priority MRK v predchádzajúcom programovom období 2007 – 2013 a v súlade s národnou Stratégiou SR pre integráciu Rómov do roku 2020 a NPR SR bolo nevyhnuté venovať zvláštnu pozornosť riešeniu situácie MRK ako skupiny obyvateľstva najviac postihnutej chudobou, a to najmä v otázke ich sociálneho a spoločenského začleňovania.

Komplexný prístup k riešeniu tejto otázky a podpore aktivít pre MRK je v rámci intervencií OP ĽZ zabezpečovaný predovšetkým prostredníctvom PO5 *Integrácia marginalizovaných rómskych komunít* a PO6 *Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít*. Zatiaľ čo aktivity PO5 sú zamerané na tzv. mäkké opatrenia, PO6, ktorá je predmetom tohto hodnotenia, sa sústreďuje na implementáciu tvrdých (investičných) nástrojov na podporu obcí s prítomnosťou MRK.

Úlohou SO PO6 je poverené MV SR, pričom zdrojom financovania, vzhľadom na investičný charakter podporených aktivít, je EFRR. Zámer vytvoriť PO, ktorá sa sústreďuje na technickú vybavenosť obce s prítomnosťou MRK, vychádzal v čase prípravy OP ĽZ z údajov Atlasu RK 2013,¹ ktorý poskytuje vybrané základné zistenia o obciach s rómskymi osídleniami a o osídleniach podľa jednotlivých tematických oblastí spojených so životnými podmienkami rómskej populácie. Atlas RK 2013 bol dominantným referenčným zdrojom pri celení verejných politík v programovom období 2014 – 2020, preto bol kľúčový aj pri určovaní územnej pôsobnosti, a teda aj cieľových skupín pre intervencie PO5 a PO6 OP ĽZ.

Medzi oblasti života MRK, v ktorých je možné pozorovať najvýraznejšie rozdiely oproti majoritnej populácii, boli stanovené ako priority OP ĽZ oblasti bývania vrátane dostupnosti inžinierskych sietí, prístupu k zdrojom pitnej vody, výstavby pozemných komunikácií a vybudovania systému nakladania s komunálnym odpadom; oblasť prístupu k vzdelávaniu formou podpory výstavby/rekonštrukcie MŠ a ZŠ, a to najmä v súvislosti s novelou školského zákona č. 245/2008 Z. z.;² oblasť prístupu k sociálnej infraštruktúre, čo zahŕňa výstavbu/rekonštrukciu KC a oblasť zamestnanosti, ktorá sa v PO6 koncentruje na podporu subjektov sociálnej ekonomiky.

Dôraz pri implementácii intervencií cez PO6 je kladený aj na dodržiavanie tzv. 3D princípu (desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie), pričom ide o jednu zo zásadných podmienok poskytnutia podpory v rámci PO6. Metodickým výkladom pre uplatňovanie tohto princípu je v OP ĽZ spolu so spolupracujúcimi partnermi poverený ÚSVRK. ÚSVRK je zároveň subjektom, ktorý spolupracuje so SO pri tvorbe jednotlivých výziev a participuje na informovaní oprávnených žiadateľov o NFP v rámci PO6. Takisto prispieva k implementácii PO6 zberom dát, monitorovaním situácie v obciach s MRK a spolu so SO aj k zabezpečeniu synergie medzi intervenciami PO5 a PO6.

---

¹ Projekt Atlas RK 2013 bol realizovaný Rozvojovým programom OSN (UNDP) v spolupráci s Ústavom rómskych štúdií Prešovskej univerzity, ÚSVRK a ZMOS.

² Novelou školského zákona č. 245/2008 Z. z. (zákon č. 209/2019 Z. z. s účinnosťou od 1. 1. 2021) sa stalo predprimárne vzdelávanie detí od piatich rokov povinné, čomu nezodpovedajú kapacitné možnosti existujúcich MŠ, pričom problém s kapacitami je viditeľný najmä v obciach s prítomnosťou MRK.

Za účelom presadzovania komplexného prístupu v oblasti podpory MRK je v OP L'Z určené, že pomoc poskytovaná cez intervencie PO6 bude smerovať do obcí z Atlasu RK 2013, pričom vo vybraných intervenciách je dôraz kladený na obce s najvyššou mierou zjednodušeného indexu podrozvinutosti, aby bol posilnený synergický efekt intervencií PO5 a PO6.

PO6 si vytýčila dve IP, ktoré sledujú dosiahnutie štyroch ŠC nasledovne:

IP 6.1 Poskytovanie podpory fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných komunít v mestských a vidieckych oblastiach

- **ŠC 6.1.1** Rast počtu rómskych domácností s prístupom k zlepšeným podmienkam bývania
- **ŠC 6.1.2** Zlepšiť prístup ku kvalitnému vzdelávaniu vrátane vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve
- **ŠC 6.1.3** Zlepšiť prístup ľudí z MRK k sociálnej infraštruktúre

IP 6.2 Poskytovanie podpory sociálnych podnikov

- **ŠC 6.2.1** Zvýšiť mieru zamestnanosti MRK v subjektoch sociálnej ekonomiky na územiach s prítomnosťou MRK

2 Metodika hodnotenia

Hodnotenie pokroku k naplneniu cieľov PO *Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít* v rámci OP LZ bolo uskutočnené v mesiacoch júl – október 2022. Použitá metodika vychádza z metodiky hodnotení schválenej v rámci Úvodnej správy k realizácii Externého hodnotenia OP LZ pre programové obdobie 2014 – 2020, ktoré sa vykonáva na základe Rámcovej dohody o poskytovaní služieb číslo 2525/2019-M_OO uzatvorenej medzi MPSVR SR a skupinou dodávateľov Octigon, a. s., Projektové služby, s. r. o. a RADELA, s. r. o.

Hlavným zámerom hodnotenia v súlade so stanovenými EO bolo posúdenie napĺňania spoločných a programovo špecifických ukazovateľov PO6, vyhodnotenie plnenia VR, zhodnotenie príspevku PO k napĺňaniu stratégie Európa 2020 a tiež zhodnotenie hospodárnosti, účelnosti a účinnosti vykonávania PO6.

Analyzované dáta boli zozbierané z rôznych zdrojov, pričom išlo o dáta poskytnuté priamo od SO, štatistické dáta dostupné na oficiálnych stránkach SO a ÚSVRK, či dáta obsiahnuté v dokumentoch kľúčových pre implementáciu OP LZ, ktoré sú uvedené v zozname použitých zdrojov informácií (príloha 4). Okrem písomných zdrojov informácií pristúpili hodnotitelia k zberu primárnych dát prostredníctvom realizácie rozhovorov s predstaviteľmi inštitúcií priamo zapojených do realizácie intervencií v PO6, a to so SO MV SR, Slovak Investment Holding, a. s. a Dostupný Domov, j. s. a. Rozhovory sa uskutočnili v priebehu mesiaca október 2022. Na posúdenie napĺňania cieľov OP LZ, ŠC PO6 a stratégie Európa 2020 bola hodnotiteľmi vytvorená teória zmeny, ktorá tvorí prílohu 2 tejto správy.

Hodnotitelia zrealizovali aj rozhovory s vybranou vzorkou žiadateľov/prijímateľov, a to v skupine mimoriadne ukončených projektov (zrealizovaných 15 rozhovorov) a v skupine projektov, ktoré boli zazmluvnené pred 31. 12. 2020, ale k augustu 2022 nezačali s realizáciou stavebných prác (zrealizovaných 12 rozhovorov). Kritériá na výber vzorky zahŕňali geografickú vyváženosť, ako i rovnováhu v jednotlivých oblastiach podpory realizovaných, resp. mimoriadne ukončených projektov. Zoznam osôb, s ktorými bol uskutočnený rozhovor, je uvedený v prílohe 3. Počas celej realizácie hodnotenia zároveň prebiehala komunikácia a spolupráca s manažérkou hodnotenia odboru pre OP LZ na MPSVR SR, ktorá bola kontaktnou osobou za RO.

Všetky zistenia boli podrobené triangulácii a syntéze a hodnotitelia na ich základe formulovali závery a odporúčania, ktoré môžu byť použité v súčasnom programovom období, ale aj pri nastavovaní ďalších intervencií v programovom období 2021 – 2027.

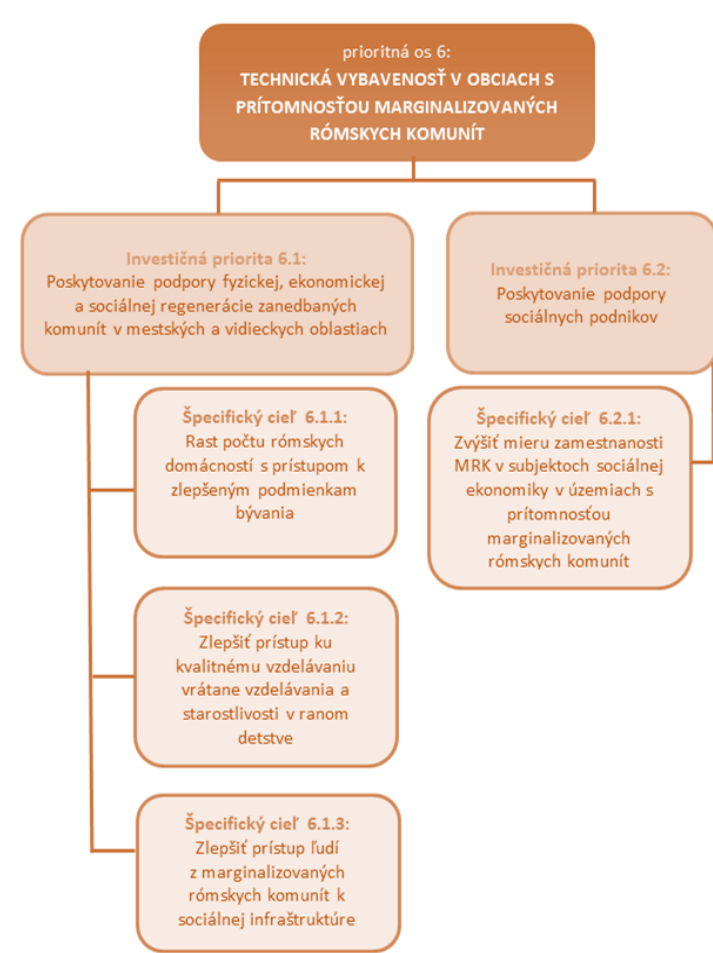
3 Zistenia

Zistenia v tejto kapitole sú členené podľa ôsmich EO, pričom každá otázka predstavuje samostatnú kapitolu. Na konci každej kapitoly je zhrnutie najdôležitejších poznatkov týkajúcich sa danej oblasti.

3.1 EO1: Do akej miery sa naplňajú spoločné a programovo špecifické ukazovatele PO Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít v rámci OP LŽ?

V synergii k neinvestičným aktivitám PO5 zameraným na integráciu MRK predstavuje PO6 v rámci SR hlavný zdroj intervencií na riešenie špecifických investičných potrieb tejto cieľovej skupiny obyvateľov a tiež výziev, ktorým čelia mestá a obce s prítomnosťou MRK. PO6 Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou MRK sleduje v rámci dvoch IP štyri ŠC, pre ktoré sú naprogramované špecifické aktivity, výstupy a výsledky:

Obrázok 1: Špecifické ciele PO6 OP LŽ

Investičná priorita 6.1 Poskytovanie podpory fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných komunít v mestských a vidieckych oblastiach

Prístup k lepším formám bývania, k vzdelávaniu a k sociálnej infraštruktúre sú kľúčové oblasti, v ktorých dlhodobo dochádza k prehľbovaniu rozdielov medzi rómskou a väčšinovou populáciou. Sprievodným javom nedostatočnej dostupnosti bývania pre MRK sú početné rómske osady na území SR s rôznymi typmi neštandardných obydlií, ktoré okrem toho, že nespĺňajú technické a hygienické normy a nie je možné ich skolaudovať, stoja často na cudzích pozemkoch (čierne stavby). S problémami bývania v lokalitách s MRK úzko súvisí potreba budovania a modernizácie príľahlej základnej miestnej infraštruktúry (technickej, vzdelávacej, sociálnej), eliminácie nelegálnych skládok odpadu a zlepšeného nakladania s odpadmi.

V tejto IP sa očakáva pozitívne **synergické pôsobenie** aktivít v rámci PO5, osobitne implementácie NP Podpora vysporiadania právnych vzťahov k pozemkom v obciach s prítomnosťou MRK (NP PVP) a naň nadväzujúcich DOP v rámci výzvy na podporu vysporiadania majetkovoprávných vzťahov k pozemkom v obciach s prítomnosťou MRK (v PO5 plánovaný počet obcí, v ktorých došlo k vysporiadaniu pozemkov pod obydliami MRK je 80, pôvodný zámer bol 150 obcí).

ŠC 6.1.1 je zameraný na dosiahnutie nasledovných výsledkov:

- zlepšenie podmienok pre sociálnu integráciu ľudí z MRK prostredníctvom funkčného systému prestupného bývania/sociálneho nájomného bývania;
- zavedenie systému finančného mechanizmu pre podporu svojpomocnej výstavby (mikropôžičky);
- zlepšenie kvality bývania v prostredí MRK prostredníctvom:
  - zavedenia inžinierskych sietí,
  - prístupu k pitnej vode,
  - výstavby a rekonštrukcie prístupových pozemných komunikácií,
  - vybudovania systému nakladania s komunálnym odpadom.

ŠC 6.1.2 je zameraný na dosiahnutie nasledovných výsledkov:

- vytvorenie podmienok pre plnohodnotnú účasť detí z MRK v predprimárnom/základnom stupni vzdelávania prostredníctvom rozšírenia kapacitnej siete MŠ/ZŠ, a to výstavbou nových, nadstavbou, prístavbou, prestavbou, rekonštrukciou a modernizáciou existujúcich MŠ/ZŠ v obciach s prítomnosťou MRK a zabezpečením ich vybavenia;
- zvýšenie počtu detí z MRK navštevujúcich MŠ;
- desegregáciu a zníženie koncentrácie rómskych žiakov v školách.

ŠC 6.1.3 je zameraný na dosiahnutie nasledovných výsledkov:

- zvýšená kvalita životných podmienok obyvateľov MRK;
- zlepšenie poskytovania sociálnych služieb zameraných na zvýšenie zamestnateľnosti MRK.

Investičná priorita 6.2 Poskytovanie podpory sociálnych podnikov

Subjekty sociálnej ekonomiky, ktorých prvoradým cieľom nie je tvorba zisku, sa javia ako vhodný nástroj podpory zamestnanosti nízko kvalifikovanej pracovnej sily vrátane príslušníkov MRK. Ich hlavným účelom je prinášať netrhové spoločenské prínosy, najmä rast zamestnanosti uchádzačov zo znevýhodnených skupín, integráciu marginalizovaných jedincov a komunít do spoločnosti a pod. Aby boli intervencie efektívne, malo by ísť o podniky udržateľné, ktoré nie sú dlhodobo závislé od verejnej podpory. Počiatočná investícia by mala priniesť viac než len jednorazové vylepšenie sociálnej situácie.

ŠC 6.2.1 je zameraný na dosiahnutie nasledovných výsledkov:

- nárast miery zamestnanosti osôb z MRK;
- zvýšená miera inovácií v podnikateľskom prostredí v obciach s prítomnosťou MRK.

Vzhľadom na nerealizovanie výzvy na priamu finančnú podporu sociálnych podnikov, na problémy so zavádzaním plánovaných FN a ich oneskorenú implementáciu v redukovanom rozsahu, bude očakávaný príspevok intervencií IP 6.2 k uvedenému ŠC výrazne nižší ako bol pôvodný zámer.

Fyzický pokrok v implementácii PO6 k 31. 12. 2021

Fyzický pokrok v implementácii je na úrovni PO vykazovaný prostredníctvom sústavy výstupových a výsledkových MU. V OP LZ verzii 8.0, platnej k 31. 12. 2021, ide o nasledovné kategórie programových MU:

- a) sedem špecifických ukazovateľov výstupu (O) so stanovenou cieľovou hodnotou (rok 2023), z toho šesť s relevanciou k IP 6.1 (O0194 – O0199) a jeden s relevanciou k IP 6.2 (O0307);
- b) šesť spoločných ukazovateľov výstupu (CO) so stanovenou cieľovou hodnotou (rok 2023), z toho štyri s relevanciou k IP 6.1 (CO18, CO32, CO34 a CO35) a dva s relevanciou k IP 6.2 (CO1 a CO3);
- c) sedem špecifických ukazovateľov výsledku (R) so stanovenou základnou hodnotou (rok 2013) a cieľovou hodnotou (rok 2023); z toho šesť s relevanciou k IP 6.1 (R0144 – R0147, R0197 a R0198) a jeden s relevanciou k IP 6.2 (R0148).

SO MV SR sa priebežne snaží o prispôsobenie pôvodného monitorovacieho rámca PO6 dostupným zdrojom údajov a relevantnými zisteniami z implementačnej praxe, ako aj z realizovaných hodnotení. Vo viacerých prípadoch upresnil definície MU a tiež spôsob výpočtu východiskových a vykazovaných hodnôt tak, aby definície boli jednoznačné a vykazovanie čo najlepšie odrážalo reálny stav výstupov a výsledkov intervencií.

Hodnotitelia podporujú úsilie SO, aby aj naďalej priebežne precizoval údajovú bázu a z nej odvodené prepočty východiskových a cieľových hodnôt MU, ako aj ich vzájomné a logické zosúladenie. Táto činnosť je potrebná aj z toho dôvodu, že hodnoty z plánovaných štatistických zisťovaní v cieľovej skupine MRK v rámci NP Monitorovanie a hodnotenie (PO5), ktoré v konečnom dôsledku určujú úspešnosť plnenia cieľových hodnôt programovo špecifických ukazovateľov výsledku PO6, budú k dispozícii až na konci realizácie NP, teda podstatne neskôr, ako sa pôvodne predpokladalo.

Vplyvom nedostatku presných a relevantných štatistík o cieľových územiach a životných podmienkach v nich žijúcich MRK, mal a má SO sťaženú situáciu pri stanovení čo najpresnejších východiskových hodnôt a realistickej projekcie cieľových hodnôt, vychádzajúcich jednak zo stanovených potrieb cieľových skupín a odhadovanej absorpčnej kapacity. V tomto smere je situácia v PO6 komplikovanejšia ako v iných PO, kde sa v takej miere neprejavuje nedostatočný záujem oprávnených žiadateľov (obce z Atlasu RK), ich nepripravenosť alebo nízka súčinnosť časti dotknutých samospráv³.

---

³ Dôvody nedostatočného záujmu žiadateľov sú rôznorodé, podrobnejšie sú opísané v rámci HO5 najmä v predošlých dvoch etapách hodnotenia PO6. Podľa hodnotiteľov sú hlavným dôvodom nezaujmu najmä nedostatočná pripravenosť a pretrvávajúca benevolentnosť časti samospráv k problematike RK.

Medzi samosprávami v SR je záujem riešiť dlhodobo zanedbávanú ťaživú situáciu MRK rôzny. Sú obce, ktoré nepreferujú podporu tejto cieľovej skupiny, resp. jej potreby odsúvajú na okraj svojho záujmu. Medzi rôznymi príčinami najčastejšie prevažuje nezáujem o reálnu úžiu integráciu Rómov a populistické obhajovanie doterajšieho status-quo, podľa ktorého je v poriadku, že Rómovia žijú segregovane a cesta k modernizácii infraštruktúry je investovať v rámci ich súčasných osídlení, vrátane segregovaných MRK. V prípade DOP tu samosprávy narážajú na podmienku 3D princípu, ktorý vylučuje priestorovú segregáciu a nevhodne umiestnené projekty považuje za neoprávnené (pozri kapitolu Vplyv uplatnenia 3D princípu v rámci HO5). Pomerne častá je tiež rétorika vo svetle pretrvávajúcich predsudkov a stereotypov, že Rómovia sú neprispôsobiví, nevážia si pomoc a nové/rekonštruované objekty aj tak rýchlo zdevastujú. Väčšina predstaviteľov týchto samospráv tak koná skôr alibisticky, s vedomím protichodných záujmov majority, ktorá sa aj vzhľadom na prevládajúcu negatívnu verejnú mienku smerom k Rómom, nechce podieľať na projektoch „pre Rómov“.

Tieto zistenia korešpondujú s obdobnými zisteniami prieskumu SAV v rámci európskeho projektu DG Justice PolRom, kde v reprezentatívnom prieskume až 80 % respondentov skôr súhlasilo s tvrdeniami, že Rómovia na Slovensku majú nezaslúžené výhody a využívajú sociálny systém, resp. že „Rómovia v tejto krajine sú v niektorých oblastiach zvýhodňovaní“ a takmer dve tretiny respondentov (64 %) sa skôr stotožňovali

Práve nedostatočný záujem a nepripravenosť potenciálnych žiadateľov znižuje predpokladanú absorpčnú kapacitu existujúcej množiny prijímateľov, ktorej dôsledkom je aktuálna prax, keď pomerne často dochádza k úpravám výpočtov vykazovaných hodnôt a k opakovanej „optimalizácii“ pôvodných cieľových hodnôt MU.

Na porovnanie zmien v cieľových hodnotách MU výstupu je v nasledujúcej tabuľke uvedený prehľad uskutočnených zmien v rámci doterajších revízií OP LŽ, pričom v niektorých prípadoch boli zmeny zásadné. Najvýraznejšie zníženie cieľových hodnôt je pri CO01 (zo 100 na 10 podporených podnikov) a s ním súvisiacom O0307 (z 500 na 51 zamestnaných osôb z MRK v podporovaných podnikoch), čo je približne len desatina pôvodného plánu. Zúžením pôvodne plánovaných aktivít v rámci IP 6.2 úplne vypadli štyri MU (CO05, O0202, O0203 a O0204) z pôvodne siedmich sledovaných MU výstupu.

Významný pokles cieľových hodnôt vidieť pri O0199 (z 840 na 435 renovovaných domácností so zlepšenou klasifikáciou), pri O0195 (zo 120 na 69 nových predškolských zariadení MŠ v obciach s MRK) a súvisiacom CO35 (z kapacity 18 900 na 12 876 v podporovaných zariadeniach starostlivosti o deti alebo vzdelávacej infraštruktúry), pri CO18 zníženie počtu obyvateľov so zlepšenou dodávkou pitnej vody zo 44 278 na 26 778. Naopak, pri O0196 je nárast hodnoty z plánovaných 23 na 125 nových KC.

Tabuľka 1: Prehľad zmien cieľových hodnôt MU výstupu po uskutočnených revíziách OP LŽ

IP	Kód	Názov MU	Verzia 1, 2	Verzia 3	Verzia 4	Verzia 5	Verzia 6, 7	Verzia 8
INVESTIČNÁ PRIORITA 6.1	CO18	Zvýšený počet obyvateľov so zlepšenou dodávkou vody	44 278	26 778	26 778	26 778	26 778	26 778
	CO32 O0200	Zníženie ročnej spotreby primárnej energie vo verejných budovách (kWh/rok)	685 000	685 000	685 000	685 000	685 000	10 mil.
	CO34 O0201	Odhadované ročné zníženie emisií skleníkových plynov (tony CO ₂ eq)	12 668	12 668	12 668	12 668	12 668	3 000
	CO35	Kapacita podporovaných zariadení starostlivosti o deti alebo vzdelávacej infraštruktúry	18 900	18 900	18 900	14 444	12 876	12 876
	O0194	Počet osôb z MRK využívajúcich zlepšené formy bývania	41 131	41 131	41 131	41 131	41 131	41 131
	O0195	Počet postavených predškolských zariadení v obciach s prítomnosťou MRK	120	120	120	61	69	69
	O0196	Počet nových zariadení sociálnej infraštruktúry	23	23	23	125	125	125
	O0197	Počet renovovaných predškolských zariadení v obciach s prítomnosťou MRK	180	180	180	95	105	105
	O0198	Počet renovovaných zariadení sociálnej infraštruktúry	94	94	94	12	12	12
	O0199	Počet renovovaných domácností so zlepšenou klasifikáciou podľa spotreby energie	840	840	840	568	435	435
INVESTI	CO01	Počet podnikov, ktorým sa poskytuje podpora	100	100	100	56	10	10
	CO03	Počet podnikov, ktoré dostávajú finančnú podporu inú ako granty	10	10	10	10	10	10

s otvorene negatívnymi stereotypmi o Rómoch. Autori prieskumu ďalej konštatujú, že najmenej populárnym politickým diskurzom bolo tzv. zjednotenie, ktoré naznačuje, že Neróm aj Róm musia byť proti. Menej ako jedna pätina by bola ochotná investovať osobné alebo verejné zdroje na zlepšenie postavenia Rómov na Slovensku. (Zdroj: SAV. 2020. *Negatívne postoje voči Rómom súvisia s nepriateľským politickým diskurzom.*)

Záver zmierneného prieskumu SAV cituje aj Monitorovacia správa občianskej spoločnosti o implementácii Národnej stratégie integrácie Rómov na Slovensku *Biele miesta v politike začleňovania Rómov* (2020), ktorá konštatuje, že „Významná časť obyvateľov sa domnieva, že je prijateľné udržiavať sociálny odstup od Rómov a je to dokonca spoločensky žiaduce. Rómovia sú v médiách väčšinou zobrazovaní ako problematickí obyvatelia osád, ktorí sa podieľajú na trestnej činnosti“. Následne v zhrnutí správa uvádza: „Zmena hlboko zakorenenej proti rómskych postojov a stereotypov je náročná a vyžaduje si dlhodobé úsilie. V tejto oblasti však registrujeme obmedzenú aktivitu. Dobré zamýšľané akčné plány a stratégie zameriavajúce sa na väčšinovú spoločnosť, u ktorých by sa dalo očakávať, že prinesú hmatateľné výsledky, ostali bez realizácie“. (Zdroj: EK. 2020. *Biele miesta v politike začleňovania Rómov*).

Hodnotenie pokroku k naplneniu cieľov PO Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít v rámci OP LŽ

CO05	Počet podporených nových podnikov	58	58	58	20	-	-
O0202	Počet postavených podnikov, ktorým sa poskytuje podpora	5	5	5	5	-	-
O0203	Počet zrekonštruovaných podnikov, ktorým sa poskytuje podpora	5	5	5	5	-	-
O0204	Zníženie ročnej spotreby primárnej energie v renovovaných podnikoch	16 750	16 750	16 750	16 750	-	-
O0307	Nárast zamestnanosti osôb z MRK v podporovaných podnikoch	500	500	500	280	51	51

Zdroj: MPSVR SR

Pozn.: MU písané kurzívou boli zrušené (od revízie OP LŽ verzia 6)

O príčinách a dôsledkoch zníženia cieľových hodnôt pojednávajú predchádzajúce dve hodnotiace správy k dosiahnutému pokroku PO6. V kontexte hodnoteného roka 2021 došlo aj z podnetu hodnotiteľov k úprave cieľových hodnôt a upresneniu metodiky vykazovania MU CO32 *Zníženie ročnej spotreby primárnej energie vo verejných budovách (kWh/rok)*.

Zaznamenaný vývoj poukazuje na náročnosť optimálneho nastavenia realistických cieľových hodnôt programových MU, od plnenia ktorých sa odvíja hodnotenie účinnosti a efektívnosti realizovaných intervencií a celkovej úspešnosti implementácie pomoci. Dôležité je, aby bol budúci rámec programových MU navrhnutý v úzkom vzťahu s kontextom a konkrétnou predstavou o formách podpory investičných projektov pre MRK v SR (napr. širšia horizontálna podpora, komplexné výzvy verzus úzko cieleňá podpora podľa typov infraštruktúry, podpora vybranej skupiny obcí s najviac zaostávajúcimi MRK a pod.) a aby čo najrealistickejšie zohľadňoval výšku alokovaných prostriedkov na určené aktivity. To znamená, aby nebolo potrebné zásadne alebo opakovane počas implementácie meniť cieľové hodnoty MU, resp. len v nevyhnutných prípadoch, ktoré nebolo možné predpokladať.

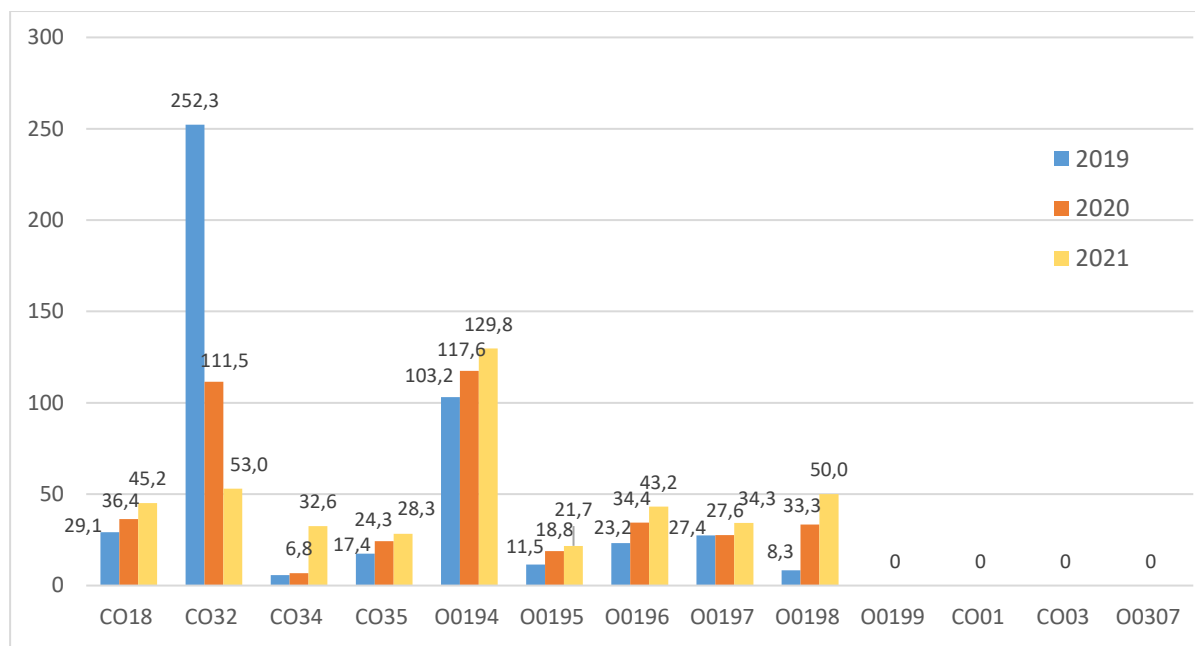
Tieto a ďalšie aspekty budúceho rámca podpory pre MRK je potrebné podrobne premyslieť a rozpracovať vrátane priradenia vhodných MU a čo možno najpresnejších východiskových a cieľových hodnôt. Pre tento účel je kľúčové využitie doterajších zistení a skúseností SO získaných z implementácie PO6 a ich doplnenie o nové mechanizmy cieleňé na stimuláciu záujmu a aktívnu súčinnosť samospráv v rámci Atlasu RK.

Stav plnenia ukazovateľov výstupu PO6 OP LŽ

Pre vyhodnotenie fyzického pokroku v implementácii sú kľúčovými najmä MU so stanovenou cieľovou hodnotou v čase ukončenia intervencie 2023, s ktorou je možné porovnať reálne dosiahnutý stav. V tejto časti je predmetom hodnotenia pokrok v dosahovaní deklarovanej cieľovej hodnoty výstupových ukazovateľov definovaných na úrovni PO6 OP LŽ, ktorých relevanciu k IP PO6 a priebežnú úroveň plnenia uvádza nasledujúca tabuľka.

Napriek už zmieňovanému zníženiu cieľových hodnôt viacerých MU vychádza plnenie viacerých MU PO6 na nízkej úrovni (vzhľadom na pokročilú etapu implementácie OP). V porovnaní so stavom ku koncu roka 2020 bolo dosiahnuté pri väčšine MU len mierne zvýšenie hodnôt, pričom pri viacerých MU takýto medziročný trend rastu nepostačuje na dosiahnutie cieľových hodnôt v roku 2023 (pozri graf nižšie).

Graf 1: Medziročný vývoj v plnení cieľových hodnôt MU výstupu PO6 (v %)

Zdroj: Výročné správy OP LŽ, vlastné spracovanie

Podľa vykazovaných hodnôt k 31. 12. 2021 len MU **O0194** dosahuje hodnotu blížiacu sa, resp. presahujúcu 100% plnenie (129,8 %). Hoci pri O0194 (*Počet osôb z MRK využívajúcich zlepšené formy bývania*) sa aktuálne dosahuje takmer 130% plnenie, je potrebné uviesť, že vykazovaná hodnota môže byť mierne nadhodnotená, keďže sa agreguje z viacerých projektových ukazovateľov (P0240, P0261, P0262, P0263, P0883, P0884) za každý projekt prijímateľov (obcí) individuálne pri zamedzení duplicitného započítania hodnôt. SO v roku 2022 z tohto dôvodu požiadal o výnimku z dôvodu potreby manuálneho očisťovania duplicitných hodnôt projektových ukazovateľov počítajúcich počet osôb z MRK, ktorým sa zlepšili podmienky bývania niektorou z intervencií PO6.

Tabuľka 2: Programovo špecifické a spoločné ukazovatele výstupu PO6 OP ĽZ s cieľovými hodnotami

IP	Kód	Názov MU	Merná jednotka	Cieľ (2023)	2018	2019	2020	2021	Plnenie v %
INVESTIČNÁ PRIORITA 6.1	CO18	Zvýšený počet obyvateľov so zlepšenou dodávkou vody	osoby	26 778	5 784	8 960	9 735	12 090	45,15
	CO32	Zníženie ročnej spotreby primárnej energie vo verejných budovách	kWh ročne	(685 000) 10 mil.⁴	1 785 789	(3 497 527) ⁵ 1 728 245	(4 110 804) ⁵ 764 069	5 301 277	53,01
	CO34	Odhadované ročné zníženie emisií skleníkových plynov	tony CO ₂ ekv.	(12 668) 3 000⁴	391	740	855	(7 427 ⁶) 979	(247,57 ⁶) 32,64
	CO35	Kapacita podporovaných zariadení starostlivosti o deti alebo vzdelávacej infraštruktúry	osoby	12 876	1 289	2 535	3 122	3 641	28,28
	O0194	Počet osôb z MRK využívajúcich zlepšené formy bývania	osoby	41 131	22 198	41 050	48 349	53 376	129,77
	O0195	Počet postavených predškolských zariadení v obciach s prítomnosťou MRK	MŠ	69	2	7	13	15	21,74
	O0196	Počet nových zariadení sociálnej infraštruktúry	KC	125	11	30	43	54	43,20
	O0197	Počet renovovaných predškolských zariadení v obciach s prítomnosťou MRK	MŠ	105	17	27	29	36	34,29
	O0198	Počet renovovaných zariadení sociálnej infraštruktúry	KC	12	1	1	4	6	50,00
	O0199	Počet renovovaných domácností so zlepšenou klasifikáciou podľa spotreby energie	domácnosti	435	0	0	0	0	0,00
INVESTIČNÁ PRIORITA 6.2	CO01	Počet podnikov, ktorým sa poskytuje podpora	podniky	10	0	0	0	0	0,00
	CO03	Počet podnikov, ktoré dostávajú finančnú podporu inú ako granty	podniky	10	0	0	0	0	0,00
	CO05	Počet podporených nových podnikov	podniky	20	0	0	-	-	-
	O0202	Počet postavených podnikov, ktorým sa poskytuje podpora	podniky	5	0	0	-	-	-
	O0203	Počet zrekonštruovaných podnikov, ktorým sa poskytuje podpora	podniky	5	0	0	-	-	-
	O0204	Zníženie ročnej spotreby primárnej energie v renovovaných podnikoch	kWh/rok	16 750	0	0	-	-	-
	O0307	Nárast zamestnanosti osôb z MRK v podporovaných podnikoch	FTE	51	0	0	0	0	0,00

Zdroj: Výročné správy OP ĽZ a monitorovacie údaje SO MV SR

Pozn.: MU CO05, O0202, O0203 a O0204 od verzie 6 OP ĽZ nie sú súčasťou monitorovacieho rámca

⁴ Upravená cieľová hodnota od verzie 8 OP ĽZ

⁵ Pôvodne boli hodnoty vykazované kumulatívne (hodnota v zátvorke), pričom druhý údaj vykazovaný SO MV SR bol na ročnej báze. Stav bol zosúladený až vo verzii 8 OP ĽZ.

⁶ Hodnota a plnenie MU podľa výročnej správy OP ĽZ za rok 2021

Cieľom je, aby sa do hodnoty programového MU nezapočítavali rovnaké osoby viackrát, ak im je poskytnutá podpora viacerými projektmi, ale iba raz ako maximálna hodnota z vykazovaných projektových MU prijímateľov.

Výpovedná hodnota tohto MU smerom k formám bývania osôb z MRK je podľa aktuálnej definície skreslená a hodnotitelia sú toho názoru, že vzhľadom na názov ukazovateľa by bolo vhodné jeho spresnenie alebo zmena názvu, keďže do hodnoty ukazovateľa sa započítavajú aj osoby, ktorým sa ich konkrétna „forma bývania“ nezmenila, ale zmenilo sa len prostredie v okolí ich obydľí, napr. zlepšené komunikácie a inžinierske siete, zlepšené nakladanie s komunálnym odpadom, odstránené nelegálne skládky odpadu. Hodnotitelia preto v predošlej hodnotiacej správe odporučili do budúceho obdobia upraviť definíciu MU, resp. zaviesť samostatný špecifický MU týkajúci sa výlučne intervencie do obydľí, ktoré MRK vnímajú ako najdôležitejšiu potrebu pre zlepšenie kvality života a ich lepšiu sociálnu integráciu, aby bolo možné presnejšie sledovanie vplyvu intervencie na zlepšovanie fyzického stavu obydľí v MRK (oddelené od okolitej infraštruktúry).

Ďalšie dva sledované MU výstupu **CO32** a **O0198** dosiahli k sledovanému termínu polovičné plnenie (53 %, resp. 50 %). Pri CO32 (*Zníženie ročnej spotreby primárnej energie vo verejných budovách*) došlo v rámci revízie OP ĽZ (verzia 8) k zmene nesprávnej metodiky vykazovania na ročnej báze na kumulatívne vykazovanie tak, aby bol odhad zníženia spotreby primárnej energie za celé programové obdobie čo najpresnejší. Výsledná hodnota sa počíta z energetických certifikátov vydaných pred a po rekonštrukcii.

Pôvodná metodika výpočtu vychádzala z nesprávnych predpokladov a/alebo nesprávnych vstupných údajov. Nová cieľová hodnota vychádza z počtu zazmluvnených projektov agregujúcich hodnotu CO32 k 31. 3. 2021, ktorých je 142 (prepočet zo zazmluvnených projektov tak vychádza na 10,356 mil. kWh, 72 930 kWh/na 1 projekt). SO vykonal túto úpravu s ohľadom na pokročilý stav programového obdobia a predpoklad minimálneho nárastu počtu projektov prispievajúcich k napĺňaniu cieľovej hodnoty, a tiež s ohľadom na rastúce riziko mimoriadneho ukončovania projektov (bez príspevku k cieľovej hodnote) ku koncu programového obdobia.

Len približne polovičné aktuálne plnenie by nemalo predstavovať významnejšie riziko nesplnenia cieľovej hodnoty, keďže ide o investičné projekty a hodnoty MU sú napĺňané až po dokončení stavebného diela. Na základe zazmluvnených projektov sa očakáva výsledná hodnota plnenia na úrovni 105 %.

Pri O0198 (*Počet renovovaných zariadení sociálnej infraštruktúry*) je dôvodom slabého plnenia (6 z plánovaných 12 rekonštruovaných KC) nižší ako predpokladaný záujem o rekonštrukcie KC⁷ (zníženie cieľa z 94 na 12 rekonštruovaných KC vo verzii 5 OP ĽZ). Napriek zníženej hodnote sa MU nedosahuje najmä z dôvodu, že projekty zamerané na KC nie sú ukončované v stanovenom harmonograme a často sú žiadateľmi predlžované z dôvodu chýb vo VO či s potrebou vyhlásenia nového VO. Uvedené spôsobuje, že projekty sú ukončované s výrazným oneskorením, čo sa prejavuje na hodnote MU. Podľa SO sa na základe zazmluvnených projektov očakáva výsledné plnenie na úrovni 92 %.

Ďalšie štyri sledované MU výstupu dosahujú plnenie približne na úrovni jednej tretiny až takmer polovice cieľovej hodnoty, **CO18**/45,15 %, **CO34**/32,6 %, **O0196**/43,20 %, **O0197**/34,29 %.

Hoci pri MU CO18 (*Zvýšený počet obyvateľov so zlepšenou dodávkou vody*) je dosiahnutá len necelá polovica cieľovej hodnoty, SO nevidí riziko jej nesplnenia. Nakoľko ide o investičné projekty, hodnoty sú napĺňané až po dokončení stavebného diela. V súčasnosti je v implementácii 80 projektov zameraných na prístup k pitnej vode, z ktorých je 25 ukončených. Zvyšných 55 projektov prispeje k naplneniu cieľovej hodnoty, ktorá sa na základe zazmluvnených projektov očakáva na úrovni 118 %.

⁷ S odstupom času obce prehodnotili potrebu obecných budov a viaceré obce napokon rekonštruovali budovy na iné zariadenia ako KC, najmä na MŠ a ZŠ.

Pri MU CO34 (*Odhadované ročné zníženie emisií skleníkových plynov*), ako uvádza predošlá tabuľka, sa do výročnej správy OP ĽZ za rok 2021 dostala agregáciou z ITMS nesprávne určená hodnota (7 427, resp. plnenie 247,6 %). Podľa prepočtov SO dosahovala reálna hodnota ku koncu roka 2021 približne 979 ton CO² ekv., čo predstavuje 32,6 % plnenie. Medziročne zvýšené plnenie pri tomto MU je dosiahnuté vďaka výraznému zníženiu cieľovej hodnoty, ktorá je zhruba štvrtinová oproti pôvodnej. SO odôvodňuje potrebu redukcie cieľovej hodnoty zistením chybné vykázané hodnoty konkrétneho projektu, ktorý výrazným spôsobom prekračuje obvyklú priemernú hodnotu tohto ukazovateľa, ktorú dosahujú ostatné projekty (vykázaná hodnota na úrovni 6 448, pričom správna hodnota má byť 6,45 tony CO² ekv.).

Toto približne tretinové aktuálne reálne plnenie hodnoty MU zdôvodňuje SO nepriaznivým vývojom najmä z dôvodu zníženého záujmu o rekonštrukciu verejných budov (v súlade so smernicou 2010/31/EÚ sa za verejné budovy v rámci PO6 považujú len KC a MŠ) a pomalého ukončovania stavebných projektov, resp. malého počtu ukončených projektov. Podľa SO aktuálne plnenie MU nepredstavuje významnejšie riziko nesplnenia cieľovej hodnoty, keďže pri tomto type investičných projektov sú hodnoty MU napĺňané až po dokončení stavebného diela. Na základe zazmluvnených projektov a po zohľadnení chybné vykázané hodnoty sa očakáva výsledné plnenie MU na úrovni 99 %.

Pri O0196 (*Počet nových zariadení sociálnej infraštruktúry*) je podobne ako pri rekonštrukciách KC (O0198) dôvodom slabšieho plnenia (43,2 %) fakt, že projekty zamerané na KC nie sú ukončované v stanovenom harmonograme a často sú žiadateľmi predlžované z dôvodu chýb vo VO či s potrebou vyhlásenia nového VO. Uvedené spôsobuje, že projekty sú ukončované s výrazným oneskorením, čo sa prejavuje na hodnote MU. Zároveň treba zmieniť, že cieľová hodnota tohto MU bola na základe záujmu žiadateľov od revízie 5 OP ĽZ výrazne zvýšená z 23 na 125 nových KC. Podľa SO sa na základe zazmluvnených projektov očakáva výsledné plnenie na úrovni 94 %.

Pri O0197 (*Počet renovovaných predškolských zariadení v obciach s prítomnosťou MRK*) sa dosiahlo plnenie 34,29 %, keď bolo rekonštruovaných len 36 z plánovaných 105 MŠ. Príčinou nízkeho plnenia je nižší ako predpokladaný záujem o rekonštrukcie MŠ (zníženie cieľa zo 180 na 105 rekonštruovaných MŠ vo verzii 5 OP ĽZ) a aktuálne to, že projekty zamerané na rekonštrukcie MŠ nie sú ukončované v stanovenom harmonograme, prijímatelia často predlžujú harmonogramy z dôvodu chýb vo VO, s potrebou vyhlásenia nového VO. Uvedené spôsobuje, že projekty sú ukončované s výrazným zdržaním, čím sa oneskoruje aj plnenie MU. Riziko nesplnenia cieľovej hodnoty je vysoké. Na základe zazmluvnených projektov SO očakáva konečné plnenie MU len na úrovni 76 % a odôvodňuje to tým, že žiadatelia uprednostňujú výstavbu nových MŠ ako ich rekonštrukciu, kde je predpoklad výraznejšieho prekročenia aktuálnej cieľovej hodnoty.

Okrem štyroch MU s nulovým plnením vykazujú najnižšie hodnoty plnenia MU **CO35/28,28 %** a **O0195/21,74 %** (hodnoty v predošlej tabuľke sú zvýraznené červeným).

Pri CO35 (*Kapacita podporovaných zariadení starostlivosti o deti alebo vzdelávacej infraštruktúry*) sa napriek postupnému znižovaniu cieľovej hodnoty z 18 900 na 12 876 osôb nedarí dosiahnuť uspokojivé plnenie cieľovej hodnoty a hrozí riziko nesplnenia zámeru v roku 2023. Ukazovateľ je podobne ako O0197 a O0195 naviazaný na ukončovanie projektov výstavby a obnovy MŠ, ktoré vo veľkej miere podliehajú chybovosti, prípadne nedostatočnej hospodárskej súťaži vo VO, opakovaniu VO a následnému oneskoreniu realizácie. Na základe zazmluvnených projektov SO očakáva plnenie na úrovni 90 %.

Pri O0195 (*Počet postavených predškolských zariadení v obciach s prítomnosťou MRK*) bolo postavených len 15 z plánovaných 69 MŠ, a to i napriek zásadnému zníženiu cieľa zo 120 na 69 postavených MŠ (verzia 5 a 6 OP ĽZ). Podobne ako pri KC a obnove MŠ je dôvodom slabého plnenia MU (21,74 %) postupom času klesajúci záujem žiadateľov a tiež fakt, že projekty zamerané na MŠ nie sú ukončované v stanovenom harmonograme a často sú žiadateľmi predlžované z dôvodu chýb vo VO, s potrebou vyhlásenia nového VO. Uvedené spôsobuje, že projekty sú ukončované s výrazným oneskorením, čo sa prejavuje na hodnote MU. Napriek tomu podľa SO nehrozí riziko nesplnenia

aktuálnej cieľovej hodnoty, keďže na základe zazmluvnených projektov vychádza predpoklad plnenia zámeru na úrovni 120 %.

Ako už bolo zmienené, cez revízie OP ĽZ sa menili viaceré cieľové hodnoty MU, ktoré okrem reflektovania záujmu žiadateľov a ďalších vplyvov boli v rámci investičných projektov potrebné aj vzhľadom na rast cien stavebných materiálov a rastúci deficit záujmu kvalifikovaných zhotoviteľov stavieb, ktorý signalizovali niektoré samosprávy. Nepriaznivo v tomto smere na vývoj MU a realizáciu už schválených projektov vplývali niektoré novšie výzvy, ktoré mali podstatne vyššie cenové limity a benchmarky, čo viedlo časť prijímateľov a tiež zhotoviteľov k odstupovaniu od pôvodných zmlúv a uprednostňovaniu cenovo výhodnejších nových projektov (napr. jeden z benchmarkov výzvy na MŠ z roku 2016 bol 6 500 EUR na 1 dieťa v murovanej MŠ, kým v obdobnej výzve z roku 2018 bol rovnaký benchmark vo výške 8 950 EUR/dieťa).

K ďalšiemu oneskoreniu ukončovania projektov, prípadne ich pozastaveniu, prispeli v priebehu roku 2021 obmedzenia vplyvom pandémie COVID-19 (obmedzená dostupnosť a sortiment materiálov, výpadok pracovnej sily a pod.). Zhoršila sa tiež plynulosť čerpania vplyvom obmedzeného výkonu kontrol na mieste, ktorá je pri ukončovaní projektov nevyhnutná.

Spoločným menovateľom väčšiny MU s nízkym plnením je oneskorené ukončovanie stavebných projektov, osobitne budov (MŠ, KC, bytové domy), ktorých realizácia presahuje obdobie viacerých kalendárnych rokov. Následkom je, vzhľadom na pokročilú fázu implementácie, nízky počet riadne ukončených projektov (214) z celkového počtu zazmluvnených 678 projektov k dátumu hodnotenia 31. 12. 2021.

Kritický stav je pri zvyšných štyroch MU **O0199, CO01, CO03, O0307**, ktoré aj po siedmich rokoch implementácie PO6 **vykazujú nulovú hodnotu**.

Do MU O0199 (*Počet renovovaných domácností so zlepšenou klasifikáciou*) sa agregujú hodnoty z podporených projektov z výzvy na prestupné bývanie (1. kolo uzavreté až 4/2019) a projektov financovaných návratnými zdrojmi cez FN, v ktorých je zavedený projektový ukazovateľ P0372 – *Počet renovovaných domácností so zlepšenou klasifikáciou podľa spotreby energie*. Z výzvy na prestupné bývanie sa očakáva hodnota podľa zazmluvnených a schválených projektov 208 domácností. K sledovanému termínu ide o 13 zazmluvnených projektov, pri ktorých je tento ukazovateľ použitý (podmienkou zaradenia ukazovateľa P0372 je, aby predmetom projektu bola renovácia obydli/domácnosti, nie výstavba nových obydli).

V rámci FN (zmluva s NDF) je cieľová hodnota 118 domácností, avšak vzhľadom na značné oneskorenie v rámci procesov VO je reálna implementácia posunutá a nebol tak priestor hodnoty P0372 naplniť. Po dlhšej príprave sa rozbieha aj projekt Dostupný Domov, ktorý by mal prispieť k plneniu tohto MU. V súčasnosti nie je ukončený žiaden projekt týkajúci sa bývania. Na základe zazmluvnených projektov SO očakáva plnenie MU O0199 v hodnote približne 74 % cieľovej hodnoty.

Zvyšné tri MU v rámci ŠC 6.2.1 vykazujú nulové plnenie, ktoré je do značnej miery výsledkom rozhodnutia SO nevyhlásiť výzvu na priame intervencie do sociálnych podnikov. SO rozhodnutie spočiatku odôvodňoval tým, že v skoršej etape implementácie bol počet existujúcich sociálnych podnikov, ktoré mohli byť podporené cez PO6 v súlade s aktualizovaným zákonom o sociálnych podnikoch, veľmi nízky a pôvodne plánovaná podpora 100, neskôr 56 sociálnych podnikov (po revízii OP ĽZ verzia 5) by sa znížila len na 10 – 15 podnikov, čo by neumožnilo správne meranie výsledkov a dopadu intervencie na cieľovú skupinu.

Napokon z dôvodu pandémie COVID-19 a revízie OP ĽZ verzia 6 bola plánovaná priama intervencia do sociálnych podnikov na návrh SO definitívne zrušená a plnenie zostávajúcich troch MU v IP 6.2 *Poskytovanie podpory sociálnych podnikov* sa týka už len návratnej formy pomoci cez FN (finančné prostriedky zazmluvnené cez SIH). Pôvodne alokované finančné prostriedky na priamu podporu sociálnych podnikov boli presunuté na intervencie v rámci IP 6.1.

Pri všetkých MU, ktoré k 31. 12. 2021 dosahujú nulové plnenie, je vysoké riziko nesplnenia stanovenej cieľovej hodnoty v roku 2023, a to i napriek tomu, že cieľové hodnoty CO01 a O0307 boli znížené približne desaťnásobne, pri O0199 takmer o polovicu (pozri tabuľku 1).

Stav plnenia ukazovateľov výsledku PO6 OP ĽZ

Prehľad stavu špecifických MU výsledku (R) so základnou hodnotou (rok 2013) a cieľovou hodnotou (rok 2023) uvádza nasledujúca tabuľka.

Pri väčšine týchto MU bola základná a cieľová hodnota odvodená z údajov prieskumu v rámci Atlasu RK 2013, pričom všetky sú zároveň kontextové ukazovatele, popisujúce situáciu rómskej populácie, resp. MRK. Keďže hodnoty viacerých výsledkových MU sa nestanovujú agregáciou z projektovej úrovne, overenie pokroku na úrovni výsledku intervencií je závislé na dostupnosti údajov z relevantných štatistických zisťovaní, ktoré boli naplánované ako súčasť NP MaH, s dátovými výstupmi podľa OP ĽZ v rokoch 2021 a 2023.

Tabuľka 3: Hodnoty špecifických MU výsledku a ich relevancia k špecifickým cieľom PO6

ŠC	Kód	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Základná (2013)	Cieľová (2023)	Stav ⁸ (2021)	Plnenie %
6.1.1	R0144	Počet rómskych obydľí s dobrými podmienkami bývania	obydlie	8 716	12 216	-	-
	R0145	Podiel osídlení s prítomnosťou MRK s prístupom k pitnej vode	%	74,60	81,00	77,81	96,06
	R0197	Podiel obydľí MRK s dobrými podmienkami bývania	%	23,77	44,02	63,47	144,18
6.1.2	R0146	Počet detí z MRK vo vekovej kategórii 3 – 6 rokov, ktoré absolvovali jeden ročník predškolského vzdelávania	osoby	2 568	11 391	3 211	28,19
	R0198	Podiel detí z MRK navštevujúcich predškolské zariadenia	%	7,08	7,91	-	-
6.1.3	R0147	Počet príslušníkov MRK, ktorí 6 mesiacov po ukončení projektu využili služby komunitných centier	osoby	5 971	36 738	9 008	24,52
6.2.1	R0148	Miera nezamestnanosti rómskej populácie v rómskych osídleniach vo veku 15 – 64 rokov	%	87,30	84,50	-	-

Zdroj: OP ĽZ, Výročná správa OP ĽZ za rok 2021

SO napriek zníženiu cieľových hodnôt väčšiny špecifických MU výstupu (v dôsledku realokácií zdrojov v neprospech PO6) ponechal cieľové hodnoty MU výsledku (R) rovnaké od úvodného schválenia OP ĽZ. Prevláda očakávanie, že hodnoty MU výsledku (R) sa môže podať dosiahnuť aj pri zníženom objeme pomoci PO6 a prípadný výpadok čerpania prekryjú synergické účinky výsledkov implementácie projektov komplexného prístupu v PO5.

Na posúdenie úrovne plnenia ŠC na základe hodnôt špecifických MU výsledku urobil SO do Výročnej správy OP ĽZ za rok 2021 (po prvýkrát v rámci PO6) prepočet hodnôt štyroch MU výsledku na základe zazmluvnených projektov PO6.

⁸ Hodnoty vykázané na základe prepočtov SO vychádzajúce zo zazmluvnených projektov. Zvyšné hodnoty budú zaznamenané po spracovaní údajov zo štatistických prieskumov realizovaných v rámci NP MaH.

Všetky sledované MU výsledku, s výnimkou R0148, sú v rôzne silnej korelácii s tým, v akom rozsahu sa podarí prostredníctvom intervencií PO6 zrealizovať novú alebo obnovenú infraštruktúru MŠ, KC, obydľí, pozemných komunikácií, prístupu k pitnej vode a kanalizácií pre osoby z MRK.

Dosiahnuté výsledky v rámci ŠC 6.1.1

Pre MU **R0144** (*Počet rómskych obydľí s dobrými podmienkami bývania*) bolo podľa priemerného indexu podrozvinutosti stanovené, že pomoc v rámci ŠC 6.1.1 sa v minimálne jednej aktivite bude týkať 5 292 domácností v MRK. Z Atlasu RK 2013 vyplynulo, že v rómskych koncentráciách je 25 721 obydľí, z toho je 8 716 skolaudovaných (východisková hodnota). V dôsledku aktivít na podporu výstavby v ŠC 6.1.1 a v synergii s aktivitami ŠC 5.1.3 súvisiacimi s vysporiadaním právnych titulov k pozemkom sa tak očakáva kolaudácia alebo iným legálnym spôsobom ukončená a zdokumentovaná renovácia 3 500 rómskych obydľí. Podľa Prílohy č. 6 k OP ĽZ sú na dosiahnutie uvedenej cieľovej hodnoty určené nasledovné indikatívne alokácie zdrojov PO6:

- podpora prestupného bývania a svojpomocnej výstavby 36 864 175 EUR;
- podpora zavedenia inžinierskych sietí 30 054 814 EUR;
- podpora výstavby prístupových ciest 23 054 814 EUR;
- podpora odvozu komunálneho odpadu 16 917 409 EUR.

Za MU R0144 nie sú hodnoty v tabuľke vyplnené, vzhľadom na chýbajúce štatistické údaje. Nakoľko ide o údaje, ktoré sumarizujú počty skolaudovaných obydľí, SO nemá údaje na projektovej úrovni, z ktorých by vedel zistiť sledovaný ukazovateľ. NP Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík a ich dopad na MRK eviduje sledované údaje, ktoré zahŕňajú aj túto oblasť. Vykazovanie údajov za predmetný ukazovateľ je v rámci NP nastavené až na konci realizácie projektu (v rámci Monitorovacej správy s príznakom „záverečná“) alebo v rámci Následnej monitorovacej správy podľa dostupnosti údajov.

Pri MU **R0145** (*Podiel osídlení s prítomnosťou MRK s prístupom k pitnej vode*) sa predpokladá zvýšenie podielu o 6,4 % vďaka intervenciám PO6.

Čo sa týka prístupu osôb z MRK k pitnej vode, sú v rámci súčasného nastavenia PO6 cieľovou skupinou osoby z MRK, ktoré nemajú prístup k verejne kontrolovanej vode vrátane segregovaných MRK, a to aj v prípadoch, že nie sú súčasťou obce, kde má majorita prístup k vode. Táto cieľová skupina je kvantifikovaná v rámci MU CO18 v počte 26 778 osôb MRK,⁹ ktorý je definovaný ako „Počet osôb zásobovaných pitnou vodou z vodovodnej siete v dôsledku zvýšenia kapacity zariadenia pre výrobu/dodávku pitnej vody vybudovaného projektom, ktoré boli predtým pripojené k menej kvalitnému zdroju, alebo neboli pripojené k žiadnemu zdroju. Zahŕňa zlepšenie kvality pitnej vody.“

Okrem tejto cieľovej skupiny obcí/osídlení by pre celkový obraz o stave v prístupe MRK k pitnej vode bolo vhodné poznať štatistiku a priebežne monitorovať prístup k pitnej vode aj v ďalších 166 obciach/181 osídleniach, v ktorých absentuje akákoľvek infraštruktúra verejne kontrolovanej pitnej vody (napr. verejný vodovod, studňa pre hromadné zásobovanie vody a pod.) napriek tomu, že podľa definície cieľovej skupiny nie sú oprávnenými subjektmi tohto typu podpory PO6. V konečnom dôsledku bude splnenie hodnoty tohto MU ovplyvnené tiež investíciami do vodárenskej infraštruktúry realizovanými najmä v rámci OP KŽP, prípadne okrajovo IROP.

SO sa v roku 2022 rozhodol alternatívne zadávať do ITMS vypočítané hodnoty na základe dostupných údajov z ukončených projektov, z ktorých je možné určiť počet osídlení, v ktorých sa zlepšil alebo vybudoval prístup k pitnej vode. Do hodnoty vstupujú iba prijímatelia – obce s ukončeným projektom. SO zároveň zohľadňuje údaje o počte osídlení v obci, ktorá je prijímateľom projektu podľa Atlasu RK 2013 a informácie prijímateľa, koľko a ktoré osídlenia sú predmetom projektu. Po takomto prepočte bola ku koncu roka 2021 dosiahnutá hodnota 77,81 %, čo v relatívnom vyjadrení predstavuje plnenie

---

⁹ Príloha č. 6 OP ĽZ

cieľovej hodnoty na vyše 96 %. V praxi to predstavuje zvýšenie podielu osídlení MRK s prístupom k pitnej vode o 6,1 % oproti stavu z roku 2013.

MU R0197 (*Podiel obydľí MRK s dobrými podmienkami bývania*) úzko nadväzuje na predošlý ukazovateľ a na základe zazmluvnených projektov dosahuje hodnotu 63,47 %, čo v relatívnom vyjadrení predstavuje vyše 144 % stanovenej cieľovej hodnoty. V praxi to znamená zvýšenie podielu obydľí MRK s dobrými podmienkami bývania o takmer 40 % oproti stavu z roku 2013.

Hodnota bola určená z projektovej úrovne na základe monitorovacích správ projektov, v ktorých sa vykazujú „ďalšie sledované údaje“ nad rámec monitorovacích ukazovateľov. Tieto údaje sa kompletizujú za všetky projekty, ktoré sú zamerané na kanalizáciu, miestne komunikácie, nakladanie s komunálnymi odpadmi, pričom hodnoty sú následne očisťované od viacnásobného započítavania obydľí, ktorým sa zlepšili podmienky bývania projektmi rôzneho zamerania. Do tejto hodnoty sa započítavajú aj údaje z projektov zamerané na prestupné bývanie, avšak za túto oblasť boli ku koncu roka 2021 hodnoty nulové, nakoľko žiaden projekt prestupného bývania nebol ukončený.

V rámci sledovaných údajov sú vykazované údaje za počet domácností, pričom v riadiacej dokumentácii je pojem obydlie previazaný s domácnosťou (obydlie, ktoré sa započítava do počtu obydľí v rámci osídlenia, nemusí mať svoje súpisné číslo, musí ísť o obydlie, ktoré má svoj vchod a je obývané samostatnou domácnosťou).

V budúcom programovom období bude preto dôležité prioritne a cielene smerovať intervenciu do obydľí v najviac zanedbaných a segregovaných rómskych osídleniach, v ktorých napriek doterajším snahám pretrvávajú skutočne kritické formy bývania. Na základe realizovaných terénnych zisťovaní hodnotitelia už v predošlej hodnotiacej správe odporučili zmeniť prístup a zvážiť aj prípadné legislatívne zmeny, ktoré umožnia vytvorenie implementačného mechanizmu nad rámec zaužívaných DOP, ktorým bude možné zabezpečiť realizáciu potrebných investícií v zanedbaných rómskych osídleniach aj v prípade absencie záujmu obce alebo mesta. Jednou z alternatív by mohlo byť vytvorenie systému opatrení, ktorými bude možné podmieniť čerpanie ostatných zdrojov z EŠIF v prospech obce realizáciou kriticky dôležitých intervencií na zvrátenie stavu v miestnych segregovaných RK s cieľom podporiť ich lepšiu sociálnu integráciu.

Uvedené odporúčanie zostáva relevantné, ako aj potreba zaviesť samostatný špecifický MU (alebo niekoľko MU), ktorým bude možné merať počet a podiel fyzicky zlepšených (vybudovaných/rekonštruovaných) obydľí pre osoby z MRK, prípadne aj počet osôb z MRK, ktoré opustili segregovanú osadu vďaka realizovanej intervencii, tzn. mohli sa presunúť do vhodnejších obydľí v rámci obce/mesta a pod.

Dosiahnuté výsledky v rámci ŠC 6.1.2

Definícia **MU R0146** (*Počet detí z MRK vo vekovej kategórii 3 – 6 rokov, ktoré absolvovali jeden ročník predškolského vzdelávania*) uvádza počet detí z MRK z kategórie vekových ročníkov 3 – 6 rokov vrátane, ktoré absolvovali jeden ročník predškolského vzdelávania v podporených zariadeniach v rámci ŠC 6.1.2.

Cieľová hodnota ukazovateľa bola odvodená od predpokladaného počtu 300 podporených predškolských zariadení v obciach s MRK (120 nových a 180 renovovaných MŠ). Aktuálne po predošlých revíziách OP sa cieľové hodnoty výstupov zredukovali na 174 podporených predškolských zariadení (105 nových + 69 renovovaných MŠ), čo sa odráža aj na menšom počte detí v týchto zariadeniach a nižšom plnení cieľovej hodnoty MU R0146.

Podľa prepočtu dosiahnutej hodnoty na základe dostupných údajov z ukončených projektov SO vykázal ku koncu roka 2021 hodnotu R0146 v počte 3 211 detí z MRK, čo predstavuje plnenie cieľa len na 28,2 %. V praxi to znamená nárast predprimárneho zaškolenia v podporených MŠ o 643 detí v sledovanej vekovej kategórii, v porovnaní s východiskovým stavom z roku 2013 (2 568 detí).

Hodnota bola určená z monitorovacích správ projektov, v ktorých prijímatelia vykazujú „ďalšie sledované údaje“ o projekte nad rámec monitorovacích ukazovateľov. Tieto údaje sa kompletizujú za

všetky projekty, ktoré sú zamerané na MŠ a ktorých výsledkom je požadovaný údaj sledujúci počet detí z MRK vo vekovej kategórii 3 – 6 rokov, ktoré absolvovali jeden ročník predškolského vzdelávania.

Za MU **R0198** (*Podiel detí z MRK navštevujúcich predškolské zariadenia*) nie sú hodnoty v tabuľke vyplnené, vzhľadom na chýbajúce štatistické údaje. Východisková (7,08 %) a cieľová hodnota (7,91 %) tohto MU vyjadruje podiel detí z MRK navštevujúcich predškolské zariadenia z celkového počtu všetkých detí v predškolských zariadeniach.

Cez intervencie PO6 podporujúce výstavbu/prístavbu/nadstavbu/rekonštrukciu MŠ (aktuálne 174 MŠ) sa rozšíri kapacita predškolských zariadení (sledovaná cez CO35), s dôrazom na prijímanie detí z MRK do podporených zariadení, sa očakáva zvýšenie podielu detí z MRK navštevujúcich MŠ. Dosiahnutie cieľovej hodnoty (7,91 %) by v praxi znamenalo, že počet rómskych detí zo sociálne znevýhodneného prostredia vzrastie z 6 423 (stav 2013) na minimálne 10 011.

SO aktuálne nedisponuje údajmi, ktoré sumarizujú celkové počty detí z MRK v predškolských zariadeniach, hodnota podielu týchto detí nie je nateraz vyčíslená. NP MaH pracuje na evidencii sledovaných údajov, ktoré zahŕňajú aj túto oblasť. Vykazovanie údajov za predmetný ukazovateľ je v rámci NP nastavené až na konci realizácie projektu (v rámci Monitorovacej správy s príznakom „záverečná“) alebo v rámci Následnej monitorovacej správy podľa dostupnosti údajov.

K splneniu tohto výsledkového ukazovateľa budú synergicky prispievať aj ďalšie intervencie, ako NP PRIM realizovaný v rámci PO5. Celkovo sa vďaka NP PRIM v PO5 očakáva naplnenie obdobného ukazovateľa R0105 (*Počet detí z MRK, ktoré absolvovali minimálne jeden rok v podporených MŠ zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania*), ktorého cieľová hodnota je 4 410 detí, čo po odpočítaní východiskovej hodnoty (2 356 detí) znamená nárast o 2 054 detí.

V kvantitatívnom vyjadrení sa najväčší vplyv na nárast počtu detí v MŠ (vrátane rómskych detí) očakáva od uplatnenia povinnej predškolskej dochádzky, počnúc 9/2021 pre deti, ktoré k 31. 8. dovŕšia päť rokov veku.¹⁰ Vzhľadom na uvedené synergické účinky je vysoký predpoklad dosiahnutia stanovenej cieľovej hodnoty R0146 (11 391 detí z MRK), ako aj R0198 (7,91 % podiel detí z MRK navštevujúcich predškolské zariadenia).

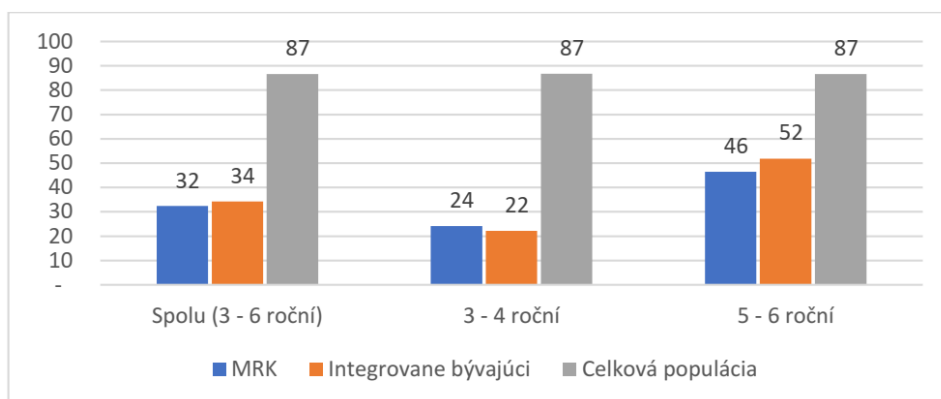
Na porovnanie podľa predbežných výsledkov posledného dostupného zisťovania EU SILC MRK 2020¹¹ navštevovala v roku 2020 MŠ takmer tretina (32 %) detí z MRK vo veku 3 až 6 rokov a podobný podiel (34 %) detí z integrovane bývajúcich rómskych domácností. V celkovej populácii to bolo 87 % detí. Aj keď sa v porovnaní s údajmi z roku 2018 podiel v rámci MRK zvýšil (z 24 % na 32 %), rozdiel medzi MRK a celkovou populáciou stále ostáva markantných 55 % (pozri nasledujúci graf). Uvedené hodnoty podielov zo štatistického prieskumu nie sú nateraz kompatibilné s R0198, keďže vyjadrujú len zaškolenosť detí z MRK v MŠ, nie ich podiel v celej množine detí 3 – 6 rokov v MŠ.

---

¹⁰ Zákon 209/2019, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

¹¹ ÚSVRK. [bez dátumu]. *Zber a analýza dát*.

Graf 2: Miera navštevovania MŠ (podiel detí v danom veku v %)

Zdroj: EU SILC MRK 2020, EU SILC 2020

Dosiahnuté výsledky v rámci ŠC 6.1.3

Pre MU **R0147** (Počet príslušníkov MRK, ktorí 6 mesiacov po ukončení projektu využili služby komunitných centier) definícia stanovuje počet príslušníkov MRK, ktorí 6 mesiacov po ukončení projektu využili služby podporených KC. Pri stanovovaní východiskovej hodnoty 5 971 osôb sa vychádzalo z dostupných štatistických údajov v Atlase RK (2013), zohľadnený bol priemerný počet príslušníkov MRK využívajúcich služby v 19 aktívnych KC (314). Pre stanovenie cieľa (36 738 osôb) bola hodnota odvodená od pôvodne plánovaného počtu 117 podporených KC v rámci ŠC 6.1.3 (23 nových + 94 rekonštruovaných), uplatňujúcich štandardizované činnosti KC. Aktuálne monitorovací rámec PO6 počíta s podporou 137 KC (125 nových + 12 renovovaných KC), čo je o 20 KC viac, ktoré by mohli slúžiť približne 6 280 osobám z MRK.

SO po prepočte z dostupných sledovaných údajov z monitorovacích správ a ich kompletizácii za všetky projekty podporených KC vyčíslil hodnotu MU na 9 008 osôb. Napriek aktuálnej nízkej hodnote MU, ktorá znamená plnenie cieľovej hodnoty len na 24,5 %, je možné vzhľadom na zvýšenú podporu infraštruktúry KC (nárast kapacity) predpokladať dosiahnutie, prípadne prekročenie cieľovej hodnoty R0147. **Definitívne to však bude závisieť, obdobne ako pri ostatných stavebných projektoch PO6, od úspešnosti riadneho ukončovania týchto projektov a ich kolaudácie, resp. od minimalizácie podielu mimoriadne ukončených projektov.**

Dosiahnuté výsledky v rámci ŠC 6.2.1

Zamestnanie s pravidelným príjmom predstavuje pre ľudí z MRK jeden z hlavných spôsobov, ako sa vymaniť z generačnej pasce chudoby.

Za MU **R0148** (Miera nezamestnanosti rómskej populácie v rómskych osídleniach vo veku 15 – 64 rokov) nie sú hodnoty v tabuľke vyplnené, vzhľadom na chýbajúce štatistické údaje. Podľa definície MU sa východisková (87,3 %) a cieľová hodnota (84,5 %) týka miery nezamestnanosti rómskej populácie vo veku 15 – 64 rokov v rómskych koncentráciách uvedených v Atlase RK 2013 k celkovému počtu rómskej populácie v uvedených koncentráciách.

NP MaH sa venuje evidencii sledovaných údajov, ktoré zahŕňajú aj túto oblasť. Vykazovanie údajov za predmetný ukazovateľ je v rámci NP nastavené až na konci realizácie projektu (v rámci Monitorovacej správy s príznakom „záverečná“) alebo v rámci Následnej monitorovacej správy podľa dostupnosti údajov.

V dôsledku aktivít ŠC 6.2.1, v synergii so ŠC 6.1.3 a 5.1.2 a vytvorenými pracovnými miestami v rámci uplatňovania sociálneho aspektu vo VO, v ŠC 6.1.1, 6.1.2 a 6.1.3 sa očakáva zníženie miery nezamestnanosti sledovanej cieľovej skupiny z 87 % na 84,5 %, čo predstavuje približne 2 767 pracovných miest.

Dôležitý príspevok k zamestnanosti osôb z MRK sa očakával z realizácie priamych intervencií PO6 na podporu sociálnych podnikov. Tu však došlo k nepriaznivému vývoju v implementácii a značnej redukcii z plánovaných 100 na 10 sociálnych podnikov a z plánovaných 500 zamestnaných osôb z MRK na plný úväzok len na 51.

Keďže trh práce je otvorený systém, k splneniu cieľovej hodnoty tohto výsledkového ukazovateľa budú synergicky určitou mierou prispievať aj ďalšie intervencie z OP ĽZ, ktoré sú zamerané na podporu zamestnanosti, osobitne PO2 a PO3, prípadne opatrenia trhu práce financované z iných zdrojov. Vzhľadom na početné spolupôsobiacie intervencie v oblasti podpory zamestnanosti je dobrý predpoklad, že sa cieľovú hodnotu MU podarí naplniť, prípadne prekročiť.

Podľa predbežných výsledkov posledného dostupného zisťovania EU SILC MRK 2020 za oblasť ekonomického postavenia respondentov v produktívnom veku (20 – 64), je zistený rozdiel v pomere zamestnaných k nezamestnaným medzi osobami z MRK a celkovou populáciou značný. Kým v celkovej populácii tvoria zamestnaní 92 % všetkých ekonomicky aktívnych osôb, medzi integrované bývajúcimi Rómami je to 64 % a v MRK iba 33 %. V rámci seba-deklaratívnych otázok prieskumu celkovo len 23 % osôb z MRK v produktívnom veku označilo svoje súčasné ekonomické postavenie ako zamestnanec (či už na plný, alebo kratší pracovný čas) alebo podnikateľ, resp. SZČO. Uvedené nízke hodnoty zo štatistického prieskumu ukazujú, aká dôležitá je podpora zamestnanosti rómskej produktívnej populácie, osobitne osôb z MRK.

Dosahované **hodnoty MU R0146 a R0147 sú vzhľadom na pokročilú fázu implementácie nízke a nedosahujú ani tretinové plnenie**¹². Pri oboch MU je **riziko nesplnenia cieľovej hodnoty roku 2023**. MU výsledku bez vyčíslenej hodnoty (R0144, R0198, R0148) bude možné posúdiť až po zverejnení údajov z predmetného štatistického zisťovania.

Finančný pokrok v implementácii PO6

Alokácia zdrojov EÚ na PO6 zostala aj po revízii OP ĽZ (verzia 8) v priebehu roka 2021 nezmenená a je v sume **220 707 577 EUR** (zdroj EFRR), resp. 259 655 973 EUR (EÚ + SR).

Medziročný prehľad o priebehu finančnej implementácie PO6 uvádza nasledujúca tabuľka. K sledovanému dátumu 31. 12. 2021 bolo v PO6 evidovaných celkovo **1 250 podaných ŽoNFP** vrátane troch žiadostí na FN. Z celkového počtu podaných projektov bolo v stave **schválené 765**, v stave **zazmluvnené 679**, v stave **riadne ukončené 214 a mimoriadne ukončené 69** vrátane 11 nezazmluvnených zo strany schváleného žiadateľa. Porovnanie medziročného pokroku vo finančnej implementácii podľa počtu projektov a súm NFP uvádza nasledujúca tabuľka.

¹² V plnení MU R0146 sa odzrkadľujú nízke hodnoty MU C035, O0195 a O0197, ktoré sú naviazané na rekonštrukcie a výstavbu nových MŠ; tieto projekty sú v značnom oneskorení s množstvom spiacich a mimoriadne ukončených projektov. Obdobne v prípade R0147 ide o stavebné projekty KC, ktoré sú časovo náročné, vyžadujú časté zmenové konania a nedodržia harmonogram realizácie (pozri tiež kapitoly Predčasne ukončené projekty a Spiace projekty v rámci HO5).

Tabuľka 4: Medziročné porovnanie pokroku schvaľovania a zazmluvnenia projektov PO6 k 31. 12. 2021 (počty projektov a sumy NFP v EUR, pri riadne ukončených suma za EÚ zdroj)

Rok	Žiadané	Schválené	Zazmluvnené	Riadne ukončené	Mimoriadne ukončené a nezazmluvnené
2019	990	475	426	109	43
	371 801 262	140 210 234	122 229 640	11 842 410	-
2020	1 148	674	488	165	55
	427 996 841	208 216 240	149 707 434	20 124 447	-
2021	1 250	765	679	214	69
	482 292 594	236 481 896	210 982 913	29 275 982	-
Medziročný nárust 2021/2020	102	91	191	49	14
	54 295 753	28 265 656	61 275 479	9 151 535	-

Zdroj: SO MV SR (vlastné spracovanie)

Z údajov v tabuľke vidieť výrazný skok medzi sumou zazmluvnených a ukončených. Hoci suma ukončených je len za zdroj EÚ, rozdiel je výrazný a korešponduje s faktorom časovej náročnosti stavebných investičných projektov, s veľmi častými zmenami harmonogramov realizácie a už zmieňovaným oneskoreným ukončovaním projektov prijímateľmi. Tiež vidieť významnejší nárast zazmluvnenia ŽoNFP zo starších výziev (91 schválených a 191 zazmluvnených).

V roku 2021 bolo riadne ukončených len 49 DOP v sume 9 151 535 EUR (zdroj EÚ). Schválené NFP v sume 236 481 896 EUR predstavujú 91,07 % z celkovej alokácie zdrojov EÚ + SR na PO6 (259 655 973 EUR), čo je medziročný nárast takmer 11 %.

Zazmluvnená suma NFP dosiahla 210 982 913 EUR, čo je 81,25 % z alokovaných zdrojov (EU+SR). Za zdroj EÚ suma zazmluvnenia dosiahla 186 593 893,65 EUR, čo predstavuje kontrahovanie na 84,54 % a medziročný nárast o 25,53 %. Čisté čerpanie bez nezrovnalostí dosiahlo sumu 56 534 355,44 EUR, resp. 25,62 %, čo je medziročný nárast o 7,69 %. Napriek medziročnému nárastu ide o najnižšie percentuálne kontrahovanie a čerpanie spomedzi všetkých osí OP LZ, s výnimkou nových PO8 a PO9.

V roku 2021 nadobudlo účinnosť 204 zmlúv DOP v sume 57 217 578,29 EUR a spolu bolo k 31. 12. 2021 v realizácii 465 projektov (medziročný nárast o 142 projektov), z toho 464 DOP so zazmluvnenou sumou 144 852 263,28 EUR, plus bola poskytnutá tranža na 1 FN na sumu 11 535 515,75 EUR. V roku 2021 čerpalo finančné prostriedky celkom 142 projektov PO6. Po odpočítaní sumy na FN vychádza **priemerná suma NFP 288 573 EUR na jeden zazmluvnený DOP v PO6.**

Celkovo bolo k 31. 12. 2021 v rámci PO6 vyhlásených **15 výziev na DOP a 1 vyzvanie na implementáciu FN.** Všetky výzvy na DOP boli viackolové, spolu bolo k uvedenému dátumu ukončených **63 hodnotiacich kôl**, ktoré pokrývali tri ŠC IP 6.1. K hodnotenému dátumu bolo z 15 vyhlásených výziev na DOP **11 výziev ukončených.**

Tabuľka 5: Celkový počet kôl podľa zamerania výziev k 31. 12. 2021

Zameranie	MŠ	KC	Voda	Odpady	Bývanie	Cesty	CURI	Voda/ kanalizácia
Počet kôl	15	10	13	4	6	2	9	4

Zdroj: SO MV SR (vlastné spracovanie)

Prehľad výziev a vyzvaní do 31. 12. 2020 je uvedený v predchádzajúcej hodnotiacej správe. V priebehu roku 2021 boli v PO6 vyhlásené dve výzvy, a to výzva pre 12 obcí CURI na zlepšené formy bývania pre obce s prítomnosťou MRK, s prvkami prestupného bývania v rámci iniciatívy Catching-up Regions (OPLZ-PO6-SC611-2021-1) s alokáciou 750 000 EUR (zdroj EÚ) a výzva na podporu dobudovania základnej technickej infraštruktúry (OPLZ-PO6-SC611-2021-2) s alokáciou 17 500 000 EUR (zdroj EÚ). Podrobnosti o vyhlásených a otvorených výzvach v priebehu roku 2021 uvádza tabuľka nižšie.

Podľa počtu hodnotiacich kôl a uvedených súm schválených a zazmluvnených projektov je zrejmé, že činnosť SO bola v značnej miere zameraná na hodnotiaci proces a zazmluvňovanie ŽoNFP zo starších výziev. Napriek pokroku vo finančnej implementácii v priebehu roka 2021 sú pre pokročilú fázu implementačného cyklu OP ĽZ dosiahnuté úrovne kontrahovania zdrojov EÚ na 84,54 % (medziročný nárast o 25,53 %) a ich čerpania na úrovni 25,62 % (medziročný nárast o 7,69 %) objektívne nízke, čo predstavuje **vysoké riziko nedočerpania** alokovaných prostriedkov PO6 do konca programového obdobia.

Aj podľa vyjadrení zástupcov SO je PO6 z pohľadu finančnej implementácie a čerpania mimoriadne riziková a hrozí riziko decommitmentu v desiatkach mil. EUR. Ku koncu 1. polroku 2022 po kontrole všetkých zazmluvnených projektov odhadol SO **riziko decommitmentu na úrovni približne 70 mil. EUR**, pričom táto suma nie je konečná a podľa aktuálnej situácie na strane prijímateľov sa môže v čase výraznejšie meniť.

Pre SO je extrémne náročné zostaviť plán čerpania, vzhľadom na mnoho rizikových „spiacich“ DOP, ktoré sú zazmluvnené dva až tri roky s nulovým alebo minimálnym čerpaním. Údaje o týchto projektoch od prijímateľov nie sú validné a harmonogramy realizácie týchto projektov a čerpania NFP sú u veľkej väčšiny nepresné. Analýza spiacich a mimoriadne ukončovaných projektoch je súčasťou EO5.

Na zabránenie, resp. zníženie rizika decommitmentu finančných prostriedkov realizuje SO nasledovné opatrenia:

- **presun rizikovej alokácie PO6 do nástroja CARE min. vo výške 30 mil. EUR** – potreba pre tento nástroj zo strany MPSVR SR je v rozsahu 30 – 50 mil. EUR. Boli pripravené podklady pre revíziu PO6 vo variante 10 mil. a 30 mil. EUR.
- **využitie FN na projekt Dostupný domov a navýšenie alokácie o 25 mil. EUR** – uvedené opatrenie navrhol RO, avšak musia byť doriešené **dve podmienky a súhlas EK** s takýmto postupom. Prvou podmienkou je, že alokácia bude do FN iba presunutá a do konca roku 2023 nebude podmienkou mať infraštruktúru bývania zrealizovanú (nákup, resp. výstavba). Presun alokácie nebude presne kvantifikovaný indikátorom na MRK.
- **využitie mechanizmu SUR+ vo výške predbežne 4,5 mil. EUR.**
- **aktivácia potenciálneho zásobníka projektov PO6 do výšky 35 mil. EUR** – tento postup má svoje riziká hlavne z pohľadu časového deficitu, keďže obdobie oprávnenosti výdavkov pre prijímateľov končí 31. 12. 2023.

Tabuľka 6: Stav realizácie otvorených výziev PO6 v priebehu roka 2021 (sumy v EUR)

Kód výzvy	Predmet výzvy	Alokácia spolu	Alokácia zdroj EÚ	Dátum vyhlásenia	Počet kôl	Dátum ukončenia	Schválené ŽoNFP (NFP)	Zazmluvnené NFP	Zazmluvnené zdroj EÚ
OPLZ-PO6-SC611-2018-2	Prestupné bývanie	32 794 11	27 875 000	19. 11. 2018	6 (2*)	24. 5. 2021	23 229 876	21 454 323	19 195 973
OPLZ-PO6-SC611-2020-1	Prístup k pitnej vode	10 235 294	8 700 000	21. 4. 2020	7 (3*)	pokračuje v r. 2022	6 094 774	6 044 141	5 407 916
OPLZ-PO5a6-2020-1	Iniciatíva Catching-up Regions	11 176 471	9 500 000	22. 10. 2020	9 (8*)	pokračuje v r. 2022	1 925 076	1 925 076	1 722 437
OPLZ-PO6-SC611-2020-2	Dobudovanie zákl. technickej infraštruktúry (voda a kanalizácia)	20 588 235	17 500 000	27. 11. 2020	4 (4*)	pokračuje v r. 2022	129 569	0	0
OPLZ-PO6-SC611-2021-1	Prestupné bývanie v rámci iniciatívy Catching-up Regions	882 353	750 000	30. 9. 2021	0	pokračuje v r. 2022	0	0	0
OPLZ-PO6-SC611-2021-2	Dobudovanie zákl. technickej infraštruktúry (pozemné komunikácie 2)	11 764 706	10 000 000	26. 11. 2021	0	pokračuje v r. 2022	0	0	0

Zdroj: SO MV SR (vlastné spracovanie)

* počet kôl v roku 2021

V danej etape implementácie situáciu v čerpaní už sotva zvráti vyhlasovanie ďalších dopytovo-orientovaných výziev, pretože nové stavebné projekty podľa doterajšej praxe v PO6 obce už do konca roka 2023 nestihnú kompletne zrealizovať. Výnimkou môžu byť projekty, ktoré sú komplexne pripravené a majú zrealizované VO, s uprednostnením finančne väčších infraštruktúrnych projektov, ktoré pri podobnej administratívnej záťaži majú potenciál priniesť vyššie čerpanie.

Čo je v danej etape zásadné a môže byť rozhodujúce pre minimalizáciu nedočerpaných zdrojov, je zvýšenie výkonnosti pri jednotlivých druhoch kontrol v rámci VO, schvaľovania ŽoP a zmenových konaní prijímateľov, aktívnejšia práca smerom k prijímateľom už schválených a zazmluvnených projektov, so snahou minimalizovať riešiteľné bariéry, ktoré bránia v kontrahovaní už schválených ŽoNFP alebo v čerpaní v rámci zazmluvnených ŽoNFP.

S týmto cieľom je dôležité **v zostávajúcom období posilniť administratívne kapacity SO**, ktorý už v predstihu informoval RO o ich nedostatku a vysokej fluktuácii zamestnancov, osobitne po auguste 2021, keď sa skončilo projektové financovanie väčšiny administratívnych kapacít z dôvodu vyčerpania zdrojov technickej pomoci na PO6.

V snahe o zrýchlenie čerpania je potrebné zo strany SO opakovane preskúmať stav realizácie zazmluvnených projektov a tieto zoradiť podľa potreby administratívnej náročnosti. Následne začať systematicky pracovať s prijímateľmi, ktorých projekty sú aktívne a vyžadujú menšiu administratívnu náročnosť na to, aby v nich prebehlo čerpanie NFP.

Zhrnutie evaluačnej otázky 1

Pri väčšine MU výstupu, s výnimkou O0194, je plnenie cieľových hodnôt MU oneskorené a nedostatočné. Kritický stav je pri MU O0199, CO01, CO03, O0307, ktoré aj po siedmich rokoch implementácie vykazujú nulovú hodnotu. Pri týchto MU je vysoké riziko nesplnenia stanovenej cieľovej hodnoty v roku 2023. Napriek viacročnej príprave praktická implementácia aktivít IP 6.2 k 31. 12. 2021 nezačala. Nízke hodnoty plnenia, menej ako tretinu cieľovej hodnoty, vykazujú MU CO35 (28,28 %) a O0195 (21,74 %).

Na úrovni výsledku nedosahujú ani tretinové plnenie cieľovej hodnoty MU R0146 a R0147, pri ktorých je vysoké riziko nesplnenia. MU výsledku bez vyčíslenej hodnoty (R0144, R0198, R0148) bude možné posúdiť až po zverejnení údajov z predmetného štatistického zisťovania.

Nízke hodnoty MU úzko súvisia s problémom nízkeho čerpania finančných prostriedkov PO6. Spoločným menovateľom väčšiny MU s nízkym plnením je oneskorené ukončovanie stavebných projektov, osobitne budov (MŠ, KC, bytové domy), ktorých realizácia presahuje obdobie viacerých kalendárnych rokov. Následkom toho sa napriek pokročilej fáze implementácie dosahuje nízky počet riadne ukončených projektov (214 k 31. 12. 2021) z celkového počtu 679 zazmluvnených, resp. narastá počet mimoriadne ukončených a nezazmluvnených schválených projektov (69).

K 31. 12. 2021 bolo vyhlásených celkovo 15 výziev na DOP a 1 vyzvanie na FN, v rámci ktorých sa prostredníctvom 63 hodnotiacich kôl podarilo nakontrahovať 679 projektov z 1 250 podaných ŽoNFP.

Napriek pokroku vo finančnej implementácii v priebehu roka 2021 sú pre pokročilú fázu implementačného cyklu OP ĽZ dosiahnuté úrovne kontrahovania zdrojov EÚ na 84,54 % (medziročný nárast o 25,53 %) a ich čerpania na úrovni 25,62 % (medziročný nárast o 7,69 %) objektivne nízke, čo predstavuje vysoké riziko nedočerpania a decommitmentu alokovaných prostriedkov PO6.

Smerom k novému programovému obdobiu je potrebné nanovo prehodnotiť a precizovať sústavu relevantných MU, ich definície a prepočty východiskových a cieľových hodnôt opierať o dosiahnutý pokrok a najnovší vývoj v konkrétnych oblastiach investovania v obciach s MRK.

S odstupom času a po bližšom spoznaní situácie mnohých dotknutých samospráv – potenciálnych žiadateľov, je s odstupom času možné usúdiť, že bolo do istej miery naivné očakávať adekvátny záujem a dokonca súťaživosť samospráv o intervencie v prospech Rómov a MRK, a na tom zakladať projekciu výstupov a výsledkov. V budúcom období musí ísť o omnoho cielenejšie a vhodne facilitované projektovanie cieľových hodnôt intervencií, založených jednak na poznaní podrobnej situácie a špecifik konkrétnych žiadateľov, ako aj na uplatnení dodatočných opatrení podmieňujúcich ich zapájanie sa do investičných projektov v prospech MRK.

V situácii kreovania novej implementačnej štruktúry a podrobnejšej špecifikácie intervencií zameraných na Rómov a MRK v programovom období 2021 – 2027 je nevyhnutné využiť a poučiť sa zo skúseností SO MV SR z realizácie množstva dopytových výziev a výberových procesov v stovkách investičných projektov (k 31. 12. 2021 to bolo 764 schválených DOP v PO6 a ďalších 455 DOP v PO5).

To, že výsledky implementácie PO6 v prospech MRK sú obmedzené a nebude vyčerpaná ani pôvodná alokácia (už znížená o výkonnostnú rezervu), je potrebné vidieť vyváženou optikou a neprisudzovať jednostranne zodpovednosť SO MV SR. Omnoho väčšiu zodpovednosť nesú mnohé samosprávy s početnými RK a MRK, ktoré vnímajú ich objektívne potreby povrchné, pod vplyvom negatívnych stereotypov o Rómoch a nevenujú sa tejto téme vo vlastnom záujme dostatočne systematicky a dlhodobo. Prevláda u nich minimálne, resp. len príležitostné zapájanie sa do výziev PO6, často bez náležitej prípravy. Tento benevolentný prístup následne aj po schválení projektov taktiež vplýva na početné zlyhania v realizácii a je zdrojom predčasného (mimoriadneho) ukončovania projektov, ktoré má ku koncu programového obdobia rastúcu tendenciu (pozri analýzu mimoriadne ukončených a „spiacich“ projektov v EO5).

Na základe poznania stavu vyjadrujú hodnotitelia presvedčenie, že okrem zvýšeného objemu prostriedkov vyčlenených na intervenciu v OP Slovensko, bude splnenie nových cieľov smerom k RK vo veľkej miere aj naďalej závislé od záujmu a iniciatívy konkrétnych samospráv zapojiť sa do investičných výziev. Viac ako trojročné pozorovania v rámci opakovaných hodnotení PO6 potvrdzujú, že obce, ktoré považujú komunikáciu a spoluprácu s miestnymi RK za integrálnu súčasť „obecnej agendy“ a neradia sa na základe predsudkov, sa vo väčšej miere zapájajú a sú úspešné aj v rámci investičných projektov.

Smerom k obciam, ktoré z rôznych dôvodov dlhodobo nejavia záujem o zapojenie sa do investičných projektov v prospech miestnych RK, je potrebná konzistentná zmena prístupu v poskytovaní zdrojov z EŠIF na investície v takýchto obciach. Ten nemôže byť aj naďalej založený len na „dobrovoľnom dopyte“ samospráv, ale najmä na objektívnom a nestrannom posúdení potrieb MRK v konkrétnych obciach a lokalitách, pre ktoré budú v rámci OP Slovensko vytvorené a aj realizované špecifické intervencie.

Vzhľadom na nižší záujem riešiť situáciu rómskych obydľí bude v budúcom programovom období dôležité prioritne a cielene smerovať intervenciu do obydľí v najviac zanedbaných a segregovaných rómskych osídleniach, v ktorých dlhodobo pretrvávajú skutočne kritické formy bývania.

Na monitorovanie stavu v oblasti bývania je potrebné zaviesť samostatný špecifický MU (alebo niekoľko MU), ktorým bude možné merať počet a podiel fyzicky zlepšených (vybudovaných/rekonštruovaných) obydľí pre osoby z MRK, prípadne aj počet osôb z MRK, ktoré opustili segregovanú osadu vďaka realizovanej intervencii, tzn. mohli sa presunúť do vhodnejších obydľí v rámci obce/mesta a pod. Takéto ukazovatele v PO6 absentujú.

3.2 EO2: Aké je priebežné plnenie ukazovateľov výkonnostného rámca a do akej miery je možné minimalizovať prípadné riziko nenaplnenia ukazovateľov?

V rámci orientácie na dosahovanie výsledkov je v programovom období 2014 – 2020 aplikovaný koncept preskúmania výkonnosti:

Výkonnostný rámec umožňuje preskúmanie výkonnosti implementácie PO OP. Bol navrhnutý ako nástroj pre posilnenie efektivity politiky súdržnosti v programovom období 2014 – 2020. VR pozostáva z vybraných MU, ich čiastkových cieľov a zámerov.

Čiastkový cieľ bol priebežnou hodnotou vybraného MU plánovanou k 31. 12. 2018 a jeho splnenie posúdila EK na základe výročnej správy o vykonávaní programu predloženej v roku 2019. Na jeho splnenie je viazané rozhodnutie EK o pridelení VR pre PO. Čiastkové ciele¹³ sa považujú za splnené, ak všetky ukazovatele vybrané pre VR dosiahli aspoň 85 % hodnoty čiastkového cieľa v termíne do 31. 12. 2018.

Zámer je plánovaná cieľová hodnota priradeného MU k termínu 31. 12. 2023. Dosiahnutie zámeru sa bude vyhodnocovať v roku 2025 pri uzatváraní programového obdobia (ex post hodnotenie). Zámery sa považujú za splnené, ak všetky ukazovatele vybrané pre VR dosiahli aspoň 85 % hodnoty zámeru v termíne do 31. 12. 2023. Zámery na rok 2023 pre danú prioritu sa stanovujú so zohľadnením sumy výkonnostnej rezervy súvisiacej s prioritou.

Pri výbere **ukazovateľov VR** OP ĽZ bol (v súlade s Vykonávacím nariadením Komisie č. 215/2014 zo 7. marca 2014)¹⁴ pre každú PO vybraný jeden finančný ukazovateľ a jeden, prípadne viac ukazovateľov výstupu tak, aby bola zachovaná podmienka minimálne 50 % finančného príspevku vyčleneného na danú PO. Výstupy vykazované v rámci VR sú reálne výstupy, ktoré už boli realizované v rámci operácie, nie také, o ktorých sa predpokladá, že sa budú realizovať. Súčasťou procesu definovania VR bolo aj zdôvodnenie výberu ukazovateľov alebo kľúčových vykonávacích krokov.

Výkonnostná rezerva je finančná čiastka predstavujúca časť zdrojov z príslušného fondu, v prípade PO6 z EFRR, ktorá sa prideliť PO, ktoré dosiahli svoje čiastkové ciele. Výkonnostná rezerva bola zavedená ako motivačný nástroj na efektívne a účinné dosahovanie čiastkových cieľov a zámerov. Jej účelom je tiež reagovať na nedostatky v implementácii a v prípade potreby realokovať finančné prostriedky z menej efektívnych PO do výkonnejších PO. V kontexte PO6 OP ĽZ bola výkonnostná rezerva vytvorená zo zdrojov EFRR pre menej rozvinuté regióny a bola určená vo výške 14 954 885,00 EUR (zdroj EFRR), čo predstavovalo 6,14 % z celkovej pôvodnej alokácie EFRR na PO6.

Vo VR PO6 sa sleduje jeden finančný ukazovateľ a tri MU výstupu. Ich priebeh a aktuálne hodnoty uvádza nasledujúca tabuľka. Napriek viacerým opatreniam SO a pozorovanému miernemu zrýchleniu implementácie v rámci IP 6.1 v roku 2018, boli v rámci preskúmania výkonnosti splnené len dva z pôvodných troch čiastkových cieľov VR PO6, a to pri MU CO18 a O0194. Pri CO18 však treba poznamenať, že predtým došlo k výraznému zníženiu pôvodne plánovaných hodnôt čiastkového cieľa (z 8 856 na 4 017) a zámeru (zo 44 278 na 26 778 obyvateľov so zlepšenou dodávkou vody).

Nebola dosiahnutá cieľová hodnota finančného ukazovateľa (F0002), ktorý dosiahol hodnotu 20 164 856 EUR, čo bola len polovica (49,7 %) zo stanovenej cieľovej hodnoty 40 548 800 EUR.

Na porovnanie sú v tabuľke uvedené aj pôvodné hodnoty zámerov sledovaných MU a hodnoty finančného ukazovateľa, ktoré boli relevantné v čase overenia výkonnosti (označené hviezdikami). Pri

---

¹³ Nariadenie EP a Rady (EÚ) č. 1303/2013, Príloha II: Čiastkové ciele predstavujú strednodobé ciele priamo spojené s dosahovaním konkrétneho cieľa priority, prípadne vyjadrujúce zamýšľané postupné dosahovanie zámerov stanovených na koniec obdobia. Čiastkové ciele stanovené na rok 2018 zahŕňajú finančné ukazovatele, ukazovatele výstupov a prípadne ukazovatele výsledkov, ktoré sú úzko spojené s intervenciami v rámci podporovaných politík.

¹⁴ Vykonávacie nariadenie komisie (EÚ) č. 215/2014 zo 7. 3. 2014.

O0195 bola hodnota zámeru dodatočne zvýšená zo 61 na 69 postavených nových predškolských zariadení.

Tabuľka 7: Vývoj hodnôt a priebežné plnenie ukazovateľov výkonnostného rámca PO6 k 31. 12. 2021

Kód	Názov MU	Čiastkový cieľ (2018)	Skutočnosť (12/2018)	Skutočnosť (12/2020)	Skutočnosť (12/2021)	Zámer (2023)	Plnenie zámeru (12/2021)
F0002	Celková suma oprávnených výdavkov po ich certifikácii CO a predložení ŽoP do EK (v EUR)	40 548 800	20 164 856	43 654 254	57 434 854	*286 661 721 259 655 973	22,1 %
CO18	Zvýšený počet obyvateľov so zlepšenou dodávkou vody	**8 856 4 017	5 784	9 735	12 090	**44 278 26 778	45,2 %
O0194	Počet osôb z MRK využívajúcich zlepšené formy bývania	8 226	22 198	48 349	53 370	41 131	129,8 %
O0195 ¹⁵	Počet postavených predškolských zariadení v obciach s prítomnosťou MRK	-	2	13	15	***61 69	21,7 %

Zdroj: Výročné správy OP ĽZ

*pôvodný zámer OP ĽZ do verzie 4

**pôvodný čiastkový cieľ/zámer OP ĽZ verzie 1 a 2

***pôvodný zámer OP ĽZ verzia 5.1

Príčiny nedosiahnutia stanoveného čiastkového cieľa finančného ukazovateľa a nepridelenie výkonnostnej rezervy PO6 bolo spôsobené najmä oneskoreným rozbehom dopytových výziev, keď prvé kolá úvodných výziev boli realizované až k polroku 2016, čo v kombinácii s dlhotrvajúcim procesom prípravných a stavebných prác, nedostatkami v projektovej dokumentácii, komplikovaným a často chybné realizovaným VO na strane prijímateľov spôsobilo časté zmeny v harmonogramoch realizácie a predlžovanie implementácie projektov s negatívnym dopadom na čerpanie finančných prostriedkov (podrobnejšie príčiny uvádzajú predchádzajúce hodnotiace správy k PO6 vyhodnocujúce stav pokroku ku koncu roka 2019 a 2020).

Dosiahnuté hodnoty ku koncu roka 2021 ukazujú na vysoké plnenie, resp. prekročenie hodnoty spoločného ukazovateľa výstupu **O0194 (129,8 %)**, no zároveň **výrazné zaostávanie pri CO18 (45,2 %)**, **O0195 (21,7 %)** a **najmä kriticky dôležitého finančného ukazovateľa F0002**, ktorý napriek pokročilej fáze implementácie dosahuje **len 22,1 % zámeru** (medziročný nárast o 5,3 %).

Pôvodná alokácia na PO6 bola doposiaľ dvakrát znížená, prvýkrát po nepridelení výkonnostnej rezervy vo výške 14 954 885 EUR (zdroj EFRR), ktorá bola prerozdelená v prospech výkonnejšej PO5. Druhé zníženie prebehlo v rámci revízie OP ĽZ verzia 6, kde aj z dôvodu obmedzení pandémie COVID-19 bolo 8 mil. EUR (EFRR) realokovaných v prospech PO5.

Predchádzajúca hodnotiacia správa PO6 z roku 2020 uvádza prehľad podporných opatrení SO v reakcii na nízke plnenie čiastkových cieľov VR, ktorými sa SO už v priebehu roka 2018 snažil o akceleráciu kontrahovania a čerpania. Napriek vynakladanému úsiliu sa zmienené komplikácie a ich dôsledky nepodarilo v dostatočnej miere eliminovať a mnohé pretrvávajú doposiaľ. Implementácia PO6 od preskúmania výkonnosti ku koncu roka 2018 významne pokročila, osobitne objem prostriedkov alokovaných do výziev DOP a stav kontrahovania, ale viacero z identifikovaných problémov zostáva naďalej relevantných, čo potvrdzujú aj realizované rozhovory so vzorkou prijímateľov. Tí vo väčšine prípadov opakovane zdôrazňujú prietahy v rámci kontrol VO, ťažkopádny systém zmenových konaní,

¹⁵ O0195 pribudol do VR dodatočne, po revízii OP ĽZ v roku 2019 (verzia 5), z dôvodu realokácií po nepridelení výkonnostnej rezervy a po prehodnotení cieľov PO6 a nutnosti zachovania podmienky 50 %.

ktoré sú pri stavebných projektoch početné, vysoké riziko finančných korekcií, nedodržiavanie lehôt pri zmenových konaniach, komplikované podmienky udržateľnosti projektov¹⁶ a i.

V snahe akcelerovať implementáciu a najmä čerpanie bol zo strany SO v apríli 2021 prijatý **Akčný plán implementácie PO6**, v ktorom je okrem iného zdôraznená potreba intenzívnej komunikácie s prijímateľmi s cieľom zrýchlenia procesov prípravy a kontroly VO, a tiež potreba navýšenia počtu administratívnych kapacít oddelenia implementácie SO. Po diskusii so zástupcami SO a po rozhovoroch s prijímateľmi, ktorí nevládajú implementáciu zazmluvnených projektov, **sú aktuálne prevládajúcimi dôvodmi zdržavej realizácie projektov a nízkeho čerpania najmä:**

- **VO**, z ktorého vznikajú časté časové posuny v harmonograme realizácie projektov z dôvodu zdržavosti prípravy, resp. potreby opakovania VO. Podľa informácie SO k 15. 6. 2022 až 195 zazmluvnených projektov (približne 37,5 % zazmluvnenej alokácie) nemalo zrealizované alebo schválené VO na stavebné práce, čo je nevyhnutným predpokladom čerpania.
- **skokový nárast cien stavebných materiálov a prác**, s ktorým sa pri benchmarkoch a finančných limitoch vo vyhlásených výzvach nepočítalo. Na strane prijímateľov tak vzniká potreba dofinancovania nárastu cien z vlastných zdrojov, nakoľko dodávatelia nie sú schopní zákazku dokončiť bez navýšenia ceny diela. V prípade, že prijímateľ nemá dostatok finančných zdrojov, resp. to zastupiteľstvo zamietne, sú prijímatelia nútení pristúpiť k odstúpeniu od zmlúv. Vzhľadom na tento negatívny vývoj akútne vzrástla potreba poskytnutia flexibilného mechanizmu, ktorý by v rámci preplácania oprávnených výdavkov zohľadňoval objektívny nárast cien materiálov a ostatných vstupov po zrealizovanom VO.
- **veľký počet „spiacich projektov“**, teda projektov zazmluvnených pred 31. 12. 2020, ktoré nezačali realizovať stavebné práce, resp. majú čerpanie menej ako 5 %. Viac informácií uvádza EO5.

Identifikácia faktorov ovplyvňujúcich dosahovanie cieľových hodnôt ukazovateľov VR

Ukazovatele VR boli určené na základe predpokladaného záujmu v čase spúšťania OP a očakávaného aktívnejšieho zapájania a lepšej pripravenosti samospráv pri implementácii investičných projektov PO6 (kvalitnejšia projektová dokumentácia, lepšie zvládanie procesov VO, vyššia dostupnosť obecných pozemkov a pod.). Prax ukázala, že spektrum rôznych vplyvov obmedzujúcich záujem a motiváciu samospráv je ďaleko širšie, ako sa pri príprave a spúšťaní implementácie PO6 očakávalo.

Pre optimálne nastavenie čiastkových cieľov a zámeru je podľa hodnotiteľov dôležitá dôslednejšia analýza predchádzajúcej implementačnej praxe, tzn. čo možno najvyššiu mieru kontinuity overenej tímovej práce a získaných skúseností. Nevyhnutne potrebné je podrobnejšie poznanie kontextu, potrieb a absorpčnej kapacity na úrovni konkrétnych žiadateľov, pre ktorých sa plánované intervencie majú realizovať vrátane ich kľúčových problémov a limitov, ich motivácie sa zapájať a spolupracovať v záujme zlepšenia podmienok miestnej RK. Osobitne to platí pre samosprávy s vyššou koncentráciou osôb v MRK a s lokalitami s prevládajúcimi nevhodnými formami bývania.

Na základe získaných skúseností zo súčasného obdobia je potrebné budúce intervencie investičného zamerania v prospech MRK nastavovať **v užšej súčinnosti so samosprávami, s vyšším zacielením na identifikované problémy konkrétnych lokalít a v odôvodnených prípadoch aj hľadaním individuálnych riešení, ktoré prinesú výsledky.**

V neposlednom rade je potrebné stanoviť adekvátne administratívne kapacity, ktoré sú dobre načasované na kritické obdobia implementácie a kľúčové úlohy v čase, keď je to potrebné. Aktuálne vo finálnej fáze implementácie s rozpracovanými stovkami projektov má SO paradoxne menej

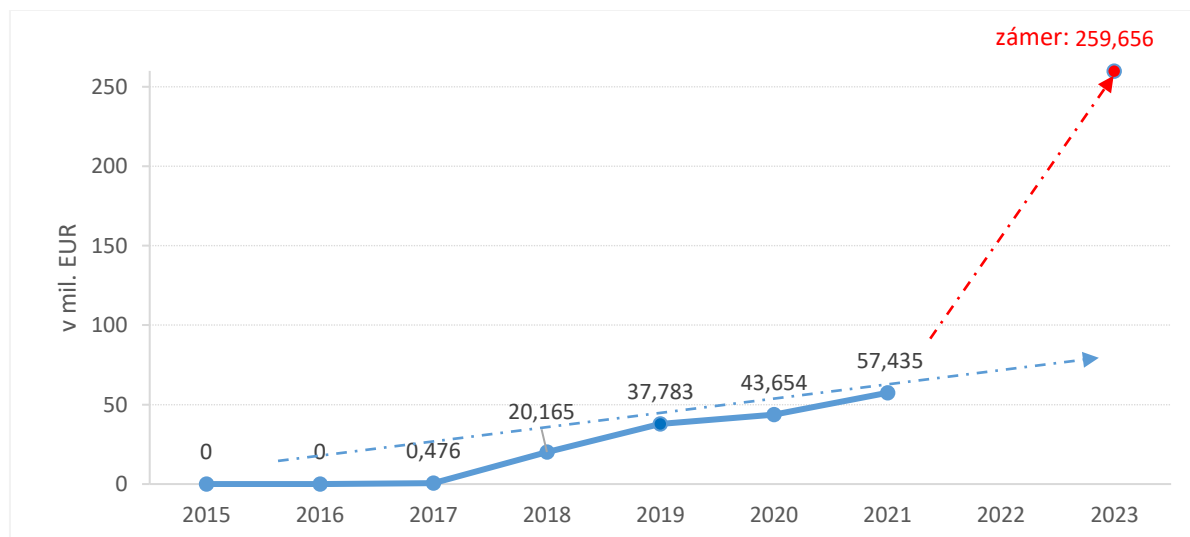
---

¹⁶ Pri investičných projektoch PO6 sa predpokladá nielen výstavba, ale aj následné prevádzkovanie infraštruktúry na verejné účely alebo služby všeobecného hospodárskeho záujmu, bez možnosti komerčného využitia v čase udržateľnosti.

administratívnych kapacít ako v období pred troch rokov.

Priebežné plnenie rozhodujúceho finančného ukazovateľa (F0002) VR PO6 uvádza nasledujúci graf. Z neho je vidieť pomalý a dlhý nábeh čerpania, ktoré reálne začalo na nízkej úrovni až od roku 2017. Mierne zrýchlenie, viditeľné v rokoch 2018 a 2019, sa spomalilo v roku 2020 aj vplyvom pandémie COVID-19, v roku 2021 je viditeľné opäť mierne zrýchlenie čerpania.

Graf 3: Doterajší priebeh vývoja ukazovateľa F0002 za PO6 OP ĽZ

Zdroj: Výročné správy o vykonávaní OP ĽZ, vlastné spracovanie

Vyznačená trendová línia (prerušovaná modrá čiara) znázorňuje približný doterajší medziročný trend vývoja ukazovateľa F0002, ktorý je výrazne odchylený od cieľovej hodnoty zámeru.

Časový sklz v implementácii bol spôsobený aj nedostatočne efektívnou administratívno-technickou podporou žiadateľov/prijímateľov, ktorý sú bez adekvátnej externej podpory. Bezplatná inštitucionalizovaná podpora žiadateľov/prijímateľov je osobitne potrebná pre menšie samosprávy s obmedzenými personálnymi kapacitami, resp. pre samosprávy bez predchádzajúcich skúseností s implementáciou projektov EŠIF.

Časť potenciálnych žiadateľov nedokáže adekvátne plánovať prípravnú fázu projektov a často podáva ŽoNFP nie podľa svojich prioritných potrieb, ale podľa toho, aké výzvy sú aktuálne vyhlásené alebo kde cítia vyššiu šancu uspieť. Časť potenciálnych žiadateľov odrádza od podania žiadosti povinné spolufinancovanie alebo dodatočné sprievodné výdavky spojené s prípravou a realizáciou projektu, ktoré znižujú atraktivitu pomoci (napr. výdavky na prípravu ŽoNFP, externý manažment, administratívna náročnosť implementácie, VO, výdavky na neoprávnené položky, výdavky na udržateľnosť, neistota preplatenia výdavkov a riziko korekcií).

Zhrnutie evaluačnej otázky 2

V PO6 sú v rámci VR sledované štyri MU, tri fyzické a jeden finančný. Kým O0194 sa plní na 129,8 %, ostatné ukazovatele výrazne zaostávajú. CO18 sa plní na 45,2 %, O0195 na 21,7 % a F0002 je na úrovni 22,1 %.

Dosiahnuté nízke priebežné plnenie ukazovateľov VR je kritické osobitne pri finančnom ukazovateli. Kým pri fyzických MU je možné hodnoty v krajnom prípade upraviť a zreálniť, pri finančnom to bude znamenať stratu finančných prostriedkov a priamy negatívny dopad na cieľovú skupinu MRK.

Hodnotitelia zdieľajú názor, že nedosiahnutie čiastkových cieľov finančného ukazovateľa a jeho priebežný deficit je spôsobený kombináciou oneskoreného spustenia prvých výziev, dlhotrvajúcimi

procesmi VO, schvaľovania a kontrahovania a zároveň nízkeho záujmu a nepripravenosti časti samospráv systematicky a konštruktívne spolupracovať pri plánovaní a realizácii investičných projektov pre MRK.

V záujme zvýšenia čerpania je potrebné vyvinúť úsilie na minimalizáciu nárastu mimoriadneho ukončovania najmä „spiacich projektov“, a to aj prostredníctvom vytvorenia jednoduchého a dostatočne flexibilného mechanizmu, ktorý by v rámci preplácania oprávnených výdavkov zohľadňoval objektívny nárast cien stavebných materiálov a ostatných vstupov po zrealizovanom VO a pomohol mnohým prijímateľom zvládnuť negatívny skokový nárast cien.

Prax ukazuje, že spektrum rôznych vplyvov obmedzujúcich záujem a motiváciu samospráv je ďaleko širšie, ako sa pri príprave a spúšťaní implementácie PO6 očakávalo. Na základe získaných skúseností zo súčasného obdobia je potrebné budúce intervencie investičného zamerania v prospech MRK nastavovať v užšej súčinnosti so samosprávami, s vyšším zacielením na identifikované problémy konkrétnych lokalít a v odôvodnených prípadoch aj hľadaním individuálnych riešení, ktoré prinesú výsledky.

3.3 EO3: Do akej miery prispieva PO Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít v rámci OP LZ k napĺňaniu stratégie Európa 2020?

Stratégia Európa 2020 bola schválená Európskou radou v roku 2010 a stanovila ciele pre členské štáty EÚ na obdobie nasledujúcich 10 rokov, za účelom sledovania a monitorovania pokroku v kľúčových oblastiach. Vzhľadom na skutočnosť, že Stratégia EÚ 2020 stratila po 10 rokoch, na ktoré bola koncipovaná (teda do roku 2020), svoju platnosť, stráca opodstatnenie aj EO3 a akékoľvek spätné skúmanie príspevkov PO6 k už nerelevantným národným cieľom. Analýza príspevku PO6 k plneniu cieľov Stratégie EÚ 2020 bola predmetom 1. aj 2. etapy hodnotenia pokroku k naplneniu cieľov PO6, ktoré v rámci EO3 podrobne popísali merateľné príspevky implementovanej pomoci z PO6 k plneniu stanovených výstupov, výsledkov a predpokladaných dopadov intervencií a ich vzájomných interakcií podľa teórie zmeny (príloha 2).

V rámci predmetnej EO3 je potrebné zmieniť, že aktuálne sa európske a národné ciele verejných politík odvíjajú od nových strategických dokumentov, pričom pre oblasť zamestnanosti, sociálnych záležitostí a začlenenia sa stáva relevantným najmä **Európsky pilier sociálnych práv (EPSP)** a prijatý AP¹⁷ na jeho realizáciu.

V roku 2017 na samite v Göteborgu EP, Rada a EK vyhlásili EPSP, ktorého hlavným cieľom je zaviesť nové a účinnejšie práva pre občanov Európy. Pilier stanovuje 20 kľúčových zásad nevyhnutných pre spravodlivé a dobre fungujúce trhy práce a systémy sociálneho zabezpečenia. Nadväzne na to, počas portugalského predsedníctva EÚ v marci 2021, EK zverejnila AP na vykonávanie EPSP,¹⁸ ktorý premieňa kľúčové zásady EPSP na konkrétne kroky v troch oblastiach: zvyšovanie počtu a kvality pracovných miest, zručnosti a rovnosť, sociálna ochrana a začleňovanie. V súlade s cieľmi OSN v oblasti udržateľného rozvoja zároveň navrhuje hlavné ciele EÚ do roku 2030:

- miera zamestnanosti v EÚ by mala byť aspoň 78 %;
- aspoň 60 % dospelých by sa malo každoročne zúčastňovať na odbornej príprave;
- počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením by sa mal znížiť aspoň o 15 miliónov, z čoho by malo byť 5 miliónov detí.

V danom kontexte členské štáty EÚ prijali vlastné národné ciele v uvedenej oblasti. Na uvedené reflektovala aj SR a v NPR na rok 2022 došlo k doplneniu zoznamu ukazovateľov pre trh práce a sociálne veci.

Tabuľka 8: Výsledkové ukazovatele pre trh práce a sociálne veci v rámci EPSP

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Cieľ 2030
Miera zamestnanosti LFS (LFS, 20 – 64 rokov)	SK	67,7	69,8	71,1	72,4	73,4	72,5	-	76,5
	EU	69,0	70,1	71,3	72,3	73,1	72,4		78,0
Miera zamestnanosti ESA (ESA, celá populácia)	SK	41,8	42,7	43,6	44,4	44,8	43,9	-	47,4
	EU	44,7	45,1	45,8	46,4	46,7	46,0		47,4
Podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia (po transferoch, % populácie)	SK	17,3	17,1	15,8	15,2	14,9	13,8	-	13,6
	EÚ	24,0	23,7	22,4	21,7	21,1	21,9		17,7
Miera zamestnanosti žien	SK	56,4	58,8	59,7	59,6	59,6	57,9	-	66,8

¹⁷ EURÓPSKA KOMISIA. Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv.

¹⁸ Európsky pilier sociálnych práv dopĺňa nástroje na identifikáciu a monitorovanie výziev v rámci európskeho semestra. AP na realizáciu EPSP bol schválený v rámci Sociálneho samitu v Porte v máji 2021 a následne Európskou radou v júni 2021 vo forme Záverov v súlade s Portským vyhlásením. Vymedzenie slovenských národných cieľov do roku 2030 v kontexte Akčného plánu na realizáciu EPSP schválila vláda SR na svojom rokovaní 12. januára 2022.

(LFS, 20 – 40 rokov)	EÚ	64,1	64,6	65,8	66,6	67,2	66,1	-	67,9
Miera zamestnanosti ľudí s nízkym vzdelaním (LFS, ISCED 0 – 2)	SK	33,2	35,9	37,3	36,4	36,1	34,0	-	49,4
	EÚ	51,7	52,5	53,9	55,0	55,7	54,9	-	56,5

Zdroj: NPR SR 2022

Napriek uvedenému je v rámci 3. etapy hodnotenia PO6 potrebné poukázať na niektoré dôležité témy, ktoré v súvislosti s intervenciami v oblasti sociálnej inklúzie (pôvodne tematický cieľ 9: Podpora sociálneho začlenenia, boj proti chudobe a akejkoľvek diskriminácii) zostávajú aktuálne.

Znižovanie chudoby a sociálneho vylúčenia patrí k dlhodobým prioritám verejných politík SR, ktorá na národnej úrovni implementuje Národnú rámcovú stratégiu podpory sociálneho začlenenia a boja proti chudobe,¹⁹ ktorú pravidelne vyhodnocuje a aktualizuje v záujme systematizácie prístupov k riešeniu chudoby a sociálneho vylúčenia. Chudoba a sociálne vylúčenie ovplyvňujú celú spoločnosť a prinášajú so sebou často neželané napätia a ekonomické konsekvencie. Okrem ľudsko-právnej výzvy predstavujú aj obmedzenie výkonu ekonomiky v podobe nevyužitých príležitostí na rozvoj ľudského potenciálu.

Z údajov štatistického zisťovania EU SILC 2020 bolo na Slovensku v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia takmer 800 000 ľudí, čo predstavovalo 14,8 % z celkového počtu obyvateľov SR. Slovensko dlhodobo patrí medzi krajiny s výraznými hospodárskymi a sociálnymi rozdielmi medzi regiónmi. Najvyšší podiel osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, takmer o 10 % nad priemerom SR, zaznamenal BBSK (24,3 %), nad celoslovenským priemerom sa nachádzal aj PSK a KSK (20,8 % a 19,4 %). Ide zároveň o regióny s najvyšším podielom rómskeho obyvateľstva.

V danej súvislosti nemožno prehliadať fakt, že prevažná **väčšina obyvateľov MRK žije v chudobe alebo sociálnom vylúčení**. Potvrdzujú to štatistické zisťovania EU SILC MRK 2018 a EU SILC MRK 2020, podľa ktorých sú na Slovensku najviac ohrozenými rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia najmä osoby z MRK. Podľa zistení EU SILC MRK 2020²⁰ **bolo až 87 % domácností MRK ohrozených chudobou a 52 % z nich čelilo závažnej materiálnej deprivácii**. Rómov žijúcich integrovaných s majoritou sa riziko chudoby a sociálneho vylúčenia týka 60 % z nich (pozri graf nižšie).

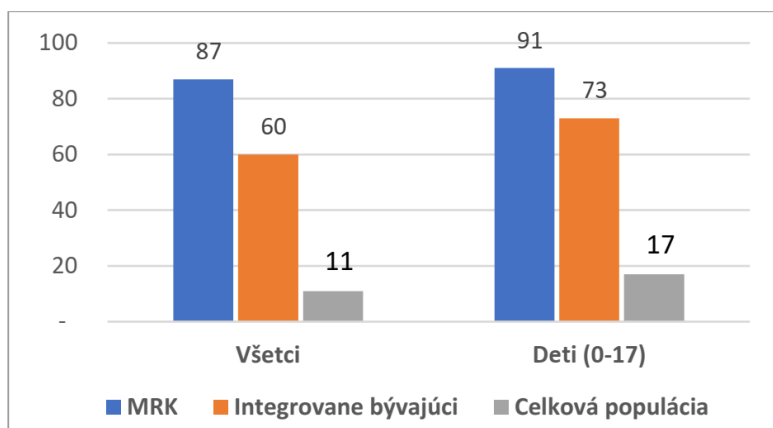
V porovnaní s rizikom chudoby 11,4 %, resp. mierou závažnej materiálnej deprivácie za celkovú populáciu SR 5,9 % to poukazuje na **priepastné rozdiely medzi životnými podmienkami ľudí z MRK a väčšinovou populáciou**. Táto cieľová skupina reprezentuje populáciu, ktorá je **prevažne zasiahnutá kombináciou viacerých foriem vylúčenia**. Najvýraznejším prejavom vylúčenia (marginalizácie) Rómov je práve chudoba, ktorá sa v majoritnej populácii na marginalizovaných územiach nevyskytuje v takej miere. Na zvyšovanie rizika chudoby a sociálneho vylúčenia má vplyv aj nízka miera finančnej gramotnosti a zadlženosť domácností.

Podiel osôb z MRK, ktoré žijú pod hranicou chudoby, je dokonca o 2 p. b. vyšší ako pri predchádzajúcom zisťovaní v roku 2018 (85 %), čo môže byť spôsobené ekonomickou krízou súvisiacou s pandémiou COVID-19. Deti (osoby vo veku 0 – 17 rokov) tvoria v celkovej populácii, ako aj v MRK, najzraniteľnejšiu vekovú skupinu. Dôvodom je ich vysoká závislosť od postavenia ich rodičov na trhu práce, ktorá je najmä v MRK spojená s obmedzeným prístupom k službám a nízkymi príjmami. Kým v celkovej populácii bola miera rizika chudoby detí na úrovni 17 %, u detí z MRK to bolo až 91 % (73 % u integrovaných bývajúcich domácností).

¹⁹ MPSVR SR. 2020. Národná rámcová stratégia podpory sociálneho začlenenia a boja proti chudobe.

²⁰ ÚSVRK. [bez dátumu]. Zber a analýza dát.

Graf 4: Podiel jednotlivcov pod hranicou rizika chudoby (v %)

Zdroj: EU SILC MRK 2018, EU SILC MRK 2020, EU SILC 2020

Napriek rokmi sa zvyšujúcemu počtu implementovaných projektov so zameraním na podporu MRK (v aktuálnom programovom období najmä prostredníctvom PO5 a PO6 OP ĽZ) sa ich situácia zlepšuje len veľmi pomaly a nerovnomerne. Preto vláda SR aj po odporúčaní EK plánuje posilniť integráciu ohrozených skupín, osobitne MRK, a rozšíriť intervencie s cieľom **zvýšiť ich komplexnosť a zlepšiť nadrezortnú koordináciu**.

V roku 2021 bola vládou SR schválená nová **Stratégia pre rovnosť, inklúziu a participáciu Rómov do roku 2030** a následne k nej **Akčné plány stratégie na roky 2022 – 2024**, ktoré podrobne adresujú potreby tejto ohrozenej cieľovej skupiny v štyroch prioritných oblastiach: *vzdelávanie – bývanie – zdravie – boj s protirómskym rasizmom a podpora participácie*.

Investičné intervencie PO6 boli programované s ohľadom na vzájomné synergické pôsobenie s mäkkými opatreniami PO5, s ktorými sa vhodne dopĺňajú (komplexný prístup). Podľa NPR SR 2020 boli aj tieto intervencie dôvodom, prečo sa podarilo už v roku 2017 dosiahnuť národný cieľ v znížení podielu populácie ohrozenej chudobou a sociálnym vylúčením v SR (stanovený cieľ bol 17,2 % do roku 2020). Stav MU výstupu a výsledku PO6, uvedený v rámci EO1, podáva podrobný obraz o plánovanom (zámer 2023) a reálne dosahovanom rozsahu pomoci cieľovej skupine MRK.

V kontexte nízkej zamestnanosti osôb z MRK a z nej plynúcej príjmovej chudoby je relevantným najmä MU O0307 *Nárast zamestnanosti osôb z MRK v podporených podnikoch*, ktorý doposiaľ vykazuje nulovú hodnotu. V tejto súvislosti je treba kriticky priznať, že v rámci PO6 sa doposiaľ **nepodarilo zrealizovať zásadné intervencie v rámci IP 6.2** na zvýšenie zamestnanosti osôb z MRK **prostredníctvom podpory sociálnych podnikov**, ich rekonštrukcie/výstavby, nákupu technológií a zariadení a ich následného rozvoja prostredníctvom FN. Pôvodný zámer podporiť 100 sociálnych podnikov bol zredukovaný na 10 a počet vytvorených pracovných miest v týchto podnikoch pre osoby z MRK z 500 na 50 (viac informácií o FN uvádza EO7).

Podstatne lepšie výstupy a výsledky v rámci sociálnej inklúzie MRK sú dosahované v rámci IP 6.1, ktorá sa priamo zameriava na poskytovanie podpory fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie MRK prostredníctvom podpory prístupu k predškolskému vzdelávaniu detí z MRK (MŠ), prístupu k sociálnej infraštruktúre (KC), podpory zlepšenia podmienok bývania, zavedenia inžinierskych sietí, výstavby pozemných komunikácií, prístupu k pitnej vode, riešenia problémov s komunálnym odpadom. K tejto téme je relevantný najmä MU O0194 *Počet osôb z MRK využívajúcich zlepšené formy bývania*, ktorý k 31. 12. 2021 dosiahol hodnotu 53 370 osôb, čo predstavuje prekročenie plánovanej cieľovej hodnoty o takmer 30 %. Po ukončení prvých projektov na podporu prestupného bývania bude dosiahnutý aj veľmi potrebný priamy príspevok k zlepšeniu foriem bývania osôb v MRK (aktuálne 23 zazmluvnených DOP v sume NFP takmer 21,5 mil. EUR).

Napriek pozitívnemu vývoju hodnoty tohto MU je nevyhnutné vidieť problematiku MRK komplexne a na dosiahnuté výstupy/výsledky PO6 nahliadať len ako na čiastkové úspechy. Riešenie pretrvávajúcej reprodukcie generačnej chudoby a sociálneho vylúčenia v MRK si vyžadujú dlhodobú systematickú, politickú, finančnú a celospoločenskú podporu.

Zhrnutie evaluačnej otázky 3

PO6 má potenciál prispieť k plneniu európskych strategických cieľov v štyroch kľúčových oblastiach: vzdelávanie, zamestnanosť, sociálne začlenenie a klíma. V oblasti vzdelávania ide najmä o pozitívny vplyv výstavby a rekonštrukcie predškolských zariadení na zvýšenie kapacít predprimárneho vzdelávania, ktoré majú pozitívny dopad na formovanie osobnosti detí a ich následnú úspešnosť v systéme primárneho vzdelávania. Dokázateľne znižuje predčasné ukončovanie školskej dochádzky žiakov/študentov, ktoré je v prostredí MRK častým fenoménom, s negatívnym dopadom na budúci osobnostný a kariérny vývoj mladých ľudí, ich budúce pracovné schopnosti/zručnosti a uplatnenie sa na trhu práce.

Na trhu práce sú osoby z MRK v produktívnom veku niekoľkonásobne menej úspešné než príslušníci majority. Po zmenách v IP 6.2 sa pôvodné ambície PO6 priamo podporiť zamestnanosť prostredníctvom podpory sociálnych podnikov zredukovali na zanedbateľný príspevok (51 pracovných miest v podporených podnikoch). Na druhej strane DOP v PO6 nepriamo podporujú zamestnávanie osôb z MRK cez sociálny aspekt vo VO, kde sú vytvárané dočasné pracovné miesta pre MRK počas realizácie konkrétnych stavebných projektov.

Zároveň PO6 vytvára miestnu infraštruktúru (napr. KC, MŠ), v rámci ktorej vznikajú pracovné miesta aj pre osoby z MRK (spolufinancované z PO5). Aktuálne je teda nepriamy príspevok PO6 k zamestnanosti osôb z MRK podstatne vyšší ako priamo podporené pracovné miesta, ktoré by mali vzniknúť prostredníctvom FN.

Najvýznamnejší príspevok PO6 je dosahovaný v oblasti odstraňovania chudoby a sociálneho vylúčenia, kde sa už 53 370 osobám z MRK zlepšili podmienky bývania vďaka zlepšeniu dostupnosti služieb a kvality prostredia v okolí ich obydľí. Po ukončení projektov na podporu prestupného bývania bude dosiahnutý aj veľmi potrebný priamy príspevok k zlepšeniu foriem bývania osôb v MRK (aktuálne 23 zazmluvnených DOP v sume NFP takmer 21,5 mil. EUR).

3.4 EO4: Do akej miery je vhodne nastavený systém zberu dát vo vzťahu k cieľovej skupine alebo prípadne do akej miery je možné zefektívniť a zjednodušiť proces získania týchto informácií?

Pre určenie hodnôt ukazovateľov pre všetky PO OP ĽZ bola vytvorená metodika, ktorá tvorí prílohu č. 6 OP ĽZ, ktorá sa v prípade potreby aktualizuje v kontexte zistení z aplikačnej praxe. Úpravy v prílohe 6 sa stávajú záväznými po schválení príslušnej revízie OP. Tá okrem definície ukazovateľov výstupu a výsledku určuje mernú jednotku, cieľové (v prípade MU výsledku aj základné) hodnoty a metodiku stanovenia hodnoty ukazovateľa, zodpovedný orgán za zhromažďovanie údajov a dostupné zdroje dát (bližšie sa jednotlivým MU venuje EO1).

Súčasťou každej vyhlásenej výzvy na DOP je zoznam povinných MU, ktorých cieľové hodnoty sú pre prijímateľa záväzné. Cieľové hodnoty si stanovuje prijímateľ. Povinné MU poskytovateľ vyberá a stanovuje pre jednotlivé výzvy podľa typu hlavnej aktivity. MU majú dané obdobie povinného plnenia zo strany prijímateľov (počas realizácie projektu, no najneskôr do konca realizácie projektu a/alebo počas obdobia udržateľnosti), ktoré poskytovateľ určil v čase prípravy riadiacej dokumentácie na realizáciu PO6 a ktoré sú zadefinované v prílohe č.1 Metodického pokynu CKO č. 17.

Nad rámec projektových MU sú v rámci DOP PO6 zbierané od prijímateľov aj ďalšie sledované údaje a D-údaje, ktoré sa sledujú počas realizácie projektu a ďalšie, ktoré sa sledujú počas obdobia udržateľnosti projektu.

V priebehu roku 2022 boli v rámci PO6 v ITMS2014+ zavedené nové D-údaje pre následné monitorovanie, sledovanie ktorých spresní a zjednoduší výpočet ukazovateľov, a tak aj celkové vykazovanie na úrovni programu. Ide o ukazovatele R0146, R0147 a R0197.

Praktické skúsenosti prijímateľov a možné komplikácie pri získavaní vyššie uvedených údajov boli popísané v predošlej hodnotiacej správe a vzhľadom na krátky odstup hodnotení zostávajú aktuálne aj v roku 2022.

SO MV SR sa snaží o precizovanie pôvodne schváleného monitorovacieho rámca PO6 na základe relevantných zistení z implementačnej praxe, ako aj na základe odporúčaní z realizovaných hodnotení. Doposiaľ vo viacerých prípadoch došlo k upresneniu definícií MU, a tiež spôsobov výpočtu východiskových a vykazovaných hodnôt tak, aby tieto boli jednoznačné a vykazovanie čo najlepšie odrážalo reálny stav výstupov a výsledkov intervencií. Hodnotitelia podporujú úsilie SO, aby aj naďalej priebežne precizoval údajovú bázu a z nej odvodené prepočty východiskových a cieľových hodnôt MU, ako aj ich vzájomné a logické zosúladenie.

Vplyvom nedostatku presných a relevantných štatistík o cieľových územiach a životných podmienkach v nich žijúcich MRK mal SO sťaženú situáciu pri stanovení čo najpresnejších východiskových hodnôt a realistickej projekcie cieľových hodnôt vo vzťahu k absorpčnej kapacite. V tomto smere je situácia v PO6 komplikovanejšia ako v iných PO, kde sa v takej miere neprejavuje vplyv nedostatočného záujmu časti oprávnených žiadateľov – obcí z Atlasu RK.

Vzhľadom na obmedzené údaje o príslušníkoch MRK na základe etnicity bol pre tieto účely schválený NP MaH na obdobie 01/2016 – 11/2022. Jeho hlavným cieľom je zhromažďovanie dát a informácií o socioekonomických podmienkach Rómov, s cieľom zabezpečiť **komplexné monitorovanie a hodnotenie** inkluzívnych politík a vyhodnotenie ich dopadu na rómsku populáciu, predovšetkým na MRK. Zameranie projektu reaguje na potrebu zefektívnenia jednotlivých inkluzívnych opatrení a zvýšeného zacielenia sa na monitorovanie a hodnotenie pokroku v oblasti integrácie Rómov.

V rámci NP MaH spolupracuje ÚSVRK s viacerými odbornými inštitúciami, o. i. s Inštitútom pre výskum práce a rodiny, Štatistickým úradom SR, expertmi z Prešovskej univerzity, Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach a Agentúrou Európskej únie pre základné práva.

V rámci PO6 sú výstupy NP MaH potrebné aj z dôvodu, že hodnoty viacerých špecifických MU výsledku (R0144, R0198, R0148) sú vykazované na základe štatistického zisťovania a nie na základe agregácie projektových ukazovateľov. Bez výstupov z predmetných štatistických zisťovaní sa nedá dostatočne objektívne posúdiť dosiahnutý výsledok intervencií PO6.

V roku 2022 SO požiadal o výnimku pri vykazovaní a po prvýkrát od spustenia OP sa rozhodol alternatívne zadávať do ITMS manuálne vypočítané hodnoty štyroch špecifických MU výsledku, týkajúcich sa prístupu k vode, obydľí so zlepšenými podmienkami bývania, počtu detí navštevujúcich podporené MŠ, počtu osôb navštevujúcich KC (R0145, R0197, R0146, R0147), a to na základe zazmluvnených, resp. ukončených projektov (viac informácií je uvedených v EO1).

Pre MU výstupu, ako je napríklad počet nových/renovovaných predškolských zariadení, alebo počet nových zariadení sociálnej infraštruktúry, nie je problém s ich nastavením, alebo dostupnosťou dát, ale komplikácie sa obvykle týkajú vykazovania počtu osôb z MRK, ktorých sa dotýka hlavná aktivita projektu. Pri nedávných osobných rozhovoroch so vzorkou prijímateľov DOP PO6 zazneli od niektorých zástupcov obcí obavy ohľadom dodržania stanovených cieľových hodnôt príslušného ukazovateľa (P0716) po ukončení projektu MŠ, teda počas obdobia udržateľnosti, a to vzhľadom na značne kolísajúci a potenciálne nedostatočný počet detí z MRK v podporených MŠ, ktorých počet nevedia niektoré obce dlhodobejšie garantovať.

Častým problémom je presvedčiť rodičov detí z MRK, aby svoje dieťa prihlásili do MŠ a ťažké býva ho tam udržať, čo je spôsobené rôznymi faktormi. Rodičia detí z MRK sa obávajú diskriminácie, boja sa komunikovať s učiteľmi/učiteľkami a personálom MŠ, alebo ich jednoducho nechcú umiestniť do MŠ. Často ide aj o finančné či organizačné dôvody, ako sú napr. chýbajúce pozemné komunikácie/dopravné spojenie, oblečenie a obuv pre dieťa do nepriaznivého počasia, alebo vzdialenosť MŠ od ich obydľia (podrobnejšie túto problematiku popisuje správa z ad hoc hodnotenia NP PRIM I. a II.²¹).

Ďalšou z príčin rizikovej udržateľnosti projektov je častá migrácia rodín za prácou alebo za príbuznými do iných miest, prípadne do zahraničia bez oznámenia hoci aj približného termínu návratu. Podobným problémom je aj opačná migrácia príslušníkov MRK z iných obcí, ktorá môže navýšiť počet Rómov v danej obci, ktorá je prijímateľom, čo môže mať za následok, že výsledným prepočtom po ukončení projektu sa podiel obyvateľov, ktorým sa zlepšili podmienky bývania nezvýši, vzhľadom na nárast celkovej rómskej populácie v obci.

Do istej miery SO tieto zmeny toleruje, avšak požaduje od obcí zdôvodnenia. Vyskytli sa aj prijímatelia, ktorí uviedli, že vzhľadom na neisté podmienky udržateľnosti projektu naviazané na presný počet alebo podiel osôb z MRK odstúpili od zmluvy, resp. mimoriadne ukončili projekt v snahe vyhnúť sa riziku novej finančnej korekcie či povinnosti vrátiť finančné prostriedky.

Z uvedeného vyplýva, že informácie k nastaveniu a zberu dát v rámci MU a D-údajov sú síce pre oprávnených žiadateľov dostupné, avšak sú v dokumentoch k výzvam spomínané príliš expresne, čo môže spôsobiť, že pre žiadateľov je náročné ich v množstve informácií a v riadiacej dokumentácii nájsť a dostatočne im porozumieť. Odpovede na najčastejšie otázky (FAQ) na stránke SO sú nápomocné, avšak často majú žiadatelia/prijímatelia potrebu vlastné špecifické prípady podrobne komunikovať, k čomu SO nie je vždy dostatočne kapacitne vybavený.

---

²¹ MPSVR SR. 2022. *Hodnotenie národného projektu Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít (PRIM I. a II.)*.

Zhrnutie evaluačnej otázky 4

Systém zberu dát vo vzťahu k cieľovým skupinám funguje v rámci stanoveného monitorovacieho rámca PO6 bez vážnejších problémov, je priebežne aktualizovaný na základe skúseností z implementačnej praxe tak, aby metodika vykazovania a stanovené hodnoty boli jednoznačné a čo najlepšie odrážali reálny stav výstupov a výsledkov realizovaných intervencií.

MU sledujú počet osôb z MRK ako cieľovej skupiny, ktorá vďaka realizácii projektov získala určitú výhodu, napr. navštevujú podporené MŠ, KC alebo sa im zlepšili podmienky bývania. Osobitnú komplikáciu je možné vidieť pri projektoch, v ktorých udržateľnosť vyžaduje aktívnu účasť príslušníkov MRK pri ich realizácii. Medzi také patrí oblasť výstavby/rekonštrukcie MŠ, podpora bývania s prvkami prestupného bývania, prípadne preukazovanie uplatňovania sociálneho aspektu vo VO.

Pri stanovovaní cieľových hodnôt a vykazovaní ich plnenia existujú na strane samospráv nejasnosti ohľadom posudzovania počtu obyvateľov MRK a obavy spojené s ich migráciou, kvôli ktorej sa môže meniť počet užívateľov vybudovanej infraštruktúry, s neistým dopadom na posúdenie udržateľnosti. Osobitný problém môže predstavovať plnenie podmienky percentuálneho podielu detí z MRK, ktoré navštevujú podporenú MŠ, keďže tu je vyžadovaná aj aktívna súčinnosť rodičov, ktorí musia deti zapísať do MŠ a dlhodobo zabezpečovať ich pravidelnú dochádzku do MŠ.

3.5 EO5: Do akej miery je možné zintenzívniť implementáciu PO?

Implementácia PO6 k 31. 12. 2021

Podľa počtu podaných ŽoNFP v rámci jednotlivých výziev PO6 (pozri tabuľku nižšie) je možné konštatovať najvyšší záujem žiadateľov o podporu do MŠ (spolu 321), hoci medzi nimi sú aj žiadatelia, ktorí po zvýšení benchmarkov stiahli pôvodnú ŽoNFP a opakovane ju predložili v ďalšej výzve, a do pozemných komunikácií (spolu 246). Najnižší záujem naďalej pretrváva o podporu bývania s prvkami prístupného bývania, kde bolo počas šiestich hodnotiacich kôl prijatých len 56 žiadostí, z ktorých bolo schválených iba 25. Táto výzva má aj najkritickejšiu mieru úspešnosti podaných žiadostí – len 44,64 %. Vzhľadom na reálny stav bývania príslušníkov MRK to signalizuje problém pri danom type intervencie – hoci existuje objektívne opodstatnenie jej potreby na odstránenie nevhodných foriem bývania, oprávnení žiadatelia (obce, MNO) o ňu nejavia dostatočný záujem, navyše aj pri prejavenom záujme je miera úspešnosti ŽoNFP nízka.

Tabuľka 9: Prehľad podaných a schválených ŽoNFP vo výzvach v rámci PO6 k 31. 12. 2021

Predmet výzvy	Počet uzavretých hodnotiacich kôl	Dátum ukončenia výzvy	Počet podaných ŽoNFP	Počet schválených ŽoNFP	Podiel schválených ŽoNFP
Materské škôlky (150)	5	3. 11. 2017	82	52	63,41 %
Materské škôlky (mimo 150)	5	3. 11. 2017	64	33	51,56 %
Materské škôlky 2	3	28. 6. 2019	100	73	73,00 %
Materské škôlky 3	2	26. 6. 2020	75	47	62,67 %
Komunitné centrá	6	20. 5. 2019	95	61	64,21 %
Komunitné centrá (MNO)	4	20. 5. 2019	125	83	66,40 %
Pitná voda	6	16. 11. 2018	53	35	66,04 %
Pitná voda 2	8	11. 3. 2022	106	47	44,34 %
Odpady	4	12. 11. 2018	190	136	71,58 %
Prestupné bývanie	6	24. 5. 2021	56	25	44,64 %
Cesty	2	28. 10. 2019	246	160	65,04 %
Cesty 2	3				
Iniciatíva Catching-up Regions	10	28. 2. 2022	22	11	50,00 %
Prestupné bývanie v rámci iniciatívy Catching-up Regions	1	28. 2. 2022			
Voda/kanál	5	3. 2. 2022	33	1	3,03 %
Spolu			1 247	764	61,27 %

Zdroj: SO MV SR, vlastné spracovanie

Pozn.: Výzvy otvorené k referenčnému dátumu 31. 12. 2021 sú zvýraznené šedou a vyhodnocovanie prijatých ŽoNFP teda nebolo ukončené.

Ako už bolo podrobne uvedené v predchádzajúcich hodnoteniach pokroku k naplneniu cieľov PO6, príčiny limitovaného záujmu o podporu bývania pramenia v uplatňovaní 3D princípu:

- obce s vysokým podielom obyvateľov MRK majú problém nájsť vhodnú lokalitu, ktorá spĺňa podmienky umiestnenia stavby v súlade s princípom desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie;

- systém správy prestupného bývania považujú za rizikový, keďže funkčnosť a udržateľnosť nájomného bývania si vyžaduje stabilný príjem, finančnú gramotnosť, inštitút domového správcu;
- v niektorých obciach je preferované zachovanie súčasného stavu, teda zachovanie segregovaných lokalít, čo má priamy vplyv na neschválenie budovania obydli pre príslušníkov MRK v iných (nie segregovaných) lokalitách.

Priemerná úspešnosť podaných ŽoNFP je pomerne nízka – 61,27 %, resp. 64,92 % pri zohľadnení uzavretých výziev. Najnižšiu úspešnosť má z tohto pohľadu už zmienená výzva na podporu bývania s prvkami prestupného bývania. Naopak, najvyššiu úspešnosť dosiahla výzva na MŠ 2 – z podaných 100 žiadostí bolo schválených 73 (čo bolo spôsobené aj predkladaním už schválených ŽoNFP v predchádzajúcej výzve) a výzva na odpady (71,58 %). Záujem o výstavbu/rekonštrukciu MŠ je možné odôvodniť aj legislatívnou zmenou, ktorá zaviedla povinné predprimárne vzdelávanie, no zároveň vytvorila nápor na kapacity MŠ, ale aj zmenami v nastavení podmienok výzvy, ktoré SO vykonal oproti prvým výzvam na MŠ. Alokácie výziev určených na výstavbu a rekonštrukciu MŠ boli celkovo navýšené o 36 mil. EUR²² na základe zvýšeného dopytu zo strany žiadateľov.

Pri posudzovaní úspešnosti ŽoNFP je potrebné podotknúť, že nejde o synonymné vyjadrenie úspešnosti *projektových zámerov*. Ako už bolo spomenuté, viacerí žiadatelia stiahli svoju žiadosť, aby ju mohli nanovo podať v novej výzve (napr. vďaka výhodnejším benchmarkom). K tomu istému javu však dochádza aj v rámci výziev, a to naprieč jednotlivým kolám výzvy. Žiadatelia častokrát podávajú neúplnú ŽoNFP čo najskôr (napr. aby stihli podať žiadosť pred vyčerpaním alokácie), pričom chýbajúce dokumenty sa im neraz nepodarí získať v potrebnom čase a žiadosť je neúspešná. Pri vyhlásení ďalšieho kola výzvy žiadosť opätovne podávajú, v niektorých prípadoch nekompletnú/s pôvodnými nedostatkami, pričom podľa SO MV SR nejde o izolované prípady, ani sa daný jav neviaže na jednu špecifickú oblasť podpory. Detailnejší pohľad na počet podaných žiadostí v porovnaní s počtom jednotlivých projektových zámerov vo vybranej vzorke výziev ponúka nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 10: Porovnanie úspešnosti vybraných výziev z pohľadu ŽoNFP a jednotlivých projektových zámerov

Názov výzvy	Počet podaných ŽoNFP	Počet duplicitne podaných ŽoNFP	Počet jednotlivých projektových zámerov	Počet schválených ŽoNFP	Úspešnosť z pohľadu ŽoNFP (podiel schválených ŽoNFP k počtu podaných ŽoNFP)	Úspešnosť z pohľadu projektových zámerov (podiel schválených k počtu projektových zámerov)
Výzva Komunitné centrá OPLZ-PO6-SC613-2016-2	95	56*	65	61	64,21 %	93,85 %
Výzva Pitná voda OPLZ-PO6-SC611-2016-3	53	22**	41	35	66,04 %	85,37 %
Výzva Prestupné bývanie OPLZ-PO6-SC611-2018-2	56	27***	40	25	44,64 %	62,50 %
Výzva Odpady OPLZ-PO6-SC611-2017-1	190	65****	156	136	71,58 %	87,18 %

Zdroj: SO MV SR, vlastné spracovanie

* 56 ŽoNFP podaných 26 žiadateľmi

** 22 ŽoNFP podaných 10 žiadateľmi

*** 27 ŽoNFP podaných 11 žiadateľmi

**** 65 ŽoNFP podaných 31 žiadateľmi

²² V roku 2019 bola navýšená alokácia výzvy MŠ 2 o 17 mil. EUR, v roku 2020 bola navýšená alokácia výzvy MŠ 3 najskôr o 16,6 mil. EUR, neskôr v tom istom roku o ďalších 2,4 mil. EUR.

Z uvedeného prehľadu je evidentné, že miera úspešnosti z pohľadu projektových zámerov je neporovnateľne vyššia ako miera úspešnosti schválenia podaných ŽoNFP. Pozitívnejšie sa tak dá hodnotiť aj napĺňanie cieľov PO6, keďže sa zohľadňuje realizácia konečného výstupu pre danú cieľovú skupinu. Dôležitým aspektom je však nízka efektívnosť tohto procesu, keďže vysoký počet duplicitných žiadostí si vyžaduje personálne kapacity SO MV SR, ktoré sú v konečnom dôsledku viazané bez dosiahnutia konkrétneho výsledku (žiadateľ svoju žiadosť stiahne a nanovo podá, pričom posudzovanie jej schválenia/neschválenia prebieha opakovane). Napríklad v prípade výzvy na KC štyria žiadatelia podali ŽoNFP trikrát, 22 žiadateľov podalo svoju žiadosť dvakrát. Duplicitné podávanie žiadostí má tak výrazný vplyv na úspešnosť PO6 z pohľadu schvaľovania ŽoNFP.

Úspešnosť výziev je indikovaná aj podielom zazmluvnených projektov, ktorý vyjadruje úspešnosť kontrahovania v sledovanom čase. Z údajov v nasledujúcej tabuľke vyplýva, že k 31. 12. 2021 je **priemerný podiel zazmluvnenia schválených projektov 88,74 %**. Túto mieru však výrazne ovplyvňujú prvé dve výzvy na výstavbu/rekonštrukciu MŠ (podiel zazmluvnenia 57,70 % a 63,64 %), pri ktorých pomerne veľký počet žiadateľov odstúpilo od zmluvy, aby sa mohli opakovane uchádzať o NFP v ďalšej výzve na MŠ s upravenými benchmarkami.

Vzhľadom na pokročilý stav implementácie PO6 je **priemerný podiel riadne ukončených projektov kriticky nízky – len 31,56 %**. Najvyšší podiel ukončených projektov je evidovaný vo výzve na odpady (81,54 %) a MŠ mimo 150 (80,95 %). Prehľad zazmluvnenia a ukončovania projektov v jednotlivých výzvach k 31. 12. 2021 je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 11: Prehľad zazmluvnenia a ukončenia DOP v PO6 k 31. 12. 2021

Predmet výzvy	Počet schválených ŽoNFP	Počet zazmluvnených ŽoNFP	Podiel zazmluvnených ŽoNFP	Počet riadne ukončených	Podiel riadne ukončených	Počet nezazmluvnených a mimoriadne ukončených	Podiel nezazmluvnených a mimoriadne ukončených
Materské škôlky (150)	52	29	57,70 %	21	72,41 %	23	44,23 %
Materské škôlky (mimo 150)	33	21	63,64 %	17	80,95 %	12	36,36 %
Materské škôlky 2	73	66	90,41 %	3	4,55 %	5	6,85 %
Materské škôlky 3	47	47	100,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %
Komunitné centrá	61	52	85,25 %	30	57,69 %	9	14,75 %
Komunitné centrá (MNO)	83	75	90,36 %	13	17,33 %	8	9,64 %
Pitná voda	35	31	88,57 %	24	77,42 %	3	8,57 %
Pitná voda 2	47	46	97,87 %	0	0,00 %	1	2,13 %
Odpady	136	130	95,59 %	106	81,54 %	5	3,68 %
Prestupné bývanie	25	23	92,00 %	0	0,00 %	1	4,00 %
Cesty	160	147	91,88 %	0	0,00 %	2	1,25 %
Cesty 2							
Iniciatíva Catching-up Regions	11	11	100,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %
Prestupné bývanie v rámci iniciatívy Catching-up Regions							
Voda/kanál	1	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %
Spolu	764	678	88,74 %	214	31,56 %	69	9,03 %

Zdroj: SO MV SR, vlastné spracovanie

Pozn.: Výzvy otvorené k referenčnému dátumu 31. 12. 2021 sú zvýraznené šedou.

Mimoriadne ukončené projekty

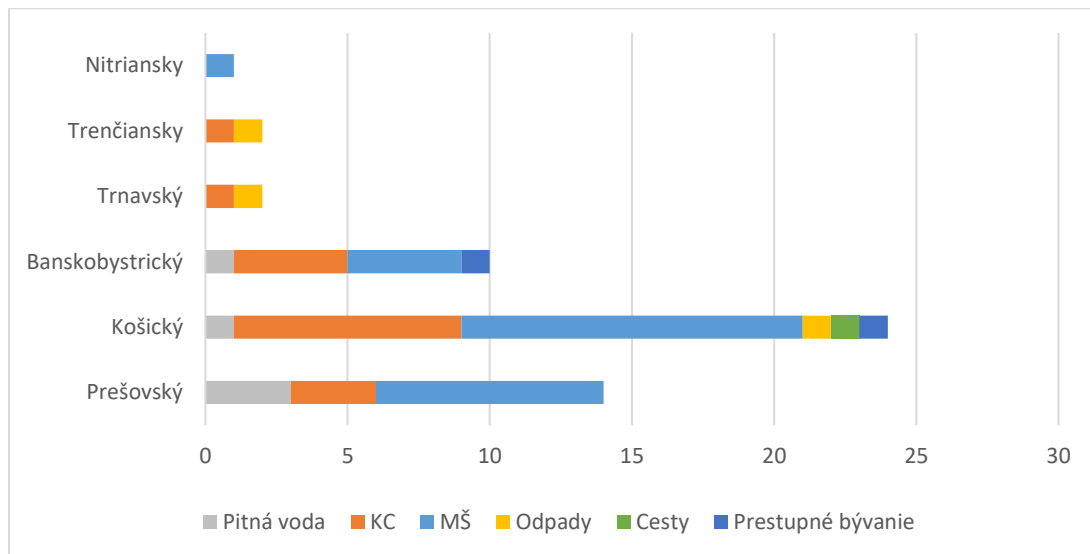
V rámci PO6 evidoval SO k 31. 12. 2021 69 projektov nezazmluvnených zo strany žiadateľov a mimoriadne ukončených, tzn. projektov, ktoré napriek schváleniu neboli realizované a neprispeli k cieľom PO6. Z uvedeného počtu bolo k 16. 8. 2022 evidovaných 13 projektov nezazmluvnených z dôvodu rozhodnutia žiadateľov nepodpísať zmluvu o NFP a **53 mimoriadne ukončených** projektov.²³ Mimoriadne ukončené projekty sú v celkovej sume schválených NFP vo výške **16 449 218,78 EUR**, pričom prevažná väčšina týchto projektov sa mala realizovať na území KSK, PSK a BBSK.

Celková suma, ktorá mohla byť v rámci týchto projektov zazmluvnená a následne čerpaná, nie je zanedbateľná, a zároveň poukazuje na zmarené úsilie žiadateľov, ako aj SO, ktoré žiaľ neprinieslo žiadne výsledky. Vynaložené prípravné a procesné práce na predloženie ŽoNFP, ich vyhodnotenie a súvisiace činnosti predstavujú neproduktívne výdavky a zhoršujú efektívnosť implementácie.

²³ Uvedený počet nezahŕňa projekty, ktoré boli mimoriadne ukončené a opätovne podané v inej výzve. To znamená, že ide o projekty/projektové zámery, ktoré boli ukončené a vôbec sa nerealizovali.

Z pohľadu zamerania výziev dominuje výstavba a rekonštrukcia MŠ a KC, ostatné oblasti sú zastúpené v menšom počte. Prehľad týchto projektov z pohľadu miesta realizácie a zamerania zobrazuje nasledujúci graf.

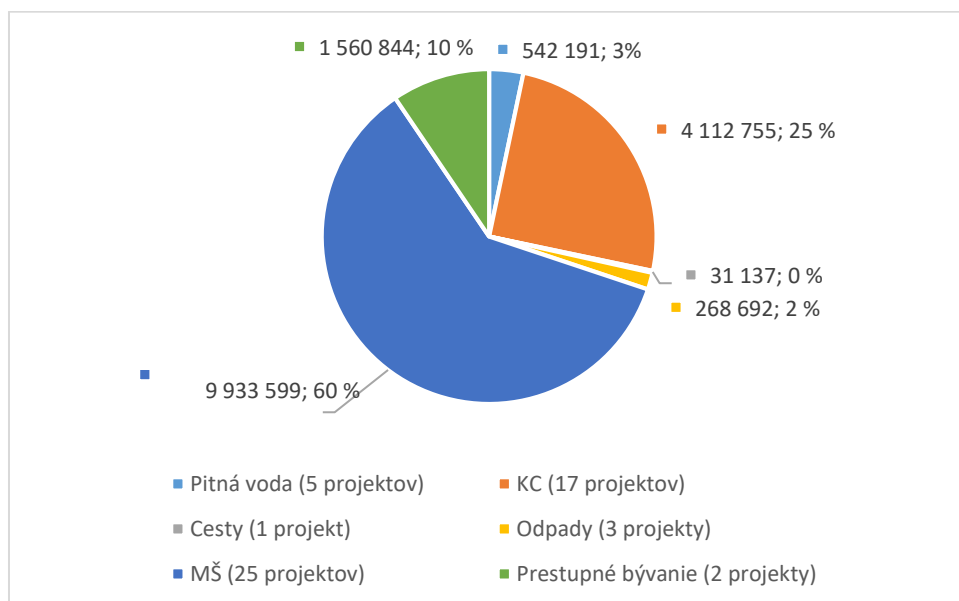
Graf 5: Prehľad mimoriadne ukončených projektov PO6 z pohľadu miesta realizácie a zamerania

Zdroj: SO MV SR, k 16. 8. 2022, vlastné spracovanie

Z grafu je vidieť, že takmer polovicu mimoriadne ukončených projektov tvoria projekty na výstavbu/rekonštrukciu MŠ (47 %) a takmer tretinu projekty na výstavbu/rekonštrukciu KC (32 %). Treba avšak dodať, že najmä v prípade MŠ malo najväčší vplyv na odstúpenia od zmlúv vyhlásenie novej výzvy s vyššími benchmarkami, ktorú žiadatelia preferovali viac a preto odstúpili od zmlúv v pôvodnej výzve, aby sa mohli prihlásiť v novej výzve. Z krajov je najväčší výpadok projektov v KSK (24), v PSK (14) a BBSK (10). Konkrétne počty, ako aj prislúchajúce finančné prostriedky podľa jednotlivých oblastí podpory, uvádza graf nižšie.

Graf 6: Prehľad súm schválených NFP mimoriadne ukončených projektov podľa ich zamerania (v EUR)

Zdroj: SO MV SR, k 16. 8. 2022, vlastné spracovanie

Z grafu vidieť, že rovných 60 % schválených NFP, ktoré sa nerealizovali, smerovalo do projektov na podporu MŠ (takmer 10 mil. EUR) a 25 % smerovalo do KC. Naopak, pomerne zanedbateľné sumy vo forme pár projektov smerovali do projektov zameraných na cesty, odpady a pitnú vodu.

Zo zisťovania príčin mimoriadneho ukončovania projektov na kontrolnej vzorke 15 obcí je možné vyvodiť záver, že príčiny mimoriadneho ukončovania, resp. odstupovania od zmlúv o NFP zo strany prijímateľov **sú veľmi rôznorodé**, pričom prevládajú nasledovné príčiny:

- nevhodne vybraný pozemok pre realizáciu projektu, pozemok nespĺňal kritériá 3D princípu;
- z rôznych príčin nebolo na daný pozemok vydané stavebné povolenie (napr. inžinierske siete pod pozemkom, nevysporiadané vlastníctvo, zdĺhavé rozhodovanie SPF, obec v termíne stanovenom SO nestihla vysporiadať náhradný pozemok a i.);
- pri MŠ obec nevedela zabezpečiť udržateľnosť projektu podmienenú počtom detí z MRK (napr. rómske rodiny sa odsťahovali do Anglicka, nemali dostatočný počet rómskych detí, hrozila by korekcia, tak sa rozhodli odstúpiť od zmluvy);
- nedostatočná výška benchmarkov, ktoré nepostačovali na zrealizovanie projektu, čo by znamenalo príliš veľkú záťaž pre obecný rozpočet (3 projekty), projektant nedokázal naprojektovať projekt v limite benchmarkov, dvaja z prijímateľov stiahli projekt a zapojili sa do novej výzvy s výhodnejšími benchmarkami (1x voda, 1x MŠ);
- dvaja prijímatelia odstúpili od zmluvy z dôvodu navýšenia cien stavebných materiálov, ktoré by nevedeli dofinancovať z vlastných zdrojov;
- kontrolou zistené chyby vo VO a z toho hroziaca korekcia, obec sa preto rozhodla odstúpiť od zmluvy (3 projekty);
- prijímateľ napriek odstúpeniu od zmluvy a vráteniu finančných prostriedkov zrealizoval projekt MŠ z vlastných zdrojov, namieta ťažkopádnu absentujúcu komunikáciu s PM SO, ktorý sa štyrikrát za rok zmenil a nestihol predložiť včas dokumentáciu k VO,
- v dvoch prípadoch prijímatelia zdôvodňujú predčasné ukončenie projektu MU v dôsledku neúmerne dlhej lehoty výkonu kontroly VO, pre ktorú boli dlhodobo pozastavené práce a napokon projekt mimoriadne ukončený;
- nesúhlas miestneho zastupiteľstva so spolufinancovaním projektu, osobitne malé obce majú problém so spolufinancovaním (2 projekty);
- obec bola vyradená zo zoznamu obcí Atlasu RK, pre nejasný status miestnej RK prijímateľ nechcel riskovať korekciu a odstúpil od zmluvy o NFP;
- obec sa rozhodla využiť podporu z Envirofondu vďaka výhodnejším podmienkam na vybudovanie inžinierskych sietí.

Ako bolo uvedené už v predchádzajúcich hodnotiacich správach k PO6, **proces VO** patrí vo všeobecnosti k častým prekážkam realizácie infraštruktúrnych (stavebných) projektov. Realizované kontroly VO napriek snahám SO aj CKO o sprehľadnenie a zjednodušenie postupov dlhodobo vykazujú vysokú chybovosť na strane žiadateľov/prijímateľov, čo sa prejavuje aj na mimoriadnom ukončovaní projektov.

Viacerí, najmä neúspešní prijímatelia, nie sú ochotní po zlých skúsenostiach s opakovanými kontrolami VO podstupovať neistotu a riziko ďalších korekcií, preto od pokračovania v implementácii projektu upustili alebo ho odložili na neurčito. Vyskytli sa aj prípady, keď VO vygenerovalo sumu, ktorá podstatne prevýšila schválenú sumu COV prijímateľa, resp. jeho disponibilné zdroje. Niektorí z prijímateľov sa rozhodli ukončiť projekt po zrealizovanom VO, niektorí už po stanovení PHZ (prieskumu trhu).

V niektorých z uvedených prípadov sa dalo uvedeným problémom prijímateľov predísť aktívnejšou a posilnenou komunikáciou PM zo SO. Ten sa však už dlhšie obdobie odvoláva na podstav zamestnancov a nedostatočné administratívne kapacity, ktoré nevie zabezpečiť aj z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov v rámci technickej pomoci a z toho plynúcej nízkej konkurencie schopnosti na trhu práce.

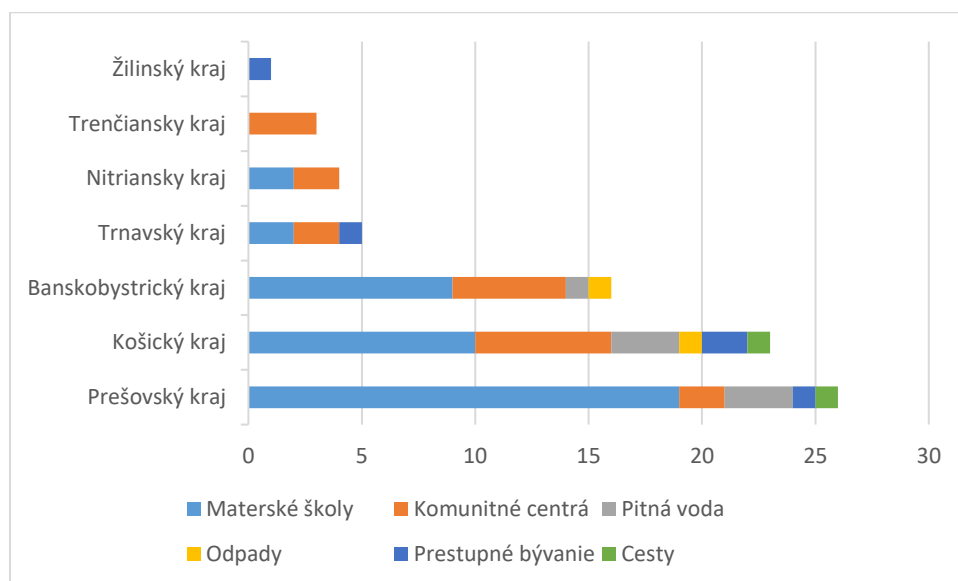
Pri väčšine neúspešných – mimoriadne ukončených projektov prevláda u prijímateľov nespokojnosť a sklamanie z toho, že hoci ich projekt bol schválený, nedokázali ho z uvedených príčin zrealizovať. Považujú to za neúspech, keďže investovali do spomínaných projektov značné úsilie často **vo verejnom záujme, pre ktorý očakávali vyššiu procesnú podporu a ústretovosť verejných orgánov.**

Takéto skúsenosti sa následne negatívne premietajú do budúcich rozhodnutí žiadateľov uchádzať sa o podporu z EŠIF, ktorú vidia ako neistú, pracovne náročnú a značne rizikovú z pohľadu návratnosti vynaložených vlastných zdrojov. V aktuálnej nepriaznivej kombinácii časového hľadiska, keď zostáva len približne rok na zrealizovanie stavieb do konca programového obdobia, a skokového nárastu cien stavebných materiálov, rastie riziko zvýšenej frekvencie mimoriadneho ukončovania ešte nezačatých novo zazmluvnených projektov.

„Spiace projekty“

V rámci PO6 je implementované pomerne veľké množstvo projektov, ktoré boli zazmluvnené pred 31. 12. 2020, no k 16. 8. 2022 ešte nezačali s realizáciou stavebných prác. Ide o 78 projektov s celkovou zazmluvnenou sumou NFP vo výške **35 592 855,53 EUR**, z ktorých väčšina sa realizuje na území PSK, KSK a BBSK. Priemerná výška čerpania finančných prostriedkov dosahuje len 1,32 %. Ide o zanedbateľný pokrok a pri celkovej sume táto skupina projektov tiež prispieva k nízkemu stavu celkového čerpania v PO6. Z pohľadu zamerania výziev dominuje podpora MŠ a KC, ostatné oblasti sú zastúpené v menšom počte. Prehľad týchto projektov z pohľadu miesta realizácie a zamerania zobrazuje nasledujúci graf.

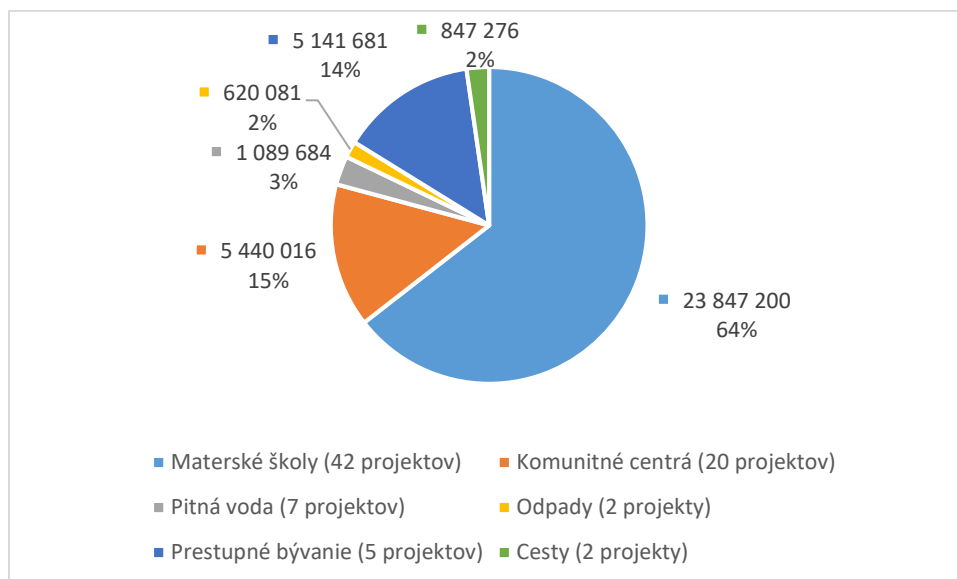
Graf 7: Prehľad „spiacich projektov“ PO6 z pohľadu miesta realizácie a zamerania

Zdroj: MV SR, k 16. 8. 2022, vlastné spracovanie

Z grafu je evidentné, že viac ako polovicu týchto projektov tvoria projekty na výstavbu/rekonštrukciu MŠ (54 %) a takmer jednu tretinu projekty na výstavbu, modernizáciu a rekonštrukciu KC (26 %), pričom dominuje Prešovský (26 projektov) a Košický kraj (23 projektov). Konkrétne počty, ako aj prislúchajúce finančné prostriedky podľa jednotlivých oblastí podpory, uvádza graf nižšie.

Graf 8: Prehľad zostatku čerpania (COV) „spiacich projektov“ podľa ich zamerania (v EUR)

Zdroj: MV SR, k 16. 8. 2022, vlastné spracovanie

Približne dve tretiny viazaných, no nevyčerpaných finančných prostriedkov predstavujú projekty na podporu MŠ (takmer 24 mil. EUR); naopak, pomerne zanedbateľné sumy vo forme pár projektov patria do výziev zameraných na odpady a cesty.

Ako bolo uvedené aj v predchádzajúcich hodnotiacich správach, **proces VO** patrí vo všeobecnosti k najväčším prekážkam realizácie aktivít projektov. Riadi sa platnou legislatívou a pravidelne aktualizovanou príručkou pre VO, pričom v priebehu roka 2021 CKO vydalo *Jednotnú príručku pre žiadateľov/prijímateľov k procesu a kontrole verejného obstarávania/obstarávania*. Jej cieľom bolo zjednotenie postupov a dokumentácie medzi jednotlivými OP, čo malo prispieť k zníženej chybovosti zo strany žiadateľov a taktiež k zrýchlenému výkonu na strane poskytovateľov. Od 31. 3. 2022 je v platnosti nová verzia príručky, ktorá reflektuje zmeny súvisiace s novelou zákona č. 395/2021 Z. z. zo 7. 10. 2021, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní. Novela zákona má zrýchliť proces VO aj vďaka zmene limitov vo VO, ktoré tým zvyšuje. Rovnako sa výrazne dotkla limitov zákazky s nízkou hodnotou, napr. limit zákazky s nízkou hodnotou pre stavebné práce sa zvyšuje z pôvodných 180 000 EUR na 300 000 EUR, čím sa dá predpokladať jednoduchšie a rýchlejšie zabezpečovanie služieb.

Z uvedenej skupiny „spiacich projektov“ však VO bolo vo väčšine prípadov už predložené na ex post kontrolu, konkrétne v 52 projektoch. Schválené VO bolo len v 17 prípadoch, čo predstavuje jednu tretinu predložených VO. Z podielu všetkých projektov, ktoré napriek podpísanej zmluve nerealizujú stavebné práce, tak má schválené VO len 22 %. Tento údaj potvrdzuje predchádzajúce tvrdenie, že **proces VO je možné považovať za najväčšiu potenciálnu prekážku v realizácii aktivít projektu**.

Hodnotitelia zrealizovali **rozhovory s vybranou vzorkou 12 prijímateľov** tejto skupiny projektov. V troch prípadoch bolo v posledných týždňoch prijaté rozhodnutie o mimoriadnom ukončení daného projektu. V jednom prípade bol dôvodom výhradne nárast cien stavebného materiálu, v dvoch prípadoch zohrali rozhodujúcu úlohu aj finančné korekcie udelené v rámci kontrol VO na stavebné práce vo výške 25 % NFP. Obidvaja prijímatelia zároveň nepovažovali pochybenia VO za také závažné, aby bola finančná korekcia opodstatnená v uvedenej výške. V kombinácii s nárastom cien stavebného materiálu približne až o 30 % sa tak celková výška požadovaných vlastných zdrojov obce/mesta na projekt nepovažovala za únosnú a miestna samospráva rozhodla o jeho ukončení.

Vo všetkých troch prípadoch je zrejma veľká nespokojnosť s takýmto výsledkom, keďže prijímatelia investovali do spomínaných projektových zámerov veľa úsilia, čo vo finančnom vyjadrení interných

a externých personálnych kapacít a aj iných finančných výdavkov (napr. úprava rozpočtu projektu) bolo stratové a výsledok vo forme vybudovaného KC či prestupného bývania chýba. Nezanedbateľnou je znížená dôvera miestnych občanov v podobné snahy samosprávy, ktoré vnímajú ako zlyhanie vedenia obce/mesta bez akýchkoľvek externých vplyvov a okolností.

Vo väčšine prípadov je dôvodom oneskorenia realizácie projektu **VO na stavebné práce** a súvisiace úkony. Viacerí prijímatelia museli proces VO z rôznych príčin opakovať – napr. víťazná stavebná firma od zmluvy odstúpila kvôli nárastu cien stavebného materiálu, obci bola udelená podmienka získať súhlasné stanovisko od Štátnej vodnej správy kvôli špecifikám predmetnej stavby, viaceré obce nemali dostatočné zdroje na financovanie udelenej finančnej korekcie (vo výške až 240 000 EUR). Uvedené príčiny pritom nie sú automatickou prekážkou v realizácii projektu, no v kombinácii s predĺženými lehotami súvisiacich kontrol, ktoré v niektorých prípadoch trvali takmer rok, vedú k dlhodobo pozastavenej, či až ukončenej realizácii projektu. Príklad konkrétneho projektu s jednotlivými procesnými krokmi a omeškaniami je uvedený nižšie:

Tabuľka 12: Príklad procesných úkonov a ich termínov konkrétneho „spiaceho projektu“

2017	príprava projektového zámeru a VO
22. 12. 2017	zverejnené 1. kolo VO na stavebnú časť
3. 5. 2018	zverejnené 1. kolo VO na technologickú časť
22. 6. 2018	podpísaná zmluva o NFP
14. 3. 2019	zrušené VO na technologickú časť z dôvodu nepredĺženia viazanosti ponúk
27. 1. 2020	zrušené VO na stavebnú časť z dôvodu neposkytnutia súčinnosti pri podpise zmluvy
9. 3. 2021	zverejnené 2. kolo VO na stavebnú časť
11. 6. 2021	zverejnené 2. kolo VO na technologickú časť
22. 11. 2021	podpísaná zmluva s úspešným uchádzačom (VO na stavebnú časť)
24. 11. 2021	VO na stavebnú časť predložené na ex post kontrolu
26. 1. 2022	podpísaná zmluva s úspešným uchádzačom (VO na technologickú časť), prvý z dvoch
3. 2. 2022	podpísaná zmluva s úspešným uchádzačom (VO na technologickú časť), druhý z dvoch
21. 2. 2022	VO na technologickú časť predložené na ex post kontrolu
7. 4. 2022	návrh správy z kontroly VO na stavebnú časť, neoprávnené výdavky vo výške 876,22 EUR
8. 6. 2022	návrh správy z kontroly VO na technologickú časť, finančná korekcia vo výške 25 % NFP
14. 7. 2022	odoslaná žiadosť o zmenu projektu (predĺženie lehoty ukončenia realizácie hlavných aktivít do 31. 10. 2022)
6. 9. 2022	doručená výzva na doplnenie žiadosti o zmenu projektu
7. 9. 2022	odoslané doplnenie žiadosti o zmenu projektu
4. 10. 2022	K uvedenému dátumu nebolo doručené žiadne stanovisko SO. Stavenisko bolo odovzdané, stavebné práce však nezačali z dôvodu chýbajúceho schválenia žiadosti o zmenu projektu (termín ukončenia realizácie hlavných aktivít projektu do 31. 10. 2022).

Nedodržovanie lehôt pri úkonoch VO zo strany SO nepriaznivo vnímajú takmer všetci prijímatelia, s ktorými bol uskutočnený rozhovor. Hoci sú si vedomí nedostatočnej administratívnej kapacity SO, považujú jednotlivé procesy za príliš dlhé a neopodstatnené. Viacerým z nich chýba priama telefonická komunikácia s príslušnými PM, ktorá by bola často efektívnejšou ako (zdĺhavá) emailová korešpondencia.

Rozhovory potvrdili predpoklad, že najväčšou prekážkou realizácie uvedených dvoch skupín projektov je **VO**. Samotný proces je pomerne náročný a komplexný, hoci väčšina oslovených

žiadateľov/prijímateľov má v tejto oblasti potrebné skúsenosti a znalosti alebo poverila na jeho riadenie a administráciu externú firmu. V posledných rokoch však do realizácie plánovaných investícií vstúpila pandémia COVID-19 a najmä súčasná hospodárska situácia prejavujúca sa **výrazným rastom cien stavebného materiálu**. Ide o externé a neplánované faktory, ktoré mali negatívny dopad na dosahovanie konkrétnych výstupov. V kombinácii s **nedostatkom personálnych kapacít implementačnej štruktúry**, ktorý sa prejavuje výrazným omeškaním kontrol a súvisiacich procesov, sa v PO6 vytvorila skupina niekoľko desiatok projektov, ktoré sú dlhodobo pozastavené, nerealizujú aktivity ako bolo plánované, a tým sa oddaľuje aj čerpanie súvisiacich finančných prostriedkov. Z hľadiska celkového objemu zazmluvnených zdrojov predstavujú **sumu viac ako 35 mil. EUR**. Pri ďalšom omeškaní relevantných procesných úkonov v týchto projektoch **hrozí zvyšovanie ich mimoriadneho ukončovania**, keďže realizácia hlavných aktivít musí byť dokončená do decembra 2023 a s prichádzajúcou zimnou sezónou sa obdobie vhodné na stavebné práce výrazne skracuje. Vo väčšine prípadov – výstavba/rekonštrukcia/modernizácia MŠ či KC predstavujú až **80 % týchto projektov** – sa tak zazmluvnené investície **stávajú takmer nerealizovateľnými**.

Výzvy vyhlásené v priebehu roku 2021

Jedným z dôležitých faktorov úspešnej implementácie PO je aj správne načasovanie spustenia výziev a dodržanie IHV. Prehľad plánovaných výziev je pre žiadateľov kľúčový na to, aby v dostatočnom predstihu mohli podniknúť potrebné kroky a ich žiadosť o NFP bola úspešná.

Hoci predchádzajúce výzvy boli vyhlásené so značným omeškaním (napr. výzvy z roku 2020 s omeškaním troch, štyroch a až 13 mesiacov), v roku 2021 bola jedna výzva spustená podľa IHV (Cesty 2), výzva na prestupné bývanie v rámci iniciatívy Catching-up Regions zaznamenala omeškanie piatich mesiacov a zároveň značné zníženie alokácie z pôvodných 3 mil. EUR na 750 000 EUR.

Tabuľka 13: Indikované a reálne termíny vyhlásenia výziev v PO6 v roku 2021

Zameranie výzvy	Kód výzvy	Pôvodný termín vyhlásenia výzvy	Dátum vyhlásenia výzvy	Rozdiel (v mesiacoch)
Prestupné bývanie v rámci iniciatívy Catching-up Regions	OPLZ-PO6-SC611-2021-1	máj 2021	30. 9. 2021	5
Cesty 2	OPLZ-PO6-SC611-2021-2	november 2021	26. 11. 2021	0

Zdroj: SO MV SR, vlastné spracovanie

Výzva na prestupné bývanie, ktorej oprávnenými žiadateľmi je 12 obcí iniciatívy Catching-up Regions²⁴, bola vyhlásená v septembri 2021, a dopĺňa túto iniciatívu o jedinou oblasť podpory, ktorá vo výzve CURI (vyhlásená v roku 2020) chýbala. Osobitosťou tejto výzvy sú aj mierne benevolentnejšie kritériá na uplatnenie 3D princípu, ktoré sa tak posudzuje na individuálnej úrovni, zohľadňujúc miestne špecifiká. Príloha č. 10 výzvy *Podmienky súladu projektu s princípmi desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie* priamo uvádza podmienky, ktoré je žiadateľ povinný splniť **v prípade, ak z objektívnych príčin nie je možné vyhnúť sa priestorovej segregácii** (výstavbe/rekonštrukcii bývania v osídlení mimo obce), a to:

- dlhodobý nedostatok bývania a zlé životné podmienky obyvateľov osídlenia;
- nedostatok alternatívnych, dobre umiestnených a dostatočných stavebných pozemkov a stavieb na premiestnenie obyvateľov mimo osídlenia;

²⁴ Ostrovany, Čičava, Krivany, Varhaňovce, Dlhé Stráže, Varadka, Jelšava, Šumiac, Filákovce, Vítkovce, Vtáčkovce, Jasov

- obec vykonáva aktivity a je iniciatívna v zlepšovaní integrácie prostredníctvom realizácie mäkkých investícií, aktivačných prác atď., vytvára možnosť pre podporu individuálnej integrácie;
- obec sa v ostatnom období nezabavila nehnuteľnosťami, ktoré nie sú v segregovanej časti, resp. jej blízkosti, ktoré by boli vhodné na riešenie integrácie v oblasti bývania.²⁵

Vyššie uvedený prístup však nesignalizuje zmiernenie zásad 3D princípu vo všeobecnosti; predstavuje len *možné riešenie* v prípade, ak z objektívnych príčin, ktoré musí žiadateľ riadne odôvodniť, neexistuje iný spôsob zlepšenia podmienok bývania pre príslušníkov MRK. Jednoznačnú potrebu desegregácie potvrdzuje aj uznesenie Európskeho parlamentu z 5. 10. 2022, ktoré zdôrazňuje, že „prístup k dôstojnému desegregovanému bývaniu je kľúčom k prelomeniu začarovaného kruhu medzigeneračnej chudoby a sociálneho vylúčenia,“ vyzýva na prioritizáciu desegregačných prístupov využívajúcich integrované sociálne bývanie a implementáciu komplexných desegregačných stratégií.²⁶

V rámci výzvy na prestupné bývanie boli zrealizované štyri hodnotiace kolá a k 9. 9. 2022 bola výzva uzavretá. Pred posledným hodnotiacim kolom v auguste 2022 bola prijatá zmena výzvy, ktorá upravovala podmienky poskytnutia príspevku – okrem formálnych náležitostí (napr. zmena v spôsobe predloženia dokumentácie, úprava časového obdobia) došlo aj k navýšeniu benchmarkov a finančných limitov, vzhľadom na nárast cien v stavebníctve, a to vo všetkých prípadoch približne o jednu tretinu (rekonštrukcia, výstavba, prístavba, nadstavba). Tiež boli do zoznamu oprávnených žiadateľov pridané dve ďalšie obce, ktoré boli zaradené do iniciatívy Catching-up Regions, konkrétne Trebišov a Dobšiná. Minimálne a maximálne COV na projekt neboli stanovené, výška spolufinancovania zo strany žiadateľa je vo výške 5 %. Celková alokácia na výzvu je 750 000 EUR zo zdrojov EÚ a 88 235,29 EUR zo ŠR.

Príloha č. 9 tejto výzvy uvádza až 26 rôznych podmienok poskytnutia príspevku vrátane štandardných kategórií ako je oprávnenosť žiadateľa, miesta realizácie projektu, aktivít realizácie projektu, ale i podmienky vyplývajúce z osobitných predpisov, súlad s princípmi desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie či poskytovanie sprievodnej sociálnej služby prostredníctvom asistenta bývania na každom stupni bývania. Jeho činnosť súvisí najmä s výberom domácností, mapovaním bytovej situácie cieľovej skupiny a poskytovaním potrebnej podpory, napr. pomoc pri hospodárení s peniazmi, pri prevádzke domácnosti, predchádzanie poškodenia majetku, podpora klientov sociálneho bývania k nezávislosti a sebestačnosti.

Z pohľadu žiadateľov môže byť obzvlášť náročné splnenie podmienok týkajúcich sa schváleného programu rozvoja a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, vysporiadaných majetkovo-právnych vzťahov a povolení na realizáciu stavby či stanovených minimálnych kapacít prestupného bývania pre obyvateľov MRK (minimálne 30 % podporených bytových jednotiek z NFP za každý stupeň bývania musí byť určených pre obyvateľov MRK).

Okrem spomínaného navýšenia benchmarkov a finančných limitov nedošlo k zásadnému zjednodušeniu výzvy či kritérií pre výber projektov z pohľadu žiadateľov. Okrem neoprávnených výdavkov stanovených v *Príručke k oprávnenosti výdavkov* sú pre túto výzvu neoprávnené aj výdavky súvisiace s prípravou ŽoNFP, riadením projektu, procesom VO a publicity projektu, keďže ide o výzvu v rámci schémy štátnej pomoci. To predpokladá buď financovanie týchto (náročných) procesov v rámci interných kapacít žiadateľov, alebo financovanie externých spracovateľov z vlastných zdrojov. Pri pomerne nízkej miere úspešnosti podaných ŽoNFP z pohľadu ich schválenia (v priemere 61,27 %, resp. 64,92 % ako bolo uvedené vyššie) však ide o rizikový postup a návratnosť takejto investície je neistá. Pôvodná alokácia výzvy bola znížená, keďže sa predpokladalo zapojenie len jednej obce; k 7. 7. 2022 prejavili záujem tri obce, a to Čičava, Jasov a Varadka.

---

²⁵ MV SR. 2021. *Podmienky súladu projektu s princípmi desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie.*

²⁶ EUROPEAN PARLIAMENT. 2022. *Situation of Roma people living in settlements in the EU.*

Výzva na podporu dobudovania základnej technickej infraštruktúry (pozemné komunikácie) **Cesty 2** bola vyhlásená 26. 11. 2021 a jej oprávnenými žiadateľmi sú obce s prítomnosťou MRK (teda obce zaradené do Atlasu RK na Slovensku 2013 alebo obce zaradené do Atlasu RK na Slovensku 2019). Vyhláseniu výzvy predchádzal prieskum oblastí, o ktoré by samosprávy mali záujem. Vysoká absorpčná kapacita pripravovanej výzvy bola pritom kľúčová na zníženie rizika decommitmentu, rovnako aj zameranie výzvy na výstupy, ktoré je možné stavebne zrealizovať v priebehu niekoľkých mesiacov.

Z pohľadu dopytu zaznamenala výzva veľký záujem zo strany oprávnených žiadateľov a už v prvom hodnotiacom kole prekročila suma žiadaných NFP alokáciu 10 mil. EUR takmer dvojnásobne. Zo 67 prijatých ŽoNFP v celkovej sume 20 104 393,92 EUR bolo schválených 43 žiadostí v sume 10 868 702,57 EUR. Z 24 neschválených žiadostí však bolo až 10 žiadostí zamietnutých z dôvodu nedostatku alokácie a boli preto umiestnené do zásobníka projektov. Minimálna výška príspevku nie je stanovená, maximálna dosahuje sumu 2 850 000 EUR. Podobne ako pri predchádzajúcej výzve, aj v tejto je spolufinancovanie zo strany žiadateľa vo výške 5 %. Výzva uvádza pomerne veľký počet podmienok, ktoré je potrebné splniť na získanie NFP – podobne ako pri výzve prestupné bývanie ide o kombináciu formálnych podmienok oprávnenosti žiadateľa, miesta a aktivít realizácie projektu, tiež je potrebné splniť podmienky týkajúce sa procesu VO či princípy desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie. Predovšetkým podmienky týkajúce sa schváleného programu rozvoja a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie či vysporiadaných majetkovo-právnych vzťahov a povolení na realizáciu stavby môžu odrádzať potenciálnych žiadateľov od zapojenia sa do výzvy, keďže sú nielen administratívne, ale aj časovo náročné a vyžadujú si aktívnu spoluprácu miestnej samosprávy a samotnej komunity. So zámerom vyhlásenia výzvy na zníženie rizika decommitmentu súvisí aj stanovená podmienka mať najneskôr ku dňu doplnenia chýbajúcich náležitostí ŽoNFP (na základe výzvy na doplnenie v rámci administratívneho overovania ŽoNFP) vyhlásené/začaté VO na stavebné práce okrem tých zákaziek, ktoré podliehajú niektorej z výnimiek v zmysle § 1 ods. 2 až 14 zákona o VO.²⁷

Na rozdiel od výzvy na prestupné bývanie výdavky súvisiace s prípravou ŽoNFP, riadením projektu a procesom VO patria medzi oprávnené, keďže oprávnené aktivity stanovené výzvou nie sú poskytovaním štátnej pomoci. Nad rámec všeobecne stanovených neoprávnených výdavkov sú v tejto výzve neoprávnenými len výdavky súvisiace s publicitou projektu.

Podobne ako pri predchádzajúcich výzvach SO vychádza potenciálnym žiadateľom v ústrety poskytovaním rôznych podporných dokumentov na svojej webovej stránke, napr. často kladené otázky, zoznam najčastejších chýb pri predkladaní ŽoNFP či rôzne iné relevantné usmernenia.

Ako bolo uvedené v predchádzajúcej hodnotiacej správe o dosiahnutom pokroku k naplneniu cieľov PO6, SO sa snaží zlepšiť a urýchliť čerpanie zdrojov PO6 aj prijatím opatrení v rámci Akčného plánu implementácie PO6.²⁸ Toto úsilie je zamerané predovšetkým na zrýchlenie procesov prípravy a kontroly VO, kontrahovania a čerpania. SO taktiež využíva nadkontrahovanie PO6 požiadaním MF SR o súhlas s nadkontrahovaním na úrovni 7,5 % alokácie PO6 (16,55 mil. EUR, resp. 18,5 mil. EUR NFP). Aktualizovaný stav prijatých opatrení je uvedený v prehľade nižšie.

---

²⁷ Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

²⁸ AP bol pripravený v reakcii na Uznesenie vlády SR č. 218 z 28. 4. 2021, k návrhu Implementácie EŠIF k 31. 3. 2021.

Tabuľka 14: Zoznam úloh Akčného plánu SO MV SR na zabezpečenie implementácie PO6 a ich aktuálny stav

Oblasť	Plánované opatrenia	Aktuálny stav
Výzvy	<p>Vyhlásenie/navýšenie výziev nad rámec 100 % alokácie PO6</p> <ul style="list-style-type: none"> Navýšiť plánovanú výzvu a existujúce výzvy nad rámec alokácie PO6 z dôvodu zabezpečenia kontrahovania, resp. nadkontrahovania (aktuálne vyhlásené výzvy dosahujú alokáciu 100 % PO6) <ul style="list-style-type: none"> plánované vyhlásenie výzvy na zlepšené formy bývania pre obce s prítomnosťou MRK s prvkami prestupného bývania pre oprávnené obce na základe iniciatívy CURI (plánované vyhlásenie 2.Q 2021 v indikatívnej alokácii 3,6 mil. EUR); plánované opätovné navýšenie vyhlásenej výzvy na podporu komplexného prístupu v obciach s MRK (CURI – OPLZ-PO5a6-2020-1) a navýšenie výzvy na miestne pozemné komunikácie a súvisiace prvky s cieľom zlepšenia dostupnosti služieb pre obyvateľov MRK (OPLZ-PO6-SC611-2019-1) o približne 13 mil. EUR. <p>Vytvorenie inštitútu zásobníka projektov</p> <ul style="list-style-type: none"> vo výzvach vyhlásených od roku 2019 je vytvorený inštitút zásobníka projektov; v plánovaných výzvach bude obligatórne použitý zásobník projektov. 	<ul style="list-style-type: none"> Výzva na zlepšené formy bývania pre obce s prítomnosťou MRK s prvkami prestupného bývania pre oprávnené obce na základe iniciatívy CURI vyhlásená 30. 9. 2021 so zníženou alokáciou 882 352,94 EUR (z toho 750 000 EUR zdroje EÚ). Výzva na podporu komplexného prístupu v obciach s MRK (CURI – OPLZ-PO5a6-2020-1) bola vyhlásená ešte na konci roka 2020. Spolu bolo vyhlásených 12 hodnotiacich kôl, pričom alokácia na výzvu bola navýšená trikrát – v marci 2021 o 184 000 EUR, v júni 2021 o 160 000 EUR, v septembri 2021 o 1 350 000 EUR. Výzva bola uzavretá 21. 7. 2022. Výzva Cesty 2 bola vyhlásená v novembri 2021 s celkovou alokáciou 11 764 705,88 EUR (z toho 10 mil. EUR zdroje EÚ). Zásobník projektov bol použitý pri výzve Cesty 2; vo výzve Cesty 1 bol zásobník projektov využitý (alokácia bola navýšená, projekty boli schválené).
Kontrahovanie	<p>Úprava existujúcich výziev</p> <ul style="list-style-type: none"> Doplnenie oprávnených prijímateľov (obce CURI BBSK, KSK) – dňa 22. 10. 2020 bola vyhlásená výzva so zameraním na podporu komplexného prístupu v obciach s MRK. Aktuálne sa pracuje na rozšírení žiadateľov na vybrané obce BBSK a KSK, čím sa zvýši absorpčná schopnosť výzvy; zvýšená atraktivnosť výziev pre majoritné obyvateľstvo – vo výzve zameranej na podporu prístupu k pitnej vode v prostredí MRK č. OPLZ-PO6-SC611-2020-1 a výzve zameranej na podporu dobudovania inžinierskych sietí v prostredí MRK č. OPLZ-PO6-SC611-2020-2 je možné realizovať pomernú časť aktivity aj mimo územia s MRK; zvýšenie benchmarkov výzvy zameranej na podporu dobudovania inžinierskych sietí v prostredí MRK č. OPLZ-PO6-SC611-2020-2 - v rámci predmetnej výzvy sa očakáva vysoký záujem žiadateľov, pričom pozitívny efekt na kontrahovanie projektov bude mať skutočnosť, že pôjde o projekty s vyššími sumami žiadaného NFP. Pre urýchlenie procesu začatia stavebných prác je podmienkou výzvy vyhlásené VO. 	<ul style="list-style-type: none"> Zmenou č. 2 z júna 2021 bol vo výzve na podporu komplexného prístupu v obciach s MRK rozšírený zoznam oprávnených žiadateľov/obcí o ďalšie tri obce KSK a tri obce BBSK. Tiež boli navýšené niektoré benchmarky a finančné limity a uvedená maximálna výška príspevku na projekt bola zrušená. Vo výzve zameranej na podporu prístupu k pitnej vode je umožnené popri investíciách do zlepšenia prístupu k pitnej vode pre MRK podporiť aj investície v častiach obce, ktoré neobýva MRK. V priebehu roku 2021 bola alokácia na výzvu dvakrát znížená. Zároveň bola zvýšená maximálna výška príspevku a zvýšené COV. Vo výzve zameranej na podporu dobudovania inžinierskych sietí v prostredí MRK je umožnené popri investíciách do budovania inžinierskych sietí podporiť aj investície v častiach obce, ktoré neobýva MRK. Zároveň bol v danej výzve rozšírený zoznam oprávnených žiadateľov o obce z BBSK a KSK, ktoré boli zaradené do iniciatívy CURI. Žiadatelia mohli žiadať o NFP vo výške 100 % a bola zrušená maximálna výška príspevku.

	<p>Využitie inštitútu zásobníka projektov</p> <ul style="list-style-type: none"> • Navýšená alokácia výzvy na miestne pozemné komunikácie a súvisiace prvky s cieľom zlepšenia dostupnosti služieb pre obyvateľov MRK s č. OPLZ-PO6-SC611-2019-1 z dôvodu využitia inštitútu zásobníka projektov. <p>Zintenzívnenie schvaľovacieho procesu</p> <ul style="list-style-type: none"> • V priebehu 3.Q 2021 budú vyhodnotené a zazmluvnené už predložené ŽoNFP z 5 výziev: <ul style="list-style-type: none"> - Zlepšené formy bývania pre obce s prítomnosťou MRK č. OPLZ-PO6-SC611-2018-2 (5. kolo), plánovaný dátum zazmluvnenia 7/2021; - Podpora prístupu k pitnej vode v prostredí MRK č. OPLZ-PO6-SC611-2020-1 (6. kolo), plánovaný dátum zazmluvnenia 8/2021; - Miestne pozemné komunikácie a súvisiace prvky s cieľom zlepšenia dostupnosti služieb pre obyvateľov MRK č. OPLZ-PO6-SC611-2019-1 (2. kolo), plánovaný dátum zazmluvnenia 9/2021; - Dobudovanie inžinierskych sietí v prostredí MRK č. OPLZ-PO6-SC611-2020-2 (1. kolo), plánovaný dátum zazmluvnenia 9/2021; - Podpora komplexného prístupu v obciach s MRK č. OPLZ-PO5a6-2020-1 (3. a 4. kolo), plánovaný dátum zazmluvnenia 6. 7. 2021. • do kontrahovania pre rok 2021 vstúpia tiež ŽoNFP, ktoré budú predložené v rámci ďalších uzávierok výziev (bývanie, kanalizácia, CURI) – aktuálne nie je možné kvantifikovať. <p>Nadkontrahovanie PO6</p> <ul style="list-style-type: none"> • príprava analýzy nadkontrahovania PO6 a žiadosť na MF SR ohľadom zdrojového krytia nadkontrahovania, ktoré bude potrebné v rokoch 2023/2024. 	<ul style="list-style-type: none"> • Proces kontrahovania prebieha priebežne, pričom nedošlo k výraznému zintenzívneniu z dôvodu nedostatočných administratívnych kapacít SO.
Čerpanie	<p>Zintenzívnenie projektového riadenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intenzívna komunikácia s prijímateľmi s cieľom zrýchliť proces VO – naďalej budú vyzývaní na predloženie dokumentácie z VO; • navýšenie počtu administratívnych kapacít na oddelení implementácie investičných projektov; • aktívna komunikácia s prijímateľmi pred letnou stavebnou sezónou a po nej – z dôvodu maximalizácie predloženia oprávnených výdavkov; • prioritizácia projektov podľa pokroku v implementácii a rizikovosti – prioritné budú strategické projekty v zmysle uznesenia vlády SR č. 218/2021, projekty z výzvy na miestne pozemné komunikácie a súvisiace prvky s cieľom zlepšenia dostupnosti služieb pre obyvateľov 	<ul style="list-style-type: none"> • Z dôvodu nedostatočných administratívnych kapacít sa nepodarilo zintenzívniť projektové riadenie tak, ako bolo pôvodne plánované. Napriek snahám SO sa nepodarilo zaplniť medzeru spôsobenú prirodzenou fluktuáciou personálnych kapacít a nepriaznivá situácia sa ešte prehĺbila neistou budúcnosťou SO (viac informácií v závere EO5); pracovná náplň jednotlivých pozícií sa tak výrazne znásobila.

	MRK č. OPLZ-PO6-SC611-2019-1 s potenciálom čerpania v roku 2021, a taktiež projekty bez ukončeného VO na stavebné práce po ukončenej ex ante kontrole.	
Verejné obstarávanie	Zrýchlenie procesov prípravy a kontroly VO <ul style="list-style-type: none"> • Vypracované vzorové súťažné podklady; • zabezpečenie webinára k vzorovým materiálom VO za účelom oboznámenia sa s novovytvorenou pomocnou vzorovou dokumentáciou k vyhlasovaniu zákaziek s nízkou hodnotou a podlimitných zákaziek na stavebné práce pre prijímateľov projektov zazmluvnených 10/2020 – 4/2021; • posilnenie personálnych kapacít v procese kontroly VO. 	<ul style="list-style-type: none"> • Boli vypracované a zverejnené vzorové súťažné podklady. • SO zabezpečil školenia pre prijímateľov a kompetentné osoby zodpovedné za proces VO poverené prijímateľom. • Boli využívané externé pracovné pozície na výkon kontroly VO. Rovnako bola preverená možnosť využiť kapacity RO na kontrolu VO prostredníctvom Pracovnej skupiny pre podporu VO; toto riešenie však nenaplnilo očakávania z pohľadu rozsahu poskytnutej podpory. • Keďže kontrola VO je administrovaná podľa jednotných procesov a postupov, existuje možnosť koordinovaného riadenia priradených personálnych kapacít, čím by sa mohlo dosiahnuť žiaduce zefektívnenie.
Finančné nástroje	Prehodnotenie alokácie finančných nástrojov a prípadná realokácia v rámci PO6 na nenávratnú pomoc.	<ul style="list-style-type: none"> • Hoci pokrok v implementácii finančných nástrojov k 31. 12. 2021 bol slabý, v priebehu roka 2022 bolo zaznamenané využitie úverového nástroja na podporu aktivít sociálnej ekonomiky, ako aj záručného nástroja pre sociálnu ekonomiku. Dostupný Domov, j. s. a. pokračoval v poskytovaní ubytovania zraniteľným skupinám vrátane príslušníkov MRK. Viac informácií o pokroku v implementácii finančných nástrojov uvádza EO7.

Výročná správa o vykonávaní OP Ľudské zdroje za rok 2021 identifikovala viaceré problémy a riziká súvisiace s implementáciou PO6 a na väčšinu z nich SO reagoval prijatím cielených opatrení. Ako už bolo spomenuté vyššie, na zvýšenie kvality VO, ktoré spôsobujú posuny harmonogramov projektov, a teda aj čerpania finančných prostriedkov, SO vypracoval a zverejnil vzorovú dokumentáciu k procesu VO, tiež zabezpečil školenia v tejto oblasti. Posúvanie harmonogramov projektov bolo ešte znásobené dopadom pandémie COVID-19, na čo SO reagoval flexibilne pri individuálnom posudzovaní dodržania lehôt. Riziko nenaplnenia hodnôt VR finančného ukazovateľa k 31. 12. 2023 sa snažilo limitovať vyhlásením výzvy Cesty 2, ako aj úpravami existujúcich výziev s cieľom ich zjednodušenia a zlepšenia podmienok pre žiadateľov – tak, ako bolo uvedené vyššie. Rovnako reagoval na ďalší problém zachytený vo výročnej správe, a to nárast cien stavebného materiálu, aktualizáciou benchmarkov a finančných limitov a zmenou spolufinancovania zo strany žiadateľov na 0 %.

Objavili sa však aj nové riziká súvisiace s **fluktuáciou administratívnych kapacít**, keďže implementačná štruktúra pre OP Slovensko 2021 – 2027 nepočíta s MV SR ako SO pre oblasť MRK; túto funkciu bude zastávať Úrad vlády SR (ÚSVRK sa v roku 2021 presunul na Úrad vlády SR). Z pohľadu času, objemu práce a finančného ohodnotenia môže dôjsť k presunu administratívnych kapacít z PO5 a PO6 na iné orgány, čo by mohlo kompletne ohroziť implementáciu týchto PO. Ďalším negatívnym faktorom je, že od augusta 2021 sa skončilo financovanie väčšiny administratívnych kapacít z technickej pomoci, čo má rovnako nepriaznivý vplyv na stabilitu administratívnych kapacít PO6.

Riziká fungovania dvoch paralelných SO však neexistujú len z pohľadu administratívnych kapacít, ale aj vzhľadom k tomu, že sa pri takomto nastavení nevyužijú skúsenosti a ponaučenia z implementácie programového obdobia 2014 – 2020 pri rozbiehaní a nastavovaní procesov v novom programovom období. Ako jediné riešenie sa v danej situácii javí zabezpečiť presun SO pre OP LZ pre PO5, 6 a 8 z MV SR na Úrad vlády SR, a to s účinnosťou od 1. 3. 2023. Uvedený návrh bol predložený ministrom vnútra SR ako iniciatívny materiál na rokovanie vlády SR a jeho vyhodnotenie v súčasnosti prebieha.

Zhrnutie evaluačnej otázky 5

V priebehu roka 2021 boli vyhlásené dve výzvy v rámci PO6 – výzva na prestupné bývanie a Cesty 2, pričom ich spustenie nebolo poznačené takým výrazným meškaním ako v predchádzajúcich rokoch implementácie. SO zohľadnil súčasnú situáciu a signifikantný nárast cien stavebného materiálu a navýšil relevantné benchmarky aj finančné limity. Predmetom podobných pozitívnych zmien zo strany žiadateľov/prijímateľov boli aj výzvy vyhlásené pred rokom 2021, napr. vo výzve na podporu prístupu k pitnej vode bola zvýšená maximálna výška príspevku a zvýšené COV, vo výzve na dobudovanie inžinierskych sietí bola taktiež zrušená maximálna výška príspevku a zavedené 100% financovanie zo strany poskytovateľa (spolufinancovanie 0 %).

Miera úspešnosti podaných ŽoNFP zostala naďalej nízka (priemerne 61,27 % za všetky výzvy, resp. 64,92 % za uzavreté výzvy), čo predstavuje pomerne vysoké percento výpadku projektových zámerov. Najnižšiu úspešnosť má z tohto pohľadu výzva na prestupné bývanie, o ktorú je navyše obmedzený záujem zo strany oprávnených žiadateľov. Významný negatívny vplyv na úspešnosť podaných žiadostí má opakované podávanie ŽoNFP zo strany žiadateľov – nielen medzi výzvami (napr. v prospech novej výzvy s výhodnejšími benchmarkami), ale i v rámci jednej výzvy naprieč jednotlivými hodnotiacimi kolami. Je evidovaný veľký počet prípadov, keď žiadatelia predložili ten istý projektový zámer dvakrát až trikrát, čo zbytočne viaže personálne kapacity SO MV SR, ktoré posudzujú ich schválenie/neschválenie. Z pohľadu úspešnosti *projektových zámerov* (v porovnaní s úspešnosťou *žiadostí*) je napĺňanie cieľov PO6 výrazne pozitívnejšie, keďže sa zohľadňuje realizácia konkrétneho konečného výstupu pre danú cieľovú skupinu.

Priemerný podiel zazmluvnenia schválených ŽoNFP je naopak uspokojivý a dosahuje takmer 89 %. V danej fáze implementácie PO6 je však kriticky nízky podiel riadne ukončených projektov, ktorý predstavuje len približne jednu tretinu všetkých kontrahovaných projektov.

V PO6 sa vytvorila pomerne veľká skupina projektov, ktoré sú síce zazmluvnené od roku 2020, no stavebné práce v nich k 16. 8. 2022 nezačali. Celkový objem ich zazmluvnených prostriedkov predstavuje viac ako 35 mil. EUR. Až 80 % z nich tvoria projekty na výstavbu/rekonštrukciu MŠ a výstavbu/rekonštrukciu/modernizáciu KC; z hľadiska miesta realizácie dominuje PSK, KSK a BBSK. Za najväčšiu prekážku v nich sa predpokladá proces VO a súvisiace kontroly a administratívne úkony, ktoré sú na strane SO výrazne omeškané. V skupine týchto projektov existuje vysoké riziko ich mimoriadneho ukončovania, keďže s povinnou ukončenou realizáciou hlavných aktivít projektov do konca roku 2023 a s príchodom zimnej sezóny sa obdobie vhodné na stavebné práce výrazne skracuje.

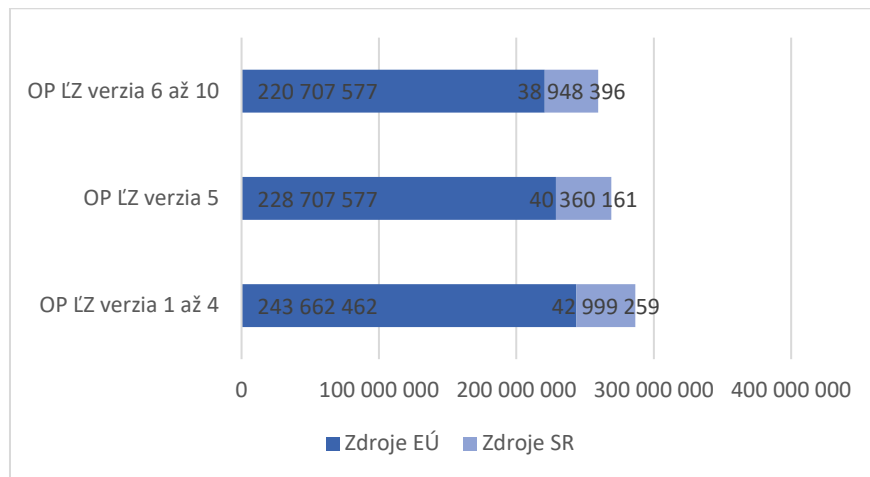
V súvislosti s implementačnou štruktúrou PO6 sa objavili nové riziká vo forme fluktuácie administratívnych kapacít z dôvodu prípravy a implementácie nového programového obdobia, ktoré však pre oblasť MRK nezostáva v kompetencii rezortu MV SR, ale bolo presunuté na Úrad vlády SR. V snahe vyhnúť sa existencii dvoch paralelných SO, ktorá limituje prenos kľúčových skúseností a ponaučení zo súčasného programového obdobia do nového, bol na rokovanie vlády SR predložený návrh na presun SO pre PO5, 6 a 8 na Úrad vlády s účinnosťou od 1. 3. 2023; jeho vyhodnotenie v súčasnosti prebieha.

3.6 EO6: Do akej miery zodpovedajú finančné alokácie rozsahu cieľov OP ĽZ zvolenej formy podpory a štruktúre financovania?

Celková alokácia na PO6 je **259 655 973 EUR**, pričom 220 707 577 EUR tvoria zdroje EÚ, zvyšných 38 948 396 EUR predstavujú národné zdroje. Ako bolo spomenuté v predchádzajúcej hodnotiacej správe, v roku 2020 došlo k realokácii 8 mil. EUR z PO6 do PO5. Po tom, ako došlo k odňatiu výkonnostnej rezervy PO6 v roku 2018, ide o druhé zníženie sumy alokovanej na implementáciu PO6. Od revízie OP ĽZ 6.0 nedošlo k zmene alokácie PO, ako uvádza nasledujúci graf.

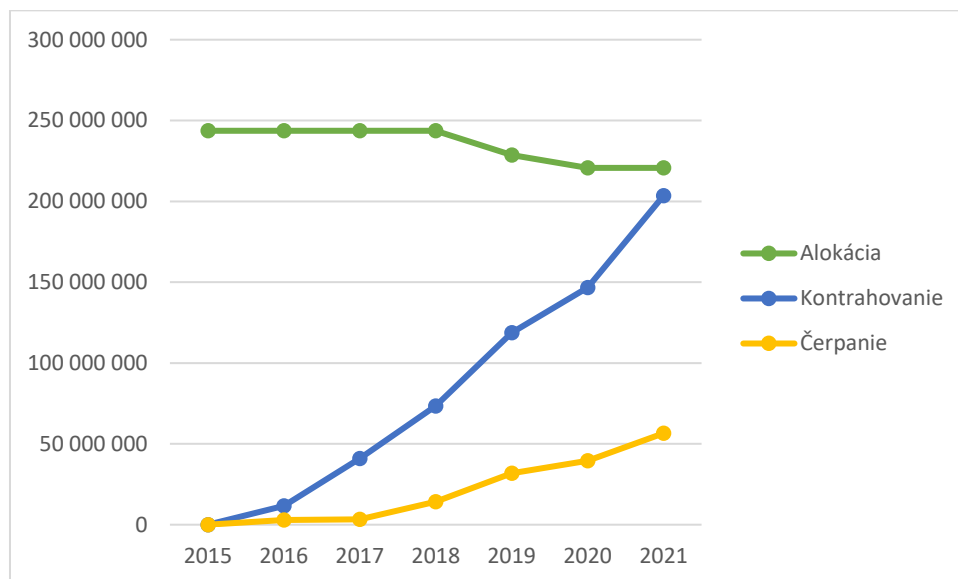
Graf 9: Vývoj alokovaných zdrojov na PO6 OP ĽZ (v mil. EUR)

Zdroj: OP ĽZ verzia 1.0 až 10.0, vlastné spracovanie

Z hľadiska využívania alokovaných finančných prostriedkov je PO6 hodnotená kriticky, vzhľadom na dlhodobu najnižšiu zazmluvnenie a čerpanie zo všetkých PO OP ĽZ. Nasledujúci graf ukazuje, že napriek prudším úsekom krivky kontrahovania, sa čerpanie v posledných rokoch vyvíja lineárne.

Graf 10: Vývoj kontrahovania a čerpania PO6 (EÚ zdroje)

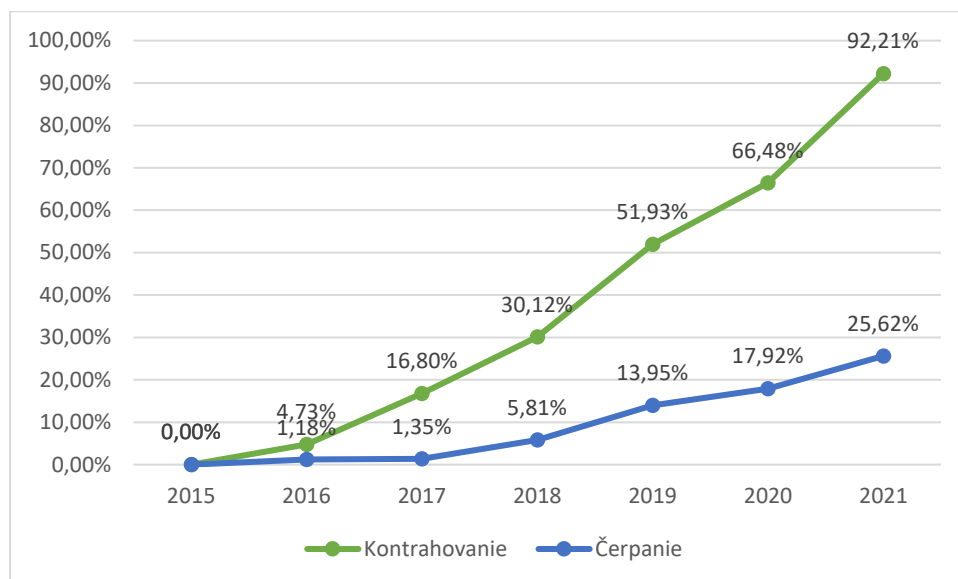

Zdroj: Výročná správa o vykonávaní OP Ľudské zdroje za roky 2014 a 2015 až 2021, vlastné spracovanie

Z grafu je evidentný pomalý nábeh kontrahovania, ktorý sa mierne zrýchlil až po roku 2018. Jedným z dôvodov je aj neuplatňovanie implementácie NP, ktoré v ostatných PO pomohli rýchlejšie rozbehnúť

úvodné kontrahovanie. Nárast čerpania v ďalších rokoch je však stále kriticky nízky. Vývoj kontrahovania a čerpania v pomere k aktuálnej (upravovanej) alokácii PO6 je uvedený v nasledujúcom grafe.

Graf 11: Vývoj kontrahovania a čerpania PO6 v pomere k aktuálnej alokácii

Zdroj: Výročná správa o vykonávaní OP Ľudské zdroje za roky 2014 a 2015 až 2021, vlastné spracovanie

Doterajšie skúsenosti z implementácie PO6 potvrdzujú, že správne nastaviť a vyčíslieť investičné potreby obcí s MRK nie je jednoduché. Zároveň platí, že aj objektívne primerane nastavené alokácie na jednotlivé oblasti podpory sú len začiatkom procesu, ktorý je podmienený nastavením podmienok v jednotlivých výzvach.

Alokácie na ŠC a aj výzvy implementované v PO6 sa priebežne menili a prispôbovali podľa vývoja absorpčnej kapacity prijímateľov. V niektorých prípadoch dochádzalo k viacerým zmenám počas jedného roka, čo zachytávajú IHV. Tie boli upravované nasledovne:

- v roku 2016 – štyri verzie;
- v roku 2017 – štyri verzie;
- v roku 2018 – päť verzií;
- v roku 2019 – päť verzií;
- v roku 2020 – štyri verzie;
- v roku 2021 – šesť verzií.

Aj početné úpravy IHV môžu naznačovať, že alokácie sa odvíjajú od konkrétnych signálov z terénu, čo je hodnotené pozitívne. Na zefektívnenie finančného riadenia by potom však bolo vhodné zbierať údaje o absorpčnej kapacite v dostatočnom predstihu, aby nedošlo k nepredvídaným realokáciám medzi ŠC alebo až k zrušeniu plánovaných aktivít ako v roku 2020.²⁹ V priebehu roku 2021 vypadla z IHV jedna výzva (pozri nasledujúcu tabuľku).

²⁹ V roku 2020 vypadli z IHV dve výzvy – jedna zameraná na podporu rozšírenia kapacít MŠ, druhá na podporu sociálnych podnikov.

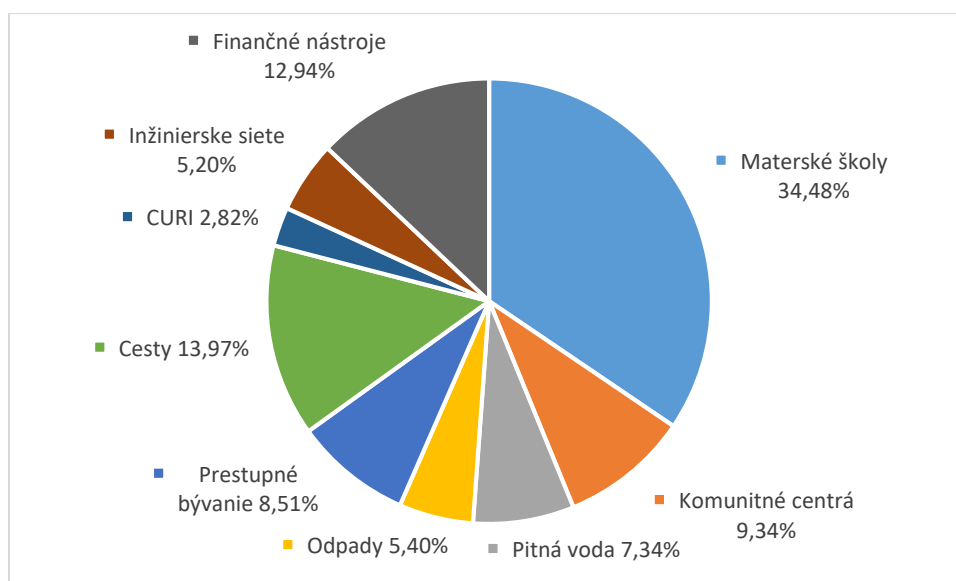
Tabuľka 15: Úpravy výziev PO6 v rámci IHV na rok 2021

Verzia IHV	Zameranie výzvy	Dátum vyhlásenia	Indikatívna výška finančných prostriedkov na výzvu (zdroje EÚ)
IHV 2021 verzia 1	Asistencia k projektom svojpomocného bývania cez FN SIH (priradené k PO5)	marec 2021	1 mil. EUR
IHV 2021 verzia 2	Podpora prestupného bývania v obciach s prítomnosťou MRK	máj 2021	3 mil. EUR
	Asistencia k projektom svojpomocného bývania cez FN SIH	jún 2021	0,5 mil. EUR
IHV 2021 verzia 3	Podpora prestupného bývania v obciach s prítomnosťou MRK	jún 2021	3 mil. EUR
	Asistencia k projektom svojpomocného bývania cez FN SIH	júl 2021	0,5 mil. EUR
IHV 2021 verzia 4	Podpora prestupného bývania v obciach s prítomnosťou MRK	september 2021	3 mil. EUR
	Asistencia k projektom svojpomocného bývania cez FN SIH	november 2021	0,5 mil. EUR
IHV 2021 verzia 5	Podpora prestupného bývania v obciach s prítomnosťou MRK	september 2021	0,75 mil. EUR
	Budovanie/rekonštrukcia pozemných komunikácií	november 2021	10 mil. EUR
IHV 2021 verzia 6	Podpora prestupného bývania v obciach s prítomnosťou MRK	september 2021	0,75 mil. EUR
	Budovanie/rekonštrukcia pozemných komunikácií	november 2021	10 mil. EUR

Zdroj: IHV na predkladanie žiadostí o NFP (obdobie január až december 2021) verzia 01 až 06, vlastné spracovanie

Alokácia finančných prostriedkov PO6 na konkrétne zamerané intervencie podľa definovaných ŠC je projektovaná v záujme zabezpečenia dostatočne komplexného dopadu na cieľovú skupinu (obce z Atlasu RK) a identifikované potreby týkajúce sa prístupu ku kritickej infraštruktúre, bez ktorej nie je možné zabezpečiť zvýšenie kvality života príslušníkov MRK. Štruktúru a podiel finančných alokácií a schválených NFP podľa zamerania realizovaných výziev/vyzvania PO6 k 31. 12. 2021 znázorňujú nasledujúce dva grafy.

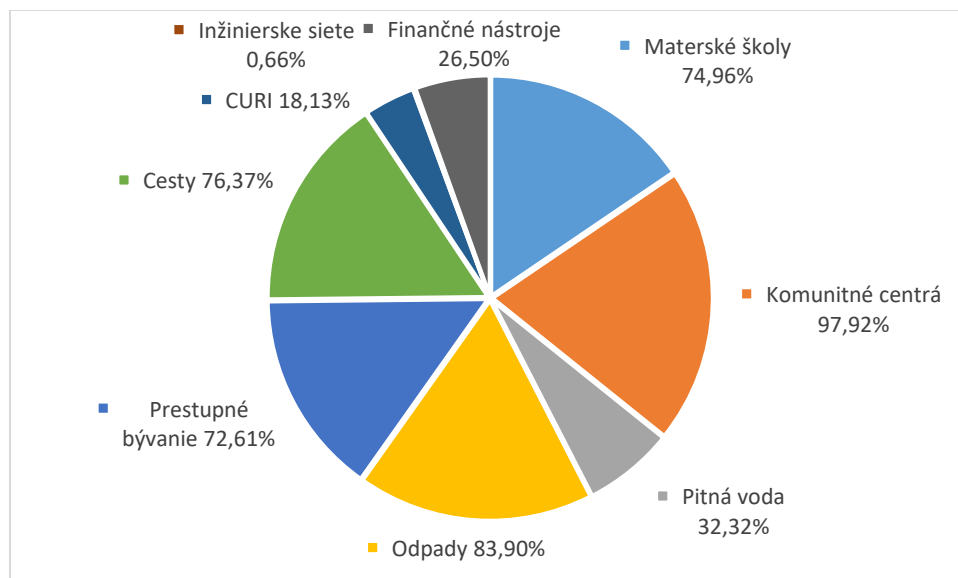
Graf 12: Podiel alokovaných prostriedkov podľa zamerania výziev/vyzvania PO6

Zdroj: MV SR, k 31. 12. 2021, vlastné spracovanie

Najvyšší podiel alokovaných zdrojov v PO6 bol určený na podporu MŠ; v priebehu roku 2021 výrazne vzrástli zdroje alokované na podporu budovania/rekonštrukcie pozemných komunikácií (výzva Cesty 2). Ostatné alokácie zostali na približne rovnakej úrovni ako k referenčnému dátumu 31. 12. 2020, pričom najnižšie zdroje boli smerované na podporu dostavby inžinierskych sietí, odpadov a na pilotnú výzvu CURI.

Graf 13: Podiel schválených NFP z alokácie podľa zamerania výziev/vyzvania PO6

Zdroj: MV SR, k 31. 12. 2021, vlastné spracovanie

Najvyšší podiel schválených ŽoNFP z určenej alokácie (takmer 100 %) dosiahla výzva zameraná na KC; podobne vysoké percento úspešnosti bolo zaznamenané vo výzve na odpady. Naopak, najnižší podiel schválených ŽoNFP bol vo výzvach na inžinierske siete, pitnú vodu a iniciatívu CURI; v týchto výzvach však vyhodnocovanie prijatých ŽoNFP ešte nebolo ukončené a proces schvaľovania stále prebieha.

Primeranosť alokácií je možné posudzovať z viacerých hľadísk, avšak dôležitá je predovšetkým primeranosť vzhľadom na stanovené ciele, ktoré sú vyjadrené stanovenými cieľovými hodnotami MU výstupu a výsledku. Aby boli dosiahnuteľné, je potrebné ich realistické zohľadnenie pri určovaní výšky alokácie. V kontexte finančnej primeranosti investičných projektov PO6 je vhodné zamerať sa na plánované výstupy (MU výstupu), ktoré sú základným predpokladom dosiahnutia očakávaných výsledkov a následných dopadov. Z nasledujúcej tabuľky je možné posúdiť primeranosť finančných alokácií na výzvy PO6 k reálnemu dopytu oprávnených žiadateľov.

Tabuľka 16: Alokované, žiadané, schválené a zazmluvnené finančné prostriedky podľa zamerania výziev PO6

Zameranie výzvy	Alokované zdroje	Žiadané NFP		Schválené NFP		Zazmluvnené NFP	
	EUR	EUR	žiadané/ alokované	EUR	schválené/ žiadané	EUR	zazmluvnené/ schválené
Materské školy	116 000 000	131 232 771	113,13 %	86 956 722	66,26 %	72 601 588	83,49 %
Komunitné centrá	31 407 037	47 675 087	151,80 %	30 752 653	64,50 %	26 644 281	86,64 %
Pitná voda	24 700 000	23 391 989	94,70 %	7 982 430	34,12 %	7 385 316	92,52 %
Odpady	18 160 295	23 137 444	127,41 %	15 236 757	65,85 %	14 039 576	92,14 %
Prestupné bývanie	28 625 000	62 416 658	218,05 %	20 784 626	33,30 %	19 195 973	92,36 %
Cesty	47 000 000	59 550 060	126,70 %	35 895 841	60,28 %	33 469 208	93,24 %
CURI	9 500 000	4 089 244	43,04 %	1 722 437	42,12 %	1 722 437	100,00 %
Inžinierske siete	17 500 000	21 717 632	124,10 %	115 930	0,53 %	0	0,00 %
Finančné nástroje	43 535 516	55 071 032	126,50 %	11 535 516	20,95 %	11 535 516	100,00 %

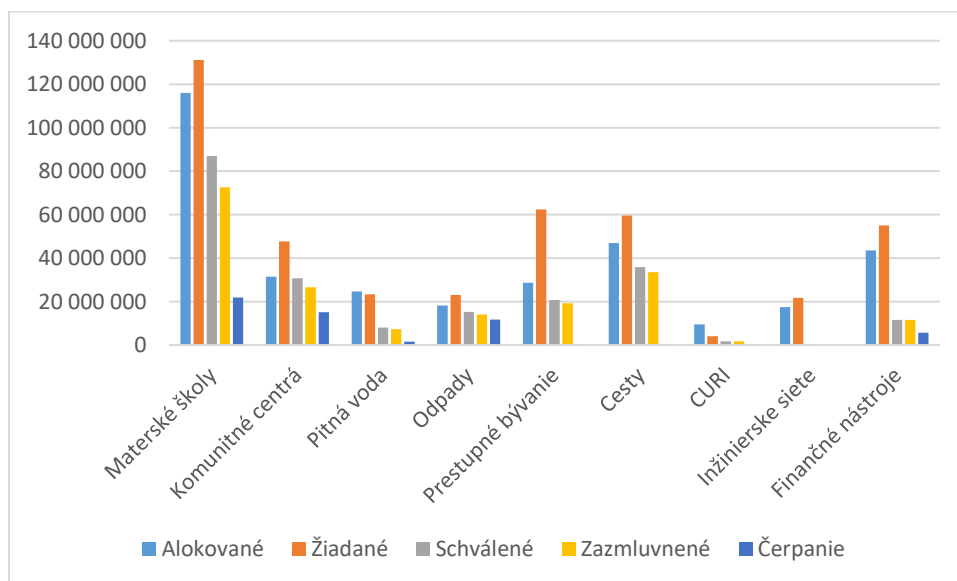
SPOLU	336 427 848	428 281 917	127,30 %	210 982 912	49,26 %	186 593 895	88,44 %
-------	-------------	-------------	----------	-------------	---------	-------------	---------

Zdroj: MV SR, k 31. 12. 2021

Z porovnania alokovaných a žiadaných objemov NFP je možné konštatovať, že celková žiadaná suma prevyšuje sumu alokovaných prostriedkov o približne 92 mil. EUR (127,30 %). **Výška alokácie** bola vzhľadom na zaznamenaný dopyt vo forme prijatých ŽoNFP vo väčšine výziev **nedostačujúca**. Percentuálne vysoký záujem pri výzve na prestupné bývanie (218,05 %) je skreslený tým, že obce podávali žiadosti opätovne po ich stiahnutí v skoršom kole výzvy. Pôvodne alokovaná suma na túto výzvu predstavovala čiastku 45 mil. EUR (pri vyhlásení v novembri 2018); v apríli 2020 bola alokácia znížená o 19 mil. EUR na 26 mil. EUR. Z dôvodu zabezpečenia plynulosti implementácie a čerpania PO6 bola táto suma mierne navýšená na 27 875 000 EUR v septembri 2021.

Z vyššie uvedenej tabuľky je zrejmé, že podiel schválených žiadostí oproti sume podaných žiadostí je príliš nízky a nedosahuje ani polovicu (49,26 %). Pritom je však dôležitým faktorom opätovné podávanie žiadostí, čo opticky znižuje úspešnosť prijatých ŽoNFP (žiadatelia svoje pôvodne predložené žiadosti stiahnu a predložia v neskoršom kole výzvy/v novej výzve, kde sú schválené). Z nich je následne kontrahovaných necelých 90 %, čo vo vyjadrení k sume prijatých žiadostí predstavuje 43 % reálne kontrahovaných projektov. V súčasnej fáze implementácie však nie je kritickým problémom nedostatočný objem alokovaných zdrojov či pomalé kontrahovanie (88,44 %), ale predovšetkým pomalé čerpanie zazmluvnených finančných zdrojov. Kriticky nízku mieru čerpania finančných prostriedkov majú všetky realizované výzvy/vyzvania v rámci PO6, čo znázorňuje graf nižšie.

Graf 14: Prehľad finančnej implementácie realizovaných výziev/vyzvania PO6 (NFP v mil. EUR)

Zdroj: MV SR, k 31. 12. 2021, vlastné spracovanie

Ako už bolo uvedené v predchádzajúcej EO, SO prijal viacero opatrení na zintenzívnenie čerpania finančných prostriedkov a na efektívnejšie poskytovanie podpory cieľovým skupinám prostredníctvom intervencií PO6. Z vyššie uvedených údajov je zrejmé, že investičné potreby v obciach s prítomnosťou MRK a dopyt po nich je veľký a implementačná štruktúra vrátane adekvátne nastavených personálnych kapacít by to mala reflektovať.

Zhrnutie evaluačnej otázky 6

Alokácia finančných prostriedkov na PO6 bola odôvodnená v čase programovania a ako bolo uvedené už v predchádzajúcich hodnotiacich správach o pokroku k naplneniu cieľov PO6, v súlade s identifikovanými potrebami cieľovej skupiny MRK.

Celková alokácia na PO6 je 259 655 973 EUR, pričom 220 707 577 EUR tvoria zdroje EÚ, zvyšných 38 948 396 EUR predstavujú národné zdroje. V roku 2020 došlo k realokácii 8 mil. EUR z PO6 do PO5 (konečná cieľová skupina týchto finančných zdrojov sa tak nezmenila). Po tom, ako došlo k odňatiu výkonnostnej rezervy PO6 v roku 2018, ide o druhé zníženie sumy alokovanej na implementáciu PO6. Rozhodujúci objem finančnej alokácie PO6 sa realizuje formou DOP, menší podiel je určený na implementáciu finančných nástrojov.

Najvyšší podiel alokovaných zdrojov v PO6 bol určený na podporu MŠ; v priebehu roku 2021 výrazne vzrástli zdroje alokované na podporu budovania/rekonštrukcie pozemných komunikácií vďaka výzve Cesty 2. Ostatné alokácie zostali na približne rovnakej úrovni ako k referenčnému dátumu 31. 12. 2020, pričom najnižšie zdroje boli smerované na podporu dostavby inžinierskych sietí, odpadov a na pilotnú výzvu CURI.

Hoci sa celková suma alokácie v priebehu rokov znížila, suma doteraz predložených ŽoNFP potvrdzuje, že investičné intervencie v obciach s prítomnosťou MRK je nevyhnutné prioritizovať aj v novom programovom období. Nevýhodou, ktorá má na základe doterajšej implementačnej praxe za následok aj pomalšie kontrahovanie a čerpanie v PO6, je práve forma realizovaných intervencií – je potrebné spracovať veľký počet menších investičných projektov, ktoré si z administratívneho hľadiska vyžadujú zodpovedajúce personálne kapacity.

3.7 EO7: Do akej miery je zdôvodnené použitie konkrétneho finančného nástroja/formy podpory?

Implementácia aktivít PO6 prebieha primárne formou DOP, čo je v súlade s európskou a národnou legislatívou a základnými dokumentmi OP ĽZ vzhľadom na investičný charakter týchto intervencií a na fond, z ktorého sú financované (EFRR).³⁰ Nariadenie EP a Rady (EÚ) č. 1303/2013 v Hlave IV čl. 37 – 43 hovorí aj o využití **finančných nástrojov** ako o špecifickom spôsobe implementácie aktivít formou návratnej formy pomoci. Na toto nariadenie nadväzuje Uznesenie vlády SR č. 736/2013 k postupu implementácie finančných nástrojov cez SIH, a. s. v programovom období 2014 – 2020 a v tejto súvislosti bolo vypracované aj ex ante Hodnotenie pre využitie finančných nástrojov v SR v programovom období 2014 – 2020.³¹

Medzi výhody finančných mechanizmov patrí najmä ich návratný charakter, ktorý zabezpečuje udržateľnosť podporených aktivít a tiež ich rozsiahlejší dopad. Majú podobu rôznych finančných produktov (úvery, záruky, mikropôžičky, kapitálové vklady) a sú identifikované ako vhodnejšia forma podpory najmä pri investíciách, pri ktorých sa očakáva finančná návratnosť alebo pri ktorých dlhodobo zlyháva trh.

Pri čerpaní prostriedkov z EŠIF je nevyhnutnosť využívania finančných nástrojov na úrovni minimálne 3 % z alokácie každého OP, s výnimkou OP pre cieľ európskej územnej spolupráce. V rámci OP ĽZ RO poveril úlohami vykonávania finančných nástrojov **Slovak Investment Holding, a. s. (SIH)**, ktorý je priamym príjemcom EŠIF a je zodpovedný za výber finančných sprostredkovateľov pre implementáciu finančných nástrojov. Pre PO6 bolo v roku 2016 vyhlásené Vyzvanie FN OP ĽZ pre ŠC 6.1.1 a ŠC 6.1.2 s nasledujúcimi oprávnenými aktivitami:

ŠC 6.1.1

- podpora programov prestupného bývania v rámci sociálnej mobility a integrácie obyvateľov MRK;
- podpora mikropôžičkových programov zameraných na podporu svojpomocnej výstavby obydlií.

ŠC 6.1.2

- podpora nákupu zariadení, technológií a licencií potrebných na realizáciu schváleného podnikateľského plánu podniku s dôrazom na využívanie mikropôžičiek;
- podpora mikrofinančných nástrojov.

Ako bolo uvedené v predchádzajúcej hodnotiacej správe, implementácia finančných nástrojov v PO6 je poznačená výrazným oneskorením, pričom jedným z dôvodov bol zdĺhavý proces VO finančných sprostredkovateľov. Víťaznými uchádzačmi na implementáciu **záručného nástroja pre sociálnu ekonomiku** sa stala Slovenská sporiteľňa, a. s. a Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych (TISE); víťazným uchádzačom na implementáciu **úverového nástroja na podporu aktivít sociálnej ekonomiky** sa stala Slovenská sporiteľňa, a. s.

---

³⁰ Článok 60 – 61 Nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1303/2013

Zákon č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

EURÓPSKY PARLAMENT, RADA EURÓPSKEJ ÚNIE. 2013. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013. Partnerská dohoda SR na roky 2014 – 2020. 2014.

CKO. 2021. Systém riadenia európskych štrukturálnych a investičných fondov.

³¹ MF SR. 2015. Závery ex ante hodnotenia pre využitie finančných nástrojov v Slovenskej republike v programovom období 2014 – 2020.

K 31. 12. 2021 bola poskytnutá tranža orgánu vykonávajúcemu finančný nástroj (SIH, a. s.) na sumu 11 535 515,75 EUR (zdroje EÚ), pričom celková suma príspevkov vyplatených finančnému nástroju dosiahla výšku 5 767 757,88 EUR (zdroje EÚ).

Tabuľka 17: Implementácia finančných nástrojov v PO6 k 31. 12. 2021

Slovenská sporiteľňa, a. s.		
Celková suma vyčlenených programových príspevkov	1 170 000 EUR	
Celková suma vyplatených programových príspevkov	600 000 EUR	
Typ finančného produktu	Záruka	Iná podpora kombinovaná s finančným nástrojom
Celková suma programových príspevkov vyplatená konečným prijímateľom	0 EUR	0 EUR
Ukazovateľ výstupu	Cieľová hodnota ukazovateľa	Dosiahnutá hodnota ukazovateľa
CO03 Počet podnikov, ktoré dostávajú finančnú podporu inú ako granty	5	0
O0307 Nárast zamestnanosti osôb z MRK v podporovaných podnikoch	30	0
Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych		
Celková suma vyčlenených programových príspevkov	292 500 EUR	
Celková suma vyplatených programových príspevkov	150 000 EUR	
Typ finančného produktu	Záruka	Iná podpora kombinovaná s finančným nástrojom
Celková suma programových príspevkov vyplatená konečným prijímateľom	0 EUR	0 EUR
Ukazovateľ výstupu	Cieľová hodnota ukazovateľa	Dosiahnutá hodnota ukazovateľa
CO03 Počet podnikov, ktoré dostávajú finančnú podporu inú ako granty	4	0
O0307 Nárast zamestnanosti osôb z MRK v podporovaných podnikoch	3	0
Slovak Investment Holding, a. s.		
Celková suma vyčlenených programových príspevkov	5 187 500 EUR	
Celková suma vyplatených programových príspevkov	1 947 303,48 EUR	
Typ finančného produktu	Kapitál (Dostupný Domov)	
Celková suma programových príspevkov vyplatená konečným prijímateľom	1 943 944,14 EUR	
Ukazovateľ výstupu	Cieľová hodnota ukazovateľa	Dosiahnutá hodnota ukazovateľa
O0194 Počet osôb z MRK využívajúcich zlepšené formy bývania	8	0

Zdroj: Výročná správa o vykonávaní OP Ľudské zdroje za rok 2021, vlastné spracovanie

Úverový nástroj na podporu aktivít sociálnej ekonomiky nezaznamenal v priebehu roka 2021 viditeľný pokrok aj kvôli oneskoreniam v procese VO v úvodných etapách implementácie:

- 28. 9. 2020 vyhodnotenie VO bolo uzavreté;
- 7. 10. 2020 dokumentácia bola odoslaná na ex ante kontrolu VO na ÚVO, RO a SO;
- 31. 5. 2021 ex ante kontrola VO ukončená zo strany ÚVO;
- 17. 6. 2021 ex ante kontrola VO ukončená zo strany RO;
- 24. 6. 2021 ex ante kontrola VO ukončená zo strany SO.

Z uvedených dátumov je evidentné, že kontrola VO trvala neúmerne dlho (takmer deväť mesiacov), dokonca dlhšie ako samotný proces súťaže od zverejnenia oznámenia po vyhodnotenie kritérií, podmienok účasti a zaslania žiadosti o kontrolu. Podľa vyjadrení SIH išlo predovšetkým o aktivity a oneskorenia zo strany ÚVO a RO, keďže SO neidentifikoval v procese kontroly žiadne nedostatky či problematické body. V dôsledku týchto prieťahov si Slovenská sporiteľňa ako víťazný uchádzač vyžiadala dodatočný čas na analýzu vzniknutej situácie vzhľadom na výrazné skrátenie investičného obdobia a zmluvu podpísala až 22. 11. 2021. Rozbehnutie implementačného mechanizmu a súvisiacich interných procesov sa tak posunulo a prvé úverové zmluvy boli podpísané až na jeseň 2022. K 30. 9. 2022 bolo zazmluvnených 29 úverov v celkovej sume 566 000 EUR; z toho je 17 úverov už čerpaných, a to vo výške 222 716,70 EUR. Keďže financovanie v tomto nástroji prebieha v rovnakom pomere medzi PO3 a PO6, konkrétne čerpanie z PO6 tvorí 111 358,35 EUR.

Podobne aj v implementácii **záručného nástroja pre sociálnu ekonomiku** bol dosiahnutý menší pokrok, ako sa pôvodne plánovalo kvôli omeškaniam v úvodnej fáze spôsobenými pandemiou. Z dôvodu nedosahovania zadaných výsledkov bola v roku 2022 zrušená zmluva s TISE. V priebehu roka 2021 boli poskytnuté prvé úvery, konkrétne trom podnikom:

- Error, s. r. o. – podnik poskytujúci servis telefónov, tabletov a počítačov v Trenčianskom kraji, zamestnaný **jeden príslušník MRK**;
- Luga Building s. r. o. – podnik zameraný na opracovanie drevnej hmoty a dreva v Košickom kraji, zamestnaný **jeden príslušník MRK**;
- Kompas – komunitné centrum v Nitrianskom kraji, zamestnaní **dva príslušníci MRK**.

K 30. 6. 2022 bolo celkové čerpanie prostriedkov PO6 vo výške 40 179,13 EUR; po prirátaní postupne vyplácanej úrokovej dotácie a technickej podpory by predpokladaná suma čerpania z PO6 za tieto úvery mala dosiahnuť 69 159,66 EUR.

V marci 2020 vznikol **Dostupný Domov**, j. s. a. založený akcionármi SIH, a. s. a Slovenskej sporiteľne a. s. Ku koncu roka 2020 bol realizovaný vklad SIH, a. s. do základného imania spoločnosti vo výške 1 800 000 EUR a v októbri 2021 bol vytvorený kapitálový vklad v sume 1 947 303,48 EUR.

K referenčnému dátumu 31. 12. 2021 obstaral Dostupný domov 18 bytov a poskytol ubytovanie prostredníctvom zvýhodneného nájmu 58 osobám, z čoho bolo 10 príslušníkov MRK (štyrom osobám v Bratislavskom samosprávnom kraji).³² Ide pritom buď o nadviazanie spolupráce s neziskovými organizáciami, ktoré pracujú so zraniteľnými skupinami obyvateľstva (príslušníci MRK, ľudia bez domova, atď.) a tie identifikujú vhodných klientov pre sociálne bývanie, alebo priamou spolupracou s klientmi. Dostupný Domov ako vlastník bytov sociálne služby klientom neposkytuje, tie zabezpečujú príslušné neziskové organizácie. Rovnako Dostupný Domov nevstupuje do výberového procesu klientov, hoci pri každom z nich udeľuje súhlas s podnájomom po tom, ako overí príslušné podmienky, ktoré musia jednotlivci spĺňať. V súvislosti s týmto procesom sa však objavujú prekážky pri vyplňaní Karty účastníka, ktorá obsahuje veľa citlivých údajov a klienti MRK ich odmietajú uvádzať.

Dostupný Domov má aktívnu a zmluvne ukotvenú spoluprácu s 13 organizáciami (hoci počet organizácií, s ktorými účinne spolupracuje, je väčší), pričom ide o kombináciu proaktívneho vyhľadávania vhodných partnerov, ale i prípady, v ktorých boli sami oslovení. Proces uzatvorenia

---

³² Bratislavský samosprávny kraj nepatrí medzi oprávnené územie aktivít PO6.

zmluvného vzťahu je pomerne komplexný, keďže má garantovať schopnosť danej organizácie výkonne aj operatívne zabezpečiť efektívne plnenie nájomnej zmluvy – nielen z pohľadu interného manažmentu organizácie, ale i z pohľadu samotných klientov – ich výberom, umiestnením aj úspešným priebehom nájomného vzťahu. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že napriek záujmu partnerských organizácií i jednotlivých klientov o umiestnenie v daných bytoch, je náročné ich obsadiť – a to z pohľadu schopnosti klientov úspešne zvládnuť samostatné bývanie aj s potrebnou finančnou/občianskou zodpovednosťou. Daný stav je pravdepodobným vysvetlením nízkeho obsadenia spomínaných 58 bytov príslušníkmi MRK. Cieľová skupina spoločnosti Dostupný Domov je pritom podstatne širšia a zahŕňa napríklad aj rodiny s malými deťmi, ktoré sú často pri hľadaní podnájmu znevýhodňované, či utečencov z Ukrajiny.³³

Napriek pôvodnému nastaveniu, podľa ktorého Dostupný Domov nevstupuje do aktívnej spolupráce so samotným klientom, terajšie fungovanie sa vyznačuje osobnou angažovanosťou jeho zamestnancov v individuálnych prípadoch zraniteľnej skupiny jednotlivcov. Napriek tomu, že ich aktivity nezahŕňajú poskytovanie sociálnych služieb, nejde ani o striktné administratívne zabezpečenie výhodných nájomov pre konečnú cieľovú skupinu. Zamestnanci Dostupného Domova sa pri vykonávaní bežných práv a povinností z pozície poskytovateľa nájmu dostávajú do úzkeho kontaktu s klientmi, poznajú ich osobné príbehy, čo im umožňuje individuálny prístup k nim. To sa následne prejavuje ich proaktívnym prístupom, napr. v čase súčasného zvyšovania cien energií pristupujú k zmene odberateľa priamo na klientov, keďže pre nich ako fyzické osoby to bude ekonomicky výhodnejšie.

Investícia vo forme kapitálového vkladu v roku 2021 priniesla nielen navýšenie personálnej kapacity spoločnosti z dvoch na siedmich stálych zamestnancov (tých dopĺňajú dve osoby zamestnané na dohodu o brigádnickej činnosti a externí konzultanti), ale i nové možnosti na potenciálne rozšírenie pôvodného investičného plánu, keď je ekonomickejšie obstaráť celé bytové domy v porovnaní s jednotlivými bytmi. Z pohľadu znevýhodnených skupín MRK však nejde o výhodné riešenie, keďže na základe doterajšej skúsenosti nie je možné predpokladať obsadenie všetkých voľných miest/bytov danou cieľovou skupinou. A v prípade, ak by sa to podarilo, takéto umiestnenie nerieši sociálne vylúčenie a priestorovú segregáciu príslušníkov MRK v samostatnom bytovom dome a je tak v ostrom kontraste s pôvodnou koncepciou integrácie príslušníkov MRK a 3D princípom.

Napriek tomu, že RO prejavuje ochotu navýšenia finančnej investície do Dostupného Domova aj prostredníctvom vyššie uvedeného prístupu k získaniu bytov, resp. celých bytových domov, takýto postup predstavuje veľké **riziko nevyužitia finančných prostriedkov určených na zlepšenie podmienok bývania cieľovej skupiny MRK a ich zacielenia na iné skupiny obyvateľstva**. Hoci sa v súčasnej hospodárskej situácii s rastúcimi cenami nehnuteľností a nákladmi na život výrazne rozširuje okruh zraniteľných skupín obyvateľstva aj vznikom pracujúcej chudoby a ich cieľnou podporou je nevyhnutné sa zaoberať, finančné prostriedky PO6 by mali nájsť uplatnenie v pôvodne zadefinovanej cieľovej skupine MRK, ktorá dlhodobo zápasí s kriticky nevhodnými a nežiaducimi formami bývania.

Zhrnutie evaluačnej otázky 7

Oneskorenia v úvodných etapách implementácie finančných nástrojov v PO6 mali negatívny vplyv aj na jej ďalší priebeh a ani v roku 2021 nebol zaznamenaný výraznejší pokrok. Mierny pokrok je možné evidovať v úverovom nástroji na podporu aktivít sociálnej ekonomiky v priebehu roka 2022 – k 30. 9. 2022 bolo zazmluvnených 29 úverov v celkovej sume 566 000 EUR; čerpanie z PO6 predstavuje 111 358,35 EUR. V rámci záručného nástroja pre sociálnu ekonomiku boli poskytnuté úvery trom podnikom.

³³ Kumulatívne ubytovali približne 70 utečencov z Ukrajiny, v októbri 2022 predĺžili nájomné zmluvy do februára 2023 približne 40 z nich; v prevažnej väčšine ide o matky s deťmi.

Dostupný Domov pokračoval v poskytovaní ubytovania zraniteľným skupinám obyvateľstva vrátane MRK; k 31. 12. 2021 poskytol zvýhodnený nájom 10 príslušníkom MRK (z toho štyrom osobám v Bratislavskom samosprávnom kraji). V priebehu roka 2021 zaznamenal aj investíciu, ktorú plánuje využiť nielen na obstaranie jednotlivých bytov, ale celých bytových domov. S tým súvisí aktuálne vysoké riziko presmerovania finančných zdrojov PO6 na inú cieľovú skupinu ako MRK.

3.8 EO8: Do akej miery sú použité finančné prostriedky primerané cieľom PO a využívané efektívne a hospodárne v zmysle stratégie finančného riadenia EŠIF?

Predmetom tejto EO je posúdenie efektívnosti aktivít, ktoré boli realizované v rámci PO6. Ako už bolo uvedené v súvisiacej EO6, objem disponibilných zdrojov PO6 sa v priebehu implementácie znížil – za zdroje EÚ bola celková alokácia znížená o 22 954 885 EUR, za národné zdroje išlo o sumu 4 050 863 EUR (spolu 27 005 748 EUR).

Za plnenie cieľov a dosahovanie plánovaných výsledkov sú považované dosiahnuté merateľné efekty, teda výstupy a výsledky realizovaných aktivít, ktoré je možné kvantifikovať:

- na úrovni projektov prostredníctvom zmluvne záväzných projektových ukazovateľov;
- na úrovni cieľov PO prostredníctvom sústavy MU výstupu a výsledku.

Efektívnosť a hospodárnosť je možné priebežne posúdiť cez úroveň plnenia cieľovej/aktuálnej hodnoty MU, vo vzťahu k alokovaným, kontrahovaným alebo čerpaným finančným prostriedkom, relevantným k danému MU. Podrobné údaje o fyzickom a finančnom pokroku k 31. 12. 2021 sú uvedené v EO1.

Keďže MU z projektovej úrovne sú agregované na úroveň OP do MU výstupu, je možné posúdiť pomocou nich príspevok EFRR k pokroku plnenia cieľov programu, a to z finančného, ako i vecného plnenia hlavných typov aktivít. Naopak, cieľové hodnoty MU výsledku PO6 (sedem špecifických ukazovateľov výsledku R) sa z projektovej úrovne neagregujú, ale vyplývajú zo zistení reálneho stavu v daných oblastiach. Zber relevantných štatistických zisťovaní je však naplánovaný až po roku 2022.

Je predpoklad, že pri priamom štatistickom zisťovaní sa v nameranej výslednej hodnote MU prejaví okrem cielených programových intervencií aj mnoho externých a synergických vplyvov. Je to pravdepodobným vysvetlením faktu, že napriek zníženej alokácii PO6 sa cieľové hodnoty MU výsledku nekorigovali – v očakávaní, že hodnoty sa podarí dosiahnuť vďaka synergickým účinkom komplexného prístupu implementácie projektov v PO5, prípadne ďalších intervencií. Z tohto dôvodu je v rámci aktuálneho hodnotenia efektívnosť využívania finančných prostriedkov posudzovaná výhradne na základe dosahovaných hodnôt MU výstupu (O).

Efektívnosť je posudzovaná z pohľadu dosahovaných hodnôt kľúčových MU výstupu PO6 a vyjadrená nákladmi na mernú jednotku príslušného MU. Ku konkrétnemu typu aktivít sú v nasledujúcej tabuľke priradené alokované, zazmluvnené a čerpané sumy NFP, z ktorých sú následne prepočítané tri kategórie nákladovej efektívnosti za relevantné MU výstupu k 31. 12. 2021 (pozri tabuľku 18).

Tabuľka 18: Prehľad alokovaných, zazmluvnených a čerpaných prostriedkov podľa typu aktivít PO6

Typ aktivít	Alokované prostriedky (EÚ zdroj + SR) v EUR	Zazmluvnené COV v EUR	Čerpané COV v EUR
Materské školy	136 470 588	85 413 633	25 800 511
Komunitné centrá	36 949 455	31 346 213	17 723 020
Pitná voda	29 058 824	8 688 607	1 902 584
Odpady	21 365 053	16 517 148	13 824 985
Prestupné bývanie	33 676 471	22 583 497	7 450
Cesty	55 294 118	39 375 539	303 376
Inžinierske siete	20 588 235	-	-
Finančné nástroje	51 218 254	13 571 195	6 785 598

Zdroj: MV SR, k 31. 12. 2021

Tabuľka 19: Prepočet efektívnosti vybraných MU výstupu vzhľadom na alokované, kontrahované a čerpané finančné zdroje PO6

Typ aktivít	Kód	Názov MU	Merná jednotka	Cieľ (2023)	Stav (2021)	Plnenie	Východisková efektívnosť ³⁴ (v EUR)	Ex ante efektívnosť ³⁵ (v EUR)	Priebežná efektívnosť ³⁶ (v EUR)
Odpady Prestupné bývanie Cesty Inžinierske siete	O0194	Počet osôb z MRK využívajúcich zlepšené formy bývania	osoby	41 131	53 370	130 %	3 183	1 908	265
Materské školy (spolu)	O0195	Počet postavených predškolských zariadení v obciach s prítomnosťou MRK	materská škola	69	15	22 %	1 977 835	1 237 879	1 720 034
	O0197	Počet renovovaných predškolských zariadení v obciach s prítomnosťou MRK	materská škola	105	36	34 %	1 299 720	813 463	716 681
	CO35	Kapacita podporovaných zariadení starostlivosti o deti alebo vzdelávacej infraštruktúry	osoby	12 876	3 641	28 %	10 599	6 634	7 086
Prestupné bývanie	O0199	Počet renovovaných domácností so zlepšenou klasifikáciou podľa spotreby energie	domácnosti	435	0	0 %	77 417	51 916	-
Komunitné centrá (spolu)	O0196	Počet nových zariadení sociálnej infraštruktúry	komunitné centrum	125	54	43 %	295 596	250 770	328 204
	O0198	Počet renovovaných zariadení sociálnej infraštruktúry	komunitné centrum	12	6	50 %	3 079 121	2 612 184	2 953 837
Pitná voda Inžinierske siete	CO18	Zvýšený počet obyvateľov so zlepšenou dodávkou vody	osoby	26 778	12 090	45 %	1 854	324	1 144
Verejné budovy (MŠ, KC, prestupné bývanie)	CO32	Zníženie ročnej spotreby primárnej energie vo verejných budovách	kWh ročne	10 000 000	5 301 277	53 %	17	12	8
	CO34	Odhadované ročné zníženie emisií skleníkových plynov	tony ekvivalentu CO2	3 000	7 427	248 %	69 032	46 448	5 861
Sociálne podniky	CO01	Výrobné investície: Počet podnikov, ktorým sa poskytuje podpora	podniky	10	0	0 %	1 357 120	1 357 120	-
	CO03	Výrobné investície: Počet podnikov, ktoré dostávajú finančnú podporu inú ako granty	podniky	10	0	0 %	1 357 120	1 357 120	-
	O0307	Nárast zamestnanosti osôb z MRK v podporovaných podnikoch	FTE	51	0	0 %	266 102	266 102	-

Zdroj: MV SR, k 31. 12. 2021, vlastné spracovanie

³⁴ Alokované prostriedky/cieľová hodnota MU 2023

³⁵ Zazmluvnené prostriedky/cieľová hodnota MU 2023

³⁶ Čerpané COV/aktuálna hodnota MU k 31. 12. 2021

Tabuľka vyššie uvádza tri kategórie nákladovej efektívnosti:

- a) **východisková efektívnosť** ako pomer alokovaných finančných prostriedkov a cieľových hodnôt sledovaných MU;
- b) **ex ante efektívnosť** ako pomer agregovaného kontrahovania NFP a cieľových hodnôt sledovaných MU;
- c) **priebežná efektívnosť** ako pomer agregovaného čerpania NFP a aktuálne dosiahnutých hodnôt sledovaných MU k 31. 12. 2021.

Najpresnejším prepočtom nákladovej efektívnosti je **ex post efektívnosť**, ktorá zobrazuje pomer reálne vynaložených výdavkov riadne ukončených projektov a reálne dosiahnutých hodnôt sledovaných MU. Tento spôsob vyjadrenia však bude môcť byť realizovaný až po riadnom ukončení dostatočného množstva projektov. Obzvlášť to platí pre intervencie PO6, keďže hodnoty MU investičných projektov sú napĺňané až po ukončení projektu, resp. dokončení stavebného diela.

Východisková efektívnosť predstavuje predpokladanú hodnotu jednotkových nákladov v čase projektovania cieľovej hodnoty MU, resp. pri jej úprave v rámci poslednej revízie OP. Podľa údajov v tabuľke je priebežná efektívnosť vo viacerých prípadoch výrazne nižšia ako východisková aj ex ante efektívnosť (s výnimkou O0196), čo by poukazovalo na vysokú nákladovú efektívnosť a hospodárnosť realizovaných intervencií. V danom prípade je však tento stav **spôsobený nízkou úrovňou čerpania** zazmluvnených prostriedkov. Okrem MU CO18, kde miera čerpania oproti zazmluvneným prostriedkom dosahuje takmer 170 %, a MU O0196 a O0198 (miera čerpania dosahuje 60 %), sú čerpané prostriedky príliš nízke, čo **skresľuje výsledky vysokej priebežnej efektívnosti**. Jej reprezentatívnosť sa bude zvyšovať až s rastúcou mierou čerpania finančných prostriedkov.

Napríklad pri MU O0197 je evidentná značná nákladová „nadprojekcia“ (projektovaná hodnota 1 299 720 oproti 716 681 na základe reálneho čerpania, podobne pri MU O0194 (projektovaná hodnota 3 183 EUR/osoba oproti 265 EUR/osoba na základe reálneho čerpania). Tento MU je navyše pomerne súhrnný, keďže integruje účinky viacerých intervencií ako bývanie, odpadov, pozemných komunikácií či inžinierskych sietí.

To, že sa výpovedná hodnota priebežnej efektívnosti zvyšuje s rastúcou mierou čerpania, potvrdzujú napríklad hodnoty MU CO18. Kým k 31. 12. 2020 bol rozdiel medzi projektovanou a reálnou hodnotou priebežnej efektívnosti 18-násobný (3 664 EUR/osoba oproti 200 EUR/osoba), k 31. 12. 2021 sa zvýšeným čerpaním hodnoty východiskovej a priebežnej efektívnosti priblížili (1 854 EUR/osoba oproti 1 144 EUR/osoba).

V danej etape implementácie sa najviac k reálnej nákladovosti na mernú jednotku MU približujú prepočítané hodnoty ex ante efektívnosti. Jej výpovedná hodnota sa zvyšuje, ak sú hodnoty sledovaných MU dosahované pri vysokej miere kontrahovania. Na základe prepočítaných hodnôt je možné predbežne konštatovať, že **použité (kontrahované a čerpané) finančné zdroje v rámci IP 6.1 sú využívané efektívne a primerane cieľom**. Ide o orientačné prepočty, ktoré sú pri viacerých MU obmedzené nízkou hodnotou čerpania a pri jednom MU nulovým plnením (O0199). Z toho dôvodu je vhodné posúdenie efektívnosti zopakovať v čase, keď bude väčšina projektov ukončená a väčšina finančných zdrojov vyčerpaná.

Efektívnosť implementácie je možné posudzovať aj z **administratívneho hľadiska**, keď sa vyhodnocuje úspešnosť prechodu ŽoNFP medzi jednotlivými fázami implementačného cyklu od jej prijatia až po čerpanie finančných prostriedkov. V tomto zmysle neúspešné ŽoNFP, ako aj mimoriadne ukončené projekty, predstavujú nadbytočne vynaložené úsilie na strane žiadateľa aj poskytovateľa (kvantifikovateľné z pohľadu zdrojov personálnych kapacít). Ambíciou je preto minimalizovať aktivity, ktoré neprispievajú k plneniu stanovených cieľov, a tým optimalizovať vynaložené kapacity pri ich dosahovaní.

K 31. 12. 2021 bol vo **fáze schvaľovania** podiel schválených oproti prijatým ŽoNFP 61 %, čo znamená pomerne veľký výpadok projektových zámerov. Vo **fáze kontrahovania** sa tento podiel zvyšuje na pozitívnych 89 %, pričom podiel mimoriadne ukončených projektov predstavuje 7 %. Naopak, vo **fáze čerpania** je úroveň kriticky nízka a nedosahuje ani tretinu zazmluvnených prostriedkov (26 %), čo má nepriaznivý vplyv na celkovú administratívnu efektívnosť PO.

S efektívnosťou implementácie úzko súvisí **hospodárnosť realizovaných výdavkov**. Na úrovni projektu sa hospodárnosťou rozumie minimalizácia výdavkov nevyhnutných na realizáciu projektu pri rešpektovaní cieľov projektu a všetkých stanovených podmienok. Dodržanie zásady hospodárnosti znamená, že žiadateľ/prijímateľ pri zabezpečení realizácie projektu postupuje čo najhospodárnejšie, teda náklady na akúkoľvek pred-realizačnú, realizačnú či po-realizačnú fázu projektu sú minimálne možné na to, aby bol dosiahnutý cieľ projektu. V kontexte realizácie projektu to znamená, že finančné prostriedky sú vynaložené v správnom čase, vo vhodnom množstve, kvalite a za ekonomicky najvýhodnejšiu alebo najnižšiu cenu.

Dôležitým nástrojom zaistenia efektívnosti a hospodárnosti predpokladaných výdavkov projektu je súbor vybraných podmienok oprávnenosti konkrétnej výzvy, ktoré musí ŽoNFP spĺňať. Tieto sú následne overené a posúdené v procese odborného hodnotenia ŽoNFP. Hospodárnosť a efektívnosť výdavkov projektu posudzuje komplexne na úrovni RO alebo SO, a to najmä v rámci nasledovných procesov:

- **pri príprave výzvy** – nastavením benchmarkov a finančných limitov;
- **pri odbornom hodnotení predložených projektových zámerov a ŽoNFP** – posúdenie oprávnenosti výdavkov projektu v nadväznosti na ciele projektu zabezpečuje, aby projekt, ktorý nespĺňa podmienky hospodárnosti a efektívnosti, nemohol byť schválený;
- **pri kontrole pred podpisom zmluvy o poskytnutí NFP** – výška NFP je určená na základe posúdenia výšky jednotlivých výdavkov s ohľadom na pravidlá posudzovania hospodárnosti a efektívnosti;
- **pri kontrole VO;**
- **pri kontrole predložených ŽoP** – posudzovanie súladu medzi deklarovanými výdavkami a zmluvou o poskytnutí NFP.

Takýto postup umožňujúci viacstupňovú kontrolu je zakotvený v *Systéme riadenia EŠIF*, ktorý definuje štandardné základné procesy a postupy zabezpečujúce harmonizované uplatňovanie pravidiel pri poskytovaní príspevkov OP. Aktualizáciu tohto systému vykonáva CKO v súlade s postupom upraveným v rámci kompetencií CKO; od júna 2022 je v platnosti 12. verzia Systému riadenia EŠIF.³⁷

Jednotlivé hodnotiace kritériá ŽoNFP sú definované v závislosti od charakteru podporovaných intervencií, avšak zadanými hodnotiacimi kritériami musia byť overené minimálne nasledujúce oblasti:

- príspevok predloženého projektu k cieľom a výsledkom OP a PO;
- navrhovaný spôsob realizácie projektu – prepojenie aktivít s výsledkami a cieľmi projektu, posúdenie ich vhodnosti;
- administratívna a prevádzková kapacita žiadateľa – dostatočné administratívne, prípadne odborné kapacity žiadateľa na riadenie a realizáciu projektu;
- finančná a ekonomická stránka projektu – oprávnenosť navrhovaných výdavkov, overenie ich hospodárnosti a efektívnosti.

---

³⁷ CKO. 2022. *Systém riadenia EŠIF, verzia 12.*

Všeobecné zásady a podmienky na dodržiavanie princípov hospodárnosti uvádza *Príručka k oprávnenosti výdavkov pre PO6*, ktorá v tomto zmysle jasne ustanovuje žiadateľovi/prijímateľovi povinnosť zachovávať zásadu hospodárnosti.³⁸ Každý výdavok tak musí byť predmetom posúdenia hospodárnosti aspoň raz, pričom prvé posúdenie vykoná SO najneskôr pred jeho prvým preplatením. SO tak posudzuje oprávnenosť výdavkov ŽoNFP/projektu aspoň v jednej z nasledujúcich etáp: i) konanie o ŽoNFP, ii) VO/obstarávanie, iii) realizácia projektu.³⁹

Spomínaná príručka poskytuje aj všeobecné **zásady pri uplatňovaní benchmarkov a finančných limitov**, ktoré predstavujú ďalšie uistenie o primeranosti, hospodárnosti a efektívnosti predkladaných projektových zámerov, konkrétne v procese konania o ŽoNFP. Finančným limitom je ohraničená hodnota oprávnenosti výdavkov a jeho dodržaním sa daný výdavok považuje za hospodárny. Benchmarky vyjadrujú referenčnú hodnotu jednotky stanovenú na optimálnej, resp. akceptovateľnej úrovni hospodárnosti; predstavujú maximálnu prípustnú hodnotu za optimálnych podmienok. V prípade špecifických podmienok a prekročenia referenčnej hodnoty benchmarku (a prípadne aj finančných limitov) je žiadateľ povinný túto skutočnosť zdôvodniť. SO je však oprávnený akceptovať prekročenie benchmarku len v prípade, ak je toto prekročenie objektívne zdôvodnené, a teda vyplýva zo stavebno-technických, technologických, prírodných, časových alebo iných dôvodov.

Konkrétne hodnoty finančných limitov, ako aj benchmarkov, uvádzajú jednotlivé výzvy a ako už bolo spomenuté, práve tieto boli predmetom viacerých zmien (zvyšovania) počas roka 2021.

Vo fáze implementácie je overenie hospodárnosti výdavkov postavené najmä na **kontrole realizácie procesov VO/O**, ktorou SO kontroluje dodržiavanie základných princípov VO/O stanovených v *Jednotnej príručke pre žiadateľov/prijímateľov k procesu a kontrole VO/O*. Podľa nich je nevyhnutné garantovať:

- rovnaké zaobchádzanie;
- nediskrimináciu hospodárskych subjektov;
- transparentnosť vrátane vylúčenia konfliktu záujmov;
- hospodárnosť a efektívnosť;
- proporcionalitu.⁴⁰

V tejto súvislosti je kľúčovým materiálom aj *Metodický pokyn CKO č. 18 k overovaniu hospodárnosti výdavkov*, ktorý stanovuje minimálne štandardy pre posúdenie hospodárnosti výdavkov a má záväzný charakter. Podľa neho sa hospodárnosť výdavkov uskutočňuje najmä nasledujúcimi postupmi:

- limitmi alebo benchmarkom stanovenými v konkrétnej výzve;
- odborným posudkom/úkonom znalca/štátnou expertízou;
- prieskumom trhu;
- ukončeným VO alebo obstarávaním.⁴¹

Pomocným ukazovateľom pri posudzovaní hospodárnosti môže byť aj priemerná suma NFP na jeden realizovaný projekt. Porovnanie tejto priemernej hodnoty medzi jednotlivými výzvami v PO6 uvádza nasledujúca tabuľka.

---

³⁸ Na úrovni projektu sa hospodárnosťou rozumie minimalizácia výdavkov nevyhnutných na realizáciu projektu pri rešpektovaní cieľov projektu.

³⁹ MV SR. 2022. *Príručka k oprávnenosti výdavkov pre PO6*.

⁴⁰ CKO. 2022. *Jednotná príručka pre žiadateľov/prijímateľov k procesu a kontrole verejného obstarávania/obstarávania*.

⁴¹ CKO. 2019. *Metodický pokyn CKO č. 18 k overovaniu hospodárnosti výdavkov*.

Tabuľka 20: Prehľad priemernej sumy NFP vo výzvach PO6

Výzva	Počet zazmluvnených projektov	Kontrahované NFP v EUR	Priemerná suma NFP na projekt v EUR
Materské školy 1a (150)	29	12 611 214	434 869
Materské školy 1b (mimo 150)	21	5 622 453	267 736
Materské školy 2	66	36 781 627	557 297
Materské školy 3	47	26 127 657	555 908
Materské školy spolu	163	81 142 951	497 810
Komunitné centrá	52	12 936 478	248 778
Komunitné centrá (MNO)	75	16 842 424	224 566
Komunitné centrá spolu	127	29 778 902	234 480
Pitná voda 1	31	2 208 964	71 257
Pitná voda 2	46	6 044 141	131 394
Pitná voda spolu	77	8 253 105	107 183
Odpady	130	15 691 290	120 702
Prestupné bývanie	23	21 454 323	932 797
Cesty	147	37 406 762	254 468
Cesty 2	0	0	0
CURI	11	1 925 076	175 007
Prestupné bývanie CURI	0	0	0
Inžinierske siete	0	0	0

Zdroj: MV SR k 31. 12. 2021, vlastné spracovanie

Rovnako ako v predchádzajúcom roku, aj k 31. 12. 2021 vychádza najvyšší priemerný NFP na jeden schválený projekt pri podpore prestupného bývania (932 797 EUR) a následne pri podpore MŠ (497 810 EUR). Medzi obdobnými výzvami je zrejмый trend postupného nárastu priemernej výšky NFP, ktorý súvisí s dodatočným zvyšovaním benchmarkov a finančných limitov v rámci novších výziev (viac informácií v EO5). V porovnaní s predchádzajúcim rokom zostal najmarkantnejší rozdiel pri výzve MŠ 1b a výzve MŠ 2 (nárast priemerného NFP o 108 %) a pri výzvach na pitnú vodu, kde sa daný rozdiel ešte zvýšil (nárast priemerného NFP o 84 %; k 31. 12. 2020 nárast o 74 %).

Z uvedeného je evidentné, že **system na zabezpečenie hospodárnosti výdavkov je nastavený komplexne** a umožňuje kontrolu a overovanie na viacerých úrovniach počas implementácie projektov. V tejto súvislosti je však potrebné zmieniť aj dopad týchto rozsiahlych procesov na administratívne kapacity SO, ktorý výrazne pociťuje ich nedostatok. V rámci SO pretrvávajú nepostačujúca kapacita na vykonávanie kontrol VO/O, pričom situácia sa zhoršila aj ich fluktuáciou po spustení administrácie nového programového obdobia. To spôsobuje ešte výraznejšie spomalenie procesov, nedodržanie lehôt pre výkon kontroly VO/O, hromadenie žiadostí pre výkon kontroly VO/O a oneskorenie v ich schvaľovaní. Keďže na uistenie hospodárnosti výdavkov deklarovaných v ŽoP je potrebná ukončená kontrola VO/O, tento stav spôsobuje aj omeškanie podávania a schvaľovania ŽoP s negatívnym dopadom na čerpanie finančných prostriedkov.

Zhrnutie evaluačnej otázky 8

Efektívnosť plnenia cieľov PO6 posudzovaná dosiahnutými hodnotami MU výstupu je k 31. 12. 2021 pomerne nízka, keďže väčšina sledovaných MU nedosahuje ani 50% plnenie. Vysoká prepočítaná priebežná efektívnosť je skreslená nízkou mierou čerpania finančných prostriedkov a jej reprezentatívnosť sa bude zvyšovať až s rastúcim čerpaním finančných zdrojov PO6.

Keďže miera kontrahovania v PO6 je podstatne vyššia, v danej etape implementácie sa najviac k reálnej nákladovosti na mernú jednotku MU približujú hodnoty ex ante efektívnosti. Je tak možné predbežne konštatovať, že použité finančné prostriedky v rámci IP 6.1 sú využívané efektívne a primerane cieľom.

Nízka miera čerpania má negatívny dopad aj na efektívnosť PO6 z administratívneho hľadiska, keďže predstavuje vynaložené úsilie a viazané personálne kapacity zatiaľ bez dosiahnutia plánovaných výsledkov. Administratívnu efektívnosť znižuje aj pomerne veľký výpadok projektových zámerov – takmer 40 % podaných ŽoNFP bolo k 31. 12. 2021 neschválených.

Hospodárnosť realizovaných výdavkov je zabezpečovaná na viacerých úrovniach a etapách implementácie projektových zámerov a samotných projektov. Daný systém je nastavený komplexne a vychádza z viacerých záväzných dokumentov a nariadení. Rozsah kontrol a súvisiacich úkonov však nie je reflektovaný v adekvátne nastavených personálnych kapacitách SO a má negatívny dopad na predlžovanie lehôt, oneskorenie schvaľovania VO/O a následne pomalé čerpanie finančných prostriedkov PO6.

4 Odporúčania

V rámci predchádzajúcich etáp hodnotenia boli spracované zistenia a odporúčania, ako minimalizovať identifikované riziká a optimalizovať implementáciu PO6. Odporúčané opatrenia sa zameriavali na aktuálne programové obdobie, ale i na prípravu nového programového obdobia 2021 – 2027.

Na základe týchto podkladov SO vypracoval súbor opatrení a prevažnú časť z nich plánuje realizovať, prípadne už podnikol konkrétne kroky na dosiahnutie odporúčaných zmien. Prehľad prijatých opatrení k výsledkom predchádzajúcej etapy hodnotenia uvádza nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 21: Prehľad zistení, odporúčaní a prijatých opatrení k 2. etape hodnotenia pokroku k naplneniu cieľov PO6

Hlavné zistenia	Hlavné odporúčania	Prijaté opatrenia
Vysoký podiel obcí z Atlasu RK bez investičnej pomoci z PO6 z hľadiska potenciálnych žiadateľov o projekty PO6	Primárnu pozornosť treba zamerať na 31 nezapojených obcí z prvej 150 a na nezapojené obce s vysokým podielom obyvateľov MRK.	<ul style="list-style-type: none"> • V súčasnosti ostáva 16 obcí, ktoré sa do výziev PO6 nezapojili. ÚSVRK prostredníctvom siete regionálnych kancelárií bude zabezpečovať informovanosť dotknutých obcí o vyhlásených výzvach. • SO MV SR vytvorilo podmienky na zníženie finančnej spoluúčasti na projektoch, čím sa zvýšia možnosti obcí pre zapojenie sa do projektov. • V rámci nového obdobia je navrhnuté 0% spolufinancovanie v prípade obcí z Atlasu RK, čo má rovnako motivovať k vyššej zapojenosti obcí z Atlasu MRK a aj zo 150 obcí.
Zdlhavý proces prípravy a kontroly VO	Je potrebné vypracovať a zverejniť vzorovú dokumentáciu k zadávaniu zákaziek na stavebné práce pre potrebu zjednotenia prístupu žiadateľov/prijímateľov pri príprave dokumentácie k VO. Eliminujú sa tak nedostatky v dokumentácii k VO a skráti sa čas určený na kontrolu VO. Je potrebné posilniť administratívne kapacity na kontrolu VO.	<ul style="list-style-type: none"> • Vzorová Výzva na predkladanie ponúk pre zákazku s nízkou hodnotou, ako aj Vzorové súťažné podklady pre podlimitnú zákazku, boli vypracované a zverejnené 21. 7. 2021 na webovom sídle MV SR. • MV SR zabezpečilo školenia pre prijímateľov a kompetentné osoby zodpovedné za proces VO poverené prijímateľom.

Zdroj: Súhrnná správa o aktivitách hodnotenia a výsledkoch hodnotení OP LZ za rok 2021

Z pohľadu plánovaných opatrení, ktoré uvádza tabuľka nižšie a ktoré sa do veľkej miery týkajú nového programového obdobia, nastali **zmeny implementačnej štruktúry** oproti aktuálnemu stavu. Uznesením vlády SR č. 329 z 27. 5. 2020 bol Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (k 1. 7. 2021 MIRRI SR) určený ako RO pre OP Slovensko. Zároveň došlo k zmene kompetencií pre oblasť MRK, keďže túto funkciu bude zastávať Úrad vlády SR (kam sa v roku 2021 presunul ÚSVRK) a s MV SR ako SO pre oblasť MRK sa v novom programovom období nepočíta. Nepriaznivý stav personálnych kapacít na SO sa tak prehĺbil a bola zaznamenaná vyššia fluktuácia zamestnancov na iné orgány. Z pohľadu doterajších skúseností a ponaučení z implementačnej praxe bude nevyhnutné venovať pozornosť tomu, aby sa neupustilo od zámerov realizovať plánované opatrenia, ktoré vyplynuli okrem iného aj z hodnotení pokroku k naplneniu cieľov PO6.

Tabuľka 22: Prehľad zistení, odporúčaní a plánovaných opatrení k 2. etape hodnotenia pokroku k naplneniu cieľov PO6

Hlavné zistenia	Hlavné odporúčania	Plánované opatrenia
Nízka intenzita implementácie projektov	Zvýšiť výkonnosť jednotlivých druhov kontrol v rámci schvaľovania ŽoP a zmenových konaní prijímateľov, zrýchliť kontrahovania už schválených ŽoP, zvážiť posilnenie, resp. prehodnotenie systému práce administratívnych kapacít, prerozdeliť agendu medzi jednotlivé oddelenia SO. V prípade ďalších obmedzení v dôsledku pandémie COVID-19 je potrebné mať záložný plán na zabezpečenie kľúčových kontrolných procesov aj bez fyzickej kontroly na mieste.	<ul style="list-style-type: none"> Aktuálne sa pripravujú výberové konania, ktorých cieľom je obsadiť voľné miesta a posilniť tak administratívne kapacity a prerozdeliť projekty medzi viacero PM. S postupným ukončovaním výziev bude ukončovaná činnosť v rámci administratívnej kontroly a hodnotenia projektov, čím bude možné presunúť voľné administratívne kapacity na implementáciu projektov. Rovnako tak postupným ukončovaním projektov v rámci neinvestičných projektov bude možné rozdelenie agendy medzi implementačnými oddeleniami.
Riziko nenaplnenia ukazovateľov zámeru	Systematickejšie a priebežne pracovať so samosprávami v rámci Atlasu RK a neobmedzovať sa pritom len na ich dostatočnú informovanosť. Je potrebné hľadať konkrétne mechanizmy na zvýšenie dostupnej administratívno-technickej podpory žiadateľov a zvýšenej zainteresovanosti poskytovateľa na výsledkoch realizovaných intervencií. Tiež je potrebná vyššia zainteresovanosť regionálnych kancelárií ÚSVRK a podľa možností aj spolupráca s jednotlivými partnerskými organizáciami a subjektmi, ktoré sa venujú činnostiam pre MRK.	<ul style="list-style-type: none"> Mechanizmus na zvýšenie dostupnej administratívno-technickej podpory na základe odporúčaní a skúseností bude riešený v novom programovom období 2021 – 2027. V súčasnom období je administratívno-technická podpora riešená prostredníctvom oprávnenosti výdavkov na prípravu ŽoNFP a riadenie projektu, ako aj ďalších podporných aktivít, ktoré sú oprávnené na financovanie z projektu. ÚSVRK prostredníctvom siete regionálnych kancelárií bude zabezpečovať informovanosť obcí o vyhlásených výzvach.
Nepresné vykazovanie údajov vo výročných a záverečných monitorovacích správach	V rámci predkladania a schvaľovania výročných a záverečných monitorovacích správ od prijímateľov je potrebné zabezpečiť, aby sa údaje zo všetkých projektov v sledovanom období dostali do systému ITMS2014+ a vykazovanie bolo čo najpresnejšie.	<ul style="list-style-type: none"> PM na oddelení implementácie budú poučení, aby zvýšili pozornosť nad dodržiavaním termínov a aby žiadateľov vyzvali v prípade nedodržania termínov. Zároveň bude súčasťou poučenia identifikovanie najčastejších nedostatkov v monitorovacích správach, o čom budú prijímatelia zo strany PM informovaní, aby sa predišlo ďalším pochybeniam.
Nedostatok administratívnych kapacít na urýchlenie implementácie PO	Je potrebné posilnenie administratívnych kapacít v rámci prípravy implementačného rámca pre nové programové obdobie na zrýchlenie prípravy a rozbeh výkonnejšieho implementačného aparátu a na potrebnú zvýšenú administratívnu podporu pre žiadateľov (mestá a obce).	<ul style="list-style-type: none"> V novom programovom období sa plánuje posilnenie administratívnych kapacít na niekoľkých úrovniach. Bude posilnená kapacita SO a zároveň budú v jednotlivých krajoch fungovať experti v rámci regionálnych centier MIRRI. Plánuje sa zlepšenie absorpčnej schopnosti realizáciou NP, ktorý bude asistovať obciam pri príprave, realizácii a vyhodnotení projektov a projektových zámerov vrátane projektovej dokumentácie a procesu VO.
Alokácie a čiastkové ciele nie sú nastavené optimálne	Je nevyhnutná dôslednejšia analýza slabých miest implementačnej praxe a podrobnejšie poznanie kontextu a špecifik konkrétnych území a samospráv, ktoré zásadným spôsobom	<ul style="list-style-type: none"> Plánovanie investícií bude vychádzať z reálnych potrieb samospráv a ich schopnosti riadiť intervencie z EFRR. V tých obciach, ktoré nemajú záujem o riešenie

	určujú výšku potrieb a absorpčnú kapacitu potenciálnych žiadateľov (poznatie kľúčových problémov a limitov samospráv a ich záujmu o riešenie problémov MRK, motivácia sa zapájať a spolupracovať).	situácie, sa uvažuje o prebratí zodpovednosti štátom, konkrétne implementačnou jednotkou, ktorá bude riadiť tvrdé investície v týchto dotknutých obciach.
Nedostatočné riešenie otázky nevhodných foriem bývania	Je potrebné komplexné plánovanie budúcich intervencií pre MRK tak, aby nebolo možné obchádzať riešenie otázky nevhodných foriem bývania MRK ako pri súčasnom nastavení PO6, keď sa väčšina samospráv vyhýba podpore bývania.	<ul style="list-style-type: none"> Komplexné investície budú vo vybraných obciach riešené z pohľadu všetkých potrieb a bude im predchádzať komunitný plán rozvoja. Ten bude zahŕňať všetky oblasti, ktoré je potrebné riešiť v celej sídelnej komunite. Zároveň sa uvažuje o podpore nových, inovatívnych prístupov pri riešení otázok bývania.
Nedostatočné sledovanie vplyvu intervencie na pokrok v zlepšovaní stavu obydľí MRK oddelene od okolitej infraštruktúry	Odporúča sa upraviť definíciu MU <i>00194 Počet osôb z MRK využívajúcich zlepšené formy bývania</i> , resp. zaviesť špecifický MU týkajúci sa výlučne intervencie obydľí, ktoré MRK vnímajú ako najdôležitejšiu potrebu pre zlepšenie kvality života a sociálnej integrácie.	<ul style="list-style-type: none"> V novom programovom období sa uvažuje o zjednodušení pri definícii MU. Podnet bude rozpracovaný pri návrhu nových MU pre programové obdobie 2021 – 2027.
Absentuje alternatívny implementačný mechanizmus na zabezpečenie realizácie potrebných investícií v osídleniach MRK v prípade nezájmu zo strany samospráv	Bolo by vhodné vytvorenie systému opatrení, ktorými bude možné podmieniť alebo zvýhodniť čerpanie zdrojov z EŠIF realizáciou kriticky dôležitých intervencií, napr. v prípade niektorých samospráv možnosť zrušenia povinného spolufinancovania 5 %, resp. jeho prenesenie na štát.	<ul style="list-style-type: none"> V tých obciach, ktoré nemajú záujem o riešenie situácie, sa uvažuje o prebratí zodpovednosti štátom, konkrétne implementačnou jednotkou, ktorá bude riadiť tvrdé investície v týchto dotknutých obciach. V rámci nového obdobia je navrhnuté 0% spolufinancovanie v prípade obcí z Atlasu MRK.

Zdroj: Súhrnná správa o aktivitách hodnotenia a výsledkoch hodnotení OP LŽ za rok 2021

Uvedené zistenia, ako aj odporúčania, sú naďalej relevantné a súčasné tretie hodnotenie pokroku k naplneniu cieľov PO6 neprinieslo ďalšie/odlišné zistenia od tých, ktoré boli zahrnuté v predchádzajúcich hodnotiacich správach. V nadväznosti na prijaté, resp. plánované opatrenia uvedené vyššie a aktuálny vývoj situácie je potrebné zdôrazniť nasledujúce odporúčania.

Zistenie: nedostatočné personálne kapacity na SO

Je potrebné akútne hľadať možnosti **posilnenia personálnych kapacít** na SO na zintenzívnenie implementačných procesov vrátane výkonnosti jednotlivých druhov kontrol (napr. kontrola VO) tak, aby sa minimalizovali súčasné procesné omeškania a zvýšila sa úroveň čerpania finančných prostriedkov PO.

Zistenie: veľké riziko mimoriadneho ukončovania zazmluvnených projektov

Vzhľadom na pokročilú fázu implementácie a objem kontrahovaných prostriedkov vo výške viac ako 35 mil. EUR je nevyhnutné **prioritne poskytnúť cieľnú podporu implementácie zazmluvnených, no neaktívnych projektov** tak, aby sa riziko ich mimoriadneho ukončovania znížilo. Nadväzne na to je potrebné, aby SO vyvinul úsilie smerom k žiadateľom na čo najskoršie vyjasnenie situácie všetkých „spiacich projektov“ a vyhodnotenie, či sú jednotlivé projekty realizovateľné alebo nie. Nerealizovateľné projekty by následne mohli byť nahradené projektmi zo zásobníka, resp. voľné zdroje by bolo možné realokovať, čím by sa znížilo riziko decommitmentu.

Zistenie: vysoká absorpčná kapacita intervencií PO6

Napriek kriticky nízkej miere riadne ukončených projektov v PO6, zaznamenaný dopyt a sumy prijatých ŽoNFP potvrdzujú, že investičné potreby v obciach s prítomnosťou MRK a **špecifické intervencie pre danú cieľovú skupinu je nevyhnutné prioritizovať** aj v budúcom programovom období.

Zistenie: pomerne nízka priemerná úspešnosť prijatých ŽoNFP zo strany potenciálnych žiadateľov

SO vyvinul úsilie na poskytovanie podpory a pomoci potenciálnym žiadateľom o NFP prípravou a zverejnením vzorových materiálov, pomocných podkladov a dokumentácie, ako aj realizáciou relevantných školení. V tomto úsilí sa odporúča naďalej pokračovať tak, aby sa **priemerná miera úspešnosti prijatých ŽoNFP zvýšila, eliminovali sa nedostatky vyskytujúce sa v priebehu administrácie zazmluvnených projektov** a zrýchlili sa tak nadväzujúce schvaľovacie procesy a intenzita čerpania finančných prostriedkov. Zároveň sa odporúča zavedenie evidencie stiahnutých a opätovne podaných ŽoNFP, čo umožní presnejšie vykazovanie neúspešných žiadostí.

Zistenie: vysoká miera duplicitného podávania ŽoNFP

V súvislosti s predchádzajúcim odporúčaním je tiež potrebné zamerať sa na minimalizovanie počtu neúplných ŽoNFP, v ktorých sa žiadatelia spoliehajú na dodatočné získanie potrebných dokumentov na splnenie podmienok poskytnutia príspevku. Ak je častým príkladom chýbajúcich dokumentov napríklad stavebné povolenie, bolo by vhodné podmieniť podanie ŽoNFP predložením daného povolenia a vylúčiť ŽoNFP, ktoré toto povolenie neobsahujú ako súčasť doručenej ŽoNFP (nie ako súčasť doplnenia). Dané opatrenie môže mať pozitívny dopad na administratívne kapacity SO MV SR, ktoré tak nebudú viazané opakovaným spracovávaním duplicitne podaných ŽoNFP.

Zistenie: nezáujem niektorých samospráv realizovať potrebné investície napriek kritickému stavu osídlení MRK

Odporúča sa vytvoriť systém opatrení na zvýhodnenie či dokonca podmienenie využívania ostatných zdrojov EŠIF realizáciou kľúčových intervencií, ktoré by zlepšili nepriaznivý stav v segregovaných RK, a to aj **v prípade absencie záujmu zo strany miestnej samosprávy** o tieto investície. Je potrebné **komplexné plánovanie týchto investícií** vrátane tých, ktoré sú zamerané na nevhodné formy bývania príslušníkov MRK.

Zistenie: potreba upresnenia definícií, východiskových a cieľových hodnôt kľúčových MU

Smerom k novému programovému obdobiu je potrebné **prehodnotiť a precizovať sústavu relevantných MU, ich definície a prepočty východiskových a cieľových hodnôt** opierať o zistenia a skúsenosti z implementácie PO6, dosiahnutý pokrok a najnovší vývoj v konkrétnych oblastiach investovania v obciach s MRK.

5 Prílohy

Príloha 1 – Evaluačná matica

Príloha 2 – Teória zmeny (samostatný dokument)

Príloha 3 – Zoznam osôb, s ktorými bol vedený rozhovor

Príloha 4 – Použité zdroje informácií

5.1 Príloha 1 – Evaluačná matica

Hodnotiace otázky	Posudzovacie kritériá	Ukazovatele	Zdroje dát	Zvolená metodika zberu a analýzy
<i>1a. Posúdenie naplňania špecifických cieľov PO Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít v rámci OP ĽZ:</i>				
1. Do akej miery sa naplňajú spoločné a programovo špecifické ukazovatele PO Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít v rámci OP ĽZ?	Naplňanie cieľových hodnôt ukazovateľov (spoločné a programovo špecifické) Prognóza naplnenia stanovených cieľových hodnôt ukazovateľov	<ul style="list-style-type: none"> • Vecný pokrok – naplňanie cieľových hodnôt ukazovateľov k 31. 12. 2021 	ITMS2014+ Výročná správa OP ĽZ za rok 2021 SO MV SR	Analýza dát a dokumentácie, s dôrazom na obdobie 1. 1. 2021 – 31. 12. 2021 Štatistická analýza Interview so SO MV SR
<i>1b. Vyhodnotenie plnenia výkonnostného rámca:</i>				
2. Aké je priebežné plnenie ukazovateľov výkonnostného rámca a do akej miery je možné minimalizovať prípadné riziko nenaplnenia ukazovateľov?	Naplňanie „míľnikov“ určených pre ukazovatele výkonnostného rámca (prognóza splnenia cieľových hodnôt na rok 2023) Prognóza naplnenia stanovených cieľových hodnôt ukazovateľov výkonnostného rámca	<ul style="list-style-type: none"> • F0002 Celková suma oprávnených výdavkov po ich certifikácii certifikačným orgánom a predložení žiadosti o platbu EK • CO18 Zvýšený počet obyvateľov so zlepšenou dodávkou vody • O0194 Počet osôb z MRK využívajúcich zlepšené formy bývania • O0195 Počet postavených predškolských zariadení v obciach s prítomnosťou MRK 	ITMS2014+ Výročná správa OP ĽZ za rok 2021 SO MV SR	Analýza dát a dokumentácie, s dôrazom na obdobie 1. 1. 2021 – 31. 12. 2021 Interview so SO MV SR

3. Do akej miery prispieva PO Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít v rámci OP L'Z k napĺňaniu Stratégie Európa 2020?	Zhodnotenie príspevku implementácie PO6 k napĺňaniu národných cieľov Stratégie Európa 2020 v oblasti inteligentného, inkluzívneho a udržateľného rastu	<ul style="list-style-type: none"> Miera príspevku PO6 k napĺňaniu národných cieľov Stratégie Európa 2020 v súvisiacich oblastiach Príspevok intervencií PO6 k napĺňaniu Národného programu reforiem SR 2022 a Európskemu pilieru sociálnych práv 	Stratégia Európa 2020 Národný program reforiem SR 2022 Národný program reforiem SR 2020 Európsky pilier sociálnych práv Dostupné analytické správy so zameraním na MRK	Analýza dát a dokumentácie, s dôrazom na obdobie 1. 1. 2021 – 31. 12. 2021
<i>1c. Zhodnotenie hospodárnosti, účelnosti a účinnosti vykonávania PO Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít v rámci OP L'Z:</i>				
4. Do akej miery je vhodné nastavený systém zberu dát vo vzťahu k cieľovej skupine alebo prípadne do akej miery je možné zefektívniť a zjednodušiť proces získania týchto informácií?	Požadované merateľné ukazovatele týkajúce sa vykazovania počtu osôb z MRK v jednotlivých dopytovo-orientovaných výzvach Nastavenie procesu/systému zberu dát pri relevantných merateľných ukazovateľoch	<ul style="list-style-type: none"> Vhodnosť nastavenia systému zberu dát Administratívna náročnosť systému zberu dát 	ITMS2014+ Príručka pre prijímateľa pre PO6, verzia 6.0 Príručka pre žiadateľa pre PO6, verzia 1.0 SO MV SR	Analýza dát a dokumentácie, s dôrazom na obdobie 1. 1. 2021 – 31. 12. 2021 Interview so SO MV SR

5. Do akej miery je možné zintenzívniť implementáciu PO?	<p>Priebeh implementácie PO6 v období 1. 1. 2021 – 31. 12. 2021</p> <p>Vyhlasovanie výziev, súlad s indikatívnym harmonogramom výziev</p> <p>Podmienky nastavené vo vyhlásených výzvach</p> <p>Overenie relevantnosti odporúčaní z predchádzajúcich hodnotení pokroku k naplneniu cieľov PO6</p> <p>Analýza „spiacich projektov“, resp. DOP zazmluvnených pred 31. 12. 2020 s čerpaním menším ako 5 %</p> <p>Analýza mimoriadne ukončených projektov schválených pred 6/2020, doteraz bez schváleného VO na stavebné práce, resp. bez predloženej ŽoP</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Implementačná štruktúra PO6 • Dodržanie indikatívneho harmonogramu výziev • Podiel schválených ŽoNFP z celkového množstva prijatých ŽoNFP, podiel zazmluvnených ŽoNFP z celkového množstva schválených ŽoNFP • Uplatňovanie 3D princípu • Dôvody nízkeho čerpania zazmluvnených prostriedkov u tzv. „spiacich projektoch“ • Dôvody pozastavenej implementácie, resp. späťvzatia a mimoriadneho ukončovania projektov 	<p>Programová a projektová dokumentácia</p> <p>SO MV SR</p> <p>ÚSVRK</p> <p>Prijímatelia DOP („spiace projekty“)</p> <p>Prijímatelia DOP (mimoriadne ukončené projekty)</p>	<p>Analýza dát a dokumentácie, s dôrazom na obdobie 1. 1. 2021 – 31. 12. 2021</p> <p>Interview so SO MV SR</p> <p>Interview s ÚSVRK</p> <p>Interview s vybranou vzorkou prijímateľov „spiacich projektov“ (max. 15)</p> <p>Interview s vybranou vzorkou prijímateľov mimoriadne ukončených projektov (max. 15)</p>
6. Do akej miery zodpovedajú finančné alokácie rozsahu cieľov OP ĽZ zvolenej forme podpory a štruktúre financovania?	<p>Primeranosť finančnej alokácie k rozsahu cieľov PO6 a k stanoveným cieľovým hodnotám merateľných ukazovateľov PO6</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Primeranosť výšky alokovaných zdrojov vzhľadom na očakávanú úroveň dosahovania cieľov PO6 • Finančný pokrok k 31. 12. 2021 	<p>Programová a projektová dokumentácia</p> <p>SO MV SR</p>	<p>Analýza dát a dokumentácie, s dôrazom na obdobie 1. 1. 2021 – 31. 12. 2021</p> <p>Interview so SO MV SR</p>
7. Do akej miery je zdôvodnené použitie konkrétneho finančného nástroja/formy podpory?	<p>Vhodnosť a efektívnosť zvolenej formy podpory pre dosiahnutie cieľov PO6</p> <p>Miera implementácie finančných nástrojov</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Použitie špecifických finančných nástrojov • Pokrok v implementácii finančných nástrojov 	<p>Programová a projektová dokumentácia</p> <p>Nariadenie EP a Rady č.1303/2013</p> <p>Uznesenie vlády SR č.736/2013</p> <p>SO MV SR</p> <p>SIH</p> <p>Dostupný domov, j. s. a.</p>	<p>Analýza dát a dokumentácie, s dôrazom na obdobie 1. 1. 2021 – 31. 12. 2021</p> <p>Interview so SO MV SR</p> <p>Interview so SIH</p> <p>Interview s Dostupný domov, j. s. a.</p>

<p>8. Do akej miery sú použité finančné prostriedky primerané cieľom PO a využívané efektívne a hospodárne v zmysle stratégie finančného riadenia EŠIF?</p>	<p>Hospodárnosť a efektívnosť implementácie PO6 Dosahovanie špecifických cieľov PO6 a primeranosť čerpania finančných prostriedkov</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Výška čerpania alokovaných finančných prostriedkov • Suma mimoriadne ukončených projektov • Úprava benchmarkov a finančných limitov na DOP v roku 2021 	<p>Programová a projektová dokumentácia Stratégia finančného riadenia EŠIF SO MV SR Výstupy z realizovaných kontrol, auditné zistenia</p>	<p>Analýza dát a dokumentácie, s dôrazom na obdobie 1. 1. 2021 – 31. 12. 2021 Interview so SO MV SR</p>
---	--	--	---	---

5.2 Príloha 3 – Zoznam osôb, s ktorými bol vedený rozhovor

Inštitúcie podieľajúce sa na implementácii		
Názov	Dátum rozhovoru	Meno respondenta
SO MV SR	13. 10. 2022	Matej Mikuška
		Ivana Hacajová
		Zuzana Pap
		Jozef Roško
		Juraj Gmitterko
		Pavol Cipruš
Slovak Investment Holding, a. s.	21. 10. 2022	Ján Bruncko
		Michal Polák
Dostupný Domov, j. s. a.	18. 10. 2022	Zdenka Polednáková
		Monika Ďurkovičová

Žiadatelia/prijímatelia NFP		
Názov obce/mesta	Dátum rozhovoru	Meno respondenta
Vítkovce	3. 10. 2022	Peter Dirda
Tvrdošovce	3. 10. 2022	Marián Tóth
Nálepkovo	3. 10. 2022	Ondrej Klekner
Prosačov	4. 10. 2022	Martin Digoň
Tornaľa	4. 10. 2022	Anna Szögedi
		Róbert Mag
Rakytník	5. 10. 2022	Ján Rencsok
Nitrianske Pravno	5. 10. 2022	Dagmar Matiašková Ferencová
Martin	5. 10. 2022	Alžbeta Laučeková
Dubovce	7. 10. 2022	Dana Dorothea Mikulová
Kráľovce	11. 10. 2022	Radoslav Šimko
Červenica	12. 10. 2022	Martin Husár
Slovinky	12. 10. 2022	Gabriela Kopnická
Hraň	13. 10. 2022	Miriám Sabovčíková
Hostšovce	13. 10. 2022	Silvia Kukučková
Muránska Dlhá Lúka	17. 10. 2022	Ján Kvetko

Brezno	17. 10. 2022	Milada Šimkovičová Medved'ová
Sol'	18. 10. 2022	Jozef Berta
Štvrtok na Ostrove	21. 10. 2022	Robert Masicza
Moravské Lieskové	21. 10. 2022	Róbert Palko
Hontianske Nemce	21. 10. 2022	Renáta Matejová
Jablonov	21. 10. 2022	Jozef Molčan
Hrabské	21. 10. 2022	Ján Kolcun
Tuhrina	21. 10. 2022	František Lorinc
Hranovnica	21. 10. 2022	Lukáš Antoni
Brzotín	21. 10. 2022	Tibor Garay
Pavlovce nad Uhom	21. 10. 2022	Anton Kocela
Hodejov	24. 10. 2022	Katarína Jakabová

5.3 Príloha 4 – Použité zdroje informácií

CKO. 2015. *Metodický pokyn CKO č. 18 k overovaniu hospodárnosti výdavkov*. Dostupné na: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/data/att/106.pdf>

CKO. 2021. *Systém riadenia európskych štrukturálnych a investičných fondov*. Dostupné na: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/zakladne-dokumenty/>

CKO. 2022. *Jednotná príručka pre žiadateľov/prijímateľov k procesu a kontrole verejného obstarávania/obstarávania*. Dostupné na: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/jednotna-prirucka-pre-ziadatelovprijimatelov-k-procesu-a-kontrole-verejneho-obstaravaniaobstaravania/>

CKO. 2022. *Systém riadenia EŠIF, verzia 12*. Dostupné na: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/zakladne-dokumenty/>

EUROPEAN PARLIAMENT. 2022. *Situation of Roma people living in settlements in the EU*. Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0343_EN.pdf

EURÓPSKA KOMISIA. 2010. *EURÓPA 2020: Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu*. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:SK:PDF>

EURÓPSKA KOMISIA. 2014. *Vykonávacie nariadenie komisie (EÚ) č. 215/2014 zo 7. marca 2014*. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0215&from=IT>

EURÓPSKA KOMISIA. 2016. *Usmernenia pre členské štáty týkajúce sa výberu orgánov, ktoré vykonávajú finančné nástroje (2016/C 276/01)*. Dostupné na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0729\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0729(01)&from=EN)

EURÓPSKA KOMISIA. 2020. *Biele miesta v politike začleňovania Rómov*. Dostupné na: <http://cvek.sk/wp-content/uploads/2020/09/rcm-civil-society-monitoring-report-3-slovakia-2019-eprint-sk-fin.pdf>

EURÓPSKY PARLAMENT, RADA EURÓPSKEJ ÚNIE. 2013. *Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013*. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=sk>

MF SR. 2015. *Závery ex ante hodnotenia pre využitie finančných nástrojov v Slovenskej republike v programovom období 2014 – 2020*. Dostupné na: <https://www.mfsr.sk/files/archiv/financne-vztahy-s-eu/97/69/Zavery-ex-ante.pdf>

MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. 2020. *Národný program reforiem*. Dostupné na: <https://www.mfsr.sk/files/sk/financie/institut-financnej-politiky/strategicke-materialy/narodny-program-reforiem/npr-2020.pdf>

MPSVR SR. 2014. *Operačný program Ľudské zdroje na programové obdobie 2014 – 2020 Verzia 5*. Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/operacny-program-ludske-zdroje/archiv-dokumentov/>

MPSVR SR. 2014. *Operačný program Ľudské zdroje na programové obdobie 2014 – 2020 Verzia 6.* Dostupné na <https://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/operacny-program-ludske-zdroje/>

MPSVR SR. 2014. *Operačný program Ľudské zdroje na programové obdobie 2014 – 2020 Verzia 7.* Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/operacny-program-ludske-zdroje/archiv-dokumentov/>

MPSVR SR. 2014. *Operačný program Ľudské zdroje na programové obdobie 2014 – 2020 Verzia 8.* Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/operacny-program-ludske-zdroje/revizia-op-ludske-zdroje/>

MPSVR SR. 2016. *Výročná správa o vykonávaní OP Ľudské zdroje za roky 2014 a 2015.* Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/spravy-implementacii/op-ludske-zdroje/vyrocna-sprava-2014-15/>

MPSVR SR. 2017. *Výročná správa o vykonávaní OP Ľudské zdroje za rok 2016.* Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/spravy-implementacii/op-ludske-zdroje/vyrocna-sprava-2016/>

MPSVR SR. 2018. *Výročná správa o vykonávaní OP Ľudské zdroje za rok 2017.* Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/spravy-implementacii/op-ludske-zdroje/vyrocna-sprava-2017/>

MPSVR SR. 2019. *Výročná správa o vykonávaní OP Ľudské zdroje za rok 2018.* Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/spravy-implementacii/op-ludske-zdroje/vyrocna-sprava-2018/>

MPSVR SR. 2020. *Národná rámcová stratégia podpory sociálneho začlenenia a boja proti chudobe.* Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/boj-proti-chudobe/>

MPSVR SR. 2020. *Výročná správa o vykonávaní OP Ľudské zdroje za rok 2019.* Dostupné na <https://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/implementacia-op-ludske-zdroje/vs2019/>

MPSVR SR. 2021. *Výročná správa o vykonávaní OP Ľudské zdroje za rok 2020.* Dostupné na <https://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/implementacia-op-ludske-zdroje/vyrocna-sprava-2020/>

MPSVR SR. 2022. *Hodnotenie národného projektu Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komún (PRIM I. a II.).* Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/esf/op-ludske-zdroje/hodnotenie/hodnotenie-np-podpora-predprimarneho-vzdelavania-deti-z-marginalizovanych-romskych-komunit-prim-i-ii.pdf>

MPSVR SR. 2022. *Súhrnná správa o aktivitách hodnotenia a výsledkoch hodnotení OP ĽZ za rok 2021.* Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/esf/op-ludske-zdroje/hodnotenie/suhrnne-spravy/suhrnna-sprava-op-lz-2021-1.pdf>

MPSVR SR. 2022. *Výročná správa o vykonávaní OP Ľudské zdroje za rok 2021.* Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/implementacia-op-ludske-zdroje/vyrocna-sprava-2021/>

MPSVR SR. *Operačný program Ľudské zdroje na programové obdobie 2014 – 2020 Verzia 10.*

Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/operacny-program-ludske-zdroje/>

MV SR. 2021. *Indikatívny harmonogram výziev Verzia 01 až 06.* Dostupné na:

<https://www.minv.sk/?archiv-harmonogramu-vyziev>

MV SR. 2021. *Podmienky súladu projektu s princípmi desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie.*

Dostupné na:

https://www.minv.sk/swift_data/source/mvsr_a_eu/oplz/vyzvy/vyzva_curi_byvanie_2021/P10%203D.pdf

MV SR. 2021. *Výzva na podporu dobudovania základnej technickej infraštruktúry.* Dostupné na:

<https://www.minv.sk/?aktualne-vyzvy-na-predkladanie-ziadosti-o-nenavratny-financny-prispevok&sprava=nova-vyzva-na-podporu-dobudovania-zakladnej-technickej-infrastruktury-oplz-po6-sc611-2021-2-uzavreta>

MV SR. 2021. *Výzva na zlepšené formy bývania pre obce s prítomnosťou MRK s prvkami prestupného*

bývania v rámci iniciatívy Catching-up Regions. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?aktualne-vyzvy-na-predkladanie-ziadosti-o-nenavratny-financny-prispevok&sprava=vyzva-na-zlepsene-formy-byvania-pre-obce-s-pritomnostou-mrk-s-prvkami-prestupneho-byvania-v-ramci-iniciativy-catchig-up-regions>

MV SR. 2022. *Príručka k oprávnenosti výdavkov pre PO6.* Dostupné na:

<https://www.minv.sk/?metodicke-dokumenty>

Partnerská dohoda SR na roky 2014 – 2020. 2020. Dostupné na

<https://www.partnerskadohoda.gov.sk/zakladne-dokumenty/>

SAV. 2020. *Negatívne postoje voči Rómom súvisia s nepriateľským politickým diskurzom.* Dostupné

na: https://www.sav.sk/index.php?lang=sk&doc=services-news&source_no=20&news_no=8688

UNDP. 2014. *Atlas rómskych komunít 2013.* Dostupné na: https://www.minv.sk/?atlas_2013

ÚSVRK. [bez dátumu]. *Zber a analýza dát.* Dostupné na: <https://www.romovia.vlada.gov.sk/narodne-projekty/narodny-projekt-monitorovanie-a-hodnotenie-inkluzivnych-politik-a-ich-dopad-na-marginalizovane-romske-komunity-2016-2022/zber-a-analyza-dat/?csrt=6658829972892534861>

ÚSVRK. 2019. *Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností v marginalizovaných*

rómskych komunitách v Slovenskej republike 2018. Dostupné na <http://www.minv.sk/?zber-dat-od-ministerstiev-a-ostatnych-organov-statnej-a-verejnej-spravy>

ÚSVRK. 2020. *Atlas rómskych komunít 2019.* Dostupné na: <https://www.minv.sk/?atlas-romskych-komunit-2019>

ÚSVRK. 2021. *Stratégia pre rovnosť, inklúziu a participáciu Rómov do roku 2030.* Dostupné na:

<https://www.minv.sk/?strategia-pre-rovnost-inkluziu-a-participaciju-romov-do-roku-2030>

WORLD BANK GROUP. 2019. *Iniciatíva na podporu dobiehajúcich regiónov: Sumárna správa.*

Dostupné na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/730741573716496227/pdf/Spadove-Regiony-Slovenska-Suhrnna-Sprava.pdf>

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 209/2019, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Uznesenie vlády SR č. 329 z 27. 5. 2020